

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Mgr. Daniel Milota

Kárná odpovědnost soudců

Rigorózní práce

Olomouc 2012

Vzor citace

MILOTA, Daniel.: *Kárná odpovědnost soudců. Rigorózní práce.* Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2012, 106 s.

Poděkování

Poděkování na tomto místě patří JUDr. Janě Křiváčkové za užitečné rady, korekce, konzultace a trpělivost.

Čestné prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma „Kárná odpovědnost soudců“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 31. ledna 2012 .....

OBSAH

1. Úvod	5
1.1. Cíl a členění rigorózní práce	5
1.2. Použité metody vědecké práce	8
1.3. Rozbor použitých pramenů	9
2. Společenské normy povinností soudců	13
3. Právní úprava povinností soudců	14
3.1. Ústavní normy	14
3.2. Zákonné normy	16
3.2.1. Základní norma	16
3.2.2. Povinnosti při výkonu funkce	17
3.2.3. Povinnosti mimo výkon funkce	18
3.2.4. Další povinnosti soudce	19
3.2.5. Zákaz jiné lukrativní funkce či činnosti	20
4. Právní úprava kárné odpovědnosti soudců v historii	24
4.1. Kárná odpovědnost do r. 1948	24
4.2. Kárná odpovědnost po r. 1948	25
4.3. Kárná odpovědnost po r. 1989	27
5. Právní úprava kárné odpovědnosti soudců v současnosti	32
5.1. Právní úprava do změn provedených novelou z. č. 314/2008 Sb.	32
5.1.2. Hmotněprávní rovina	33
5.1.3. Procesní rovina	37
5.2. Právní úprava po změnách provedených novelou z. č. 314/2008 Sb.	42
5.2.1. Realizace změn	42
5.2.2. Kárná odpovědnost funkcionářů soudu	42
5.2.3. Kárná odpovědnost soudců	45
6. Druhy kárných provinění v judikatuře kárných soudů	48
6.1. Základní přehled druhů kárných provinění	48
6.2. Porušení povinnosti rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů (ust. § 79 odst. 1 ZSS)	49
6.2.1. Lehká provinění	51
6.2.2. Střední provinění	55

6.2.3. Závažná provinění	57
6.3. Ohrožení důvěry v nestranné, nezávislé a spravedlivé rozhodování soudů (ust. § 80 odst. 1 ZSS)	61
6.3.1. Obecná charakteristika	61
6.3.2. Konkurzní skupina soudce B.....	65
6.3.3. P. N. - složitá osobnost soudce	70
6.4. Chování zavádající příčinu ke snížení důvěry v soudnictví a důstojnosti soudcovské funkce (ust. § 80 odst. 2 písm. b) ZSS)	75
7. Komparace se zahraničními úpravami kárné odpovědnosti	78
7.1. Obecná komparace	78
7.2. Slovenská republika.....	79
8. Efektivita kárného řízení v ČR	84
8.1. Kritéria efektivity	84
8.2. Babjakovo kritérium vyváženosti práv a povinností soudce	84
8.3. Ostatní kritéria	89
8.4. Zhodnocení kritérií	90
9. Závěr.....	92
Seznam použitých zdrojů	94
Monografie	94
Články, studie, příspěvky ve sbornících.....	95
Další dokumenty.....	96
Internetové zdroje.....	97
Právní předpisy (včetně použitých zkratk), podzákoné normy.....	99
Mezinárodní smlouvy	101
Judikatura	102
Abstrakt rigorózní práce	104
Abstrakt v českém jazyce	104
Abstract in English	105
Seznam klíčových slov	106
Seznam klíčových slov v českém jazyce.....	106
Keywords in English	106

1. Úvod

1.1. Cíl a členění rigorózní práce

Otázka kárné odpovědnosti soudců je v České republice (dále jen „ČR“) tématem, kterému se v odborných kruzích věnuje málo pozornosti. Ať už je důvodem přílišná okrajovost dané problematiky v porovnání s organizací soudnictví jako celku či obavy autorů ze zpracovávání citlivého tématu, kárná odpovědnost soudců se na předních příčkách výskytu v právních publikacích nenachází.

Pokud se podařilo správně dohledat, pak specializovaná monografie na dané téma ještě sepsána nebyla, pomineme-li několik statí v kvalifikačních pracích na vysokých školách,¹ v odborných člancích lze téma nalézt zejména v časopisu *Soudce*, vydávaným Soudcovskou unií České republiky, o.s. Co se týče komentářových publikací k relevantní právní úpravě, pak poslední komentář k zákonu č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a změně některých zákonů (zákon o soudech a soudcích, dále jen „ZSS“) byl vydán v roce 2004 z pera autora Kocourka, k samotnému zákonu č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů (dále jen „ZŘSSZE“) nebyl vydán komentář vůbec.

Za nejpodstatnější literaturu komentářového charakteru tak můžeme považovat důvodové zprávy k ZSS, ZŘSSZE a k jejich novelizujícímu zákonu č. 314/2008 Sb., který představoval zásadní změny v současné úpravě kárného řízení. Touto novelou bylo zejména zavedeno jednostupňové kárné řízení před speciálním šestičlenným senátem Nejvyššího správního soudu, složeným z poloviny ze soudců a z poloviny z osob vykonávajících jiná právníká povolání.

Přesto, že shora označené téma nebylo doposud příliš zpracováno, má nepochybnou společenskou zajímavost a i laická veřejnost je zainteresována v tom, jakým způsobem je kontrolována specifická práce soudců, tj. subjektů oprávněných vynést závazné soudní rozhodnutí, popř. jak je nesprávná práce soudců postihována.² Téma je důležité i pro samotné

---

¹ Např. JELÍNEK, Jan. *Psychologické, právní a osobnostní předpoklady pro výkon funkce soudce. Diplomová práce*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2009, s. 34-45.

² Nutno říci, že veřejnost převážně vnímá systém kárné odpovědnosti jako příliš mírný vůči soudcům. Viz např. JEMELÍK, Zdeněk. *JUSTICE: O odpovědnosti soudců* [online]. neviditelnypes.lidovky.cz, 21. října 2010 [cit. 11. ledna 2012]. Dostupné na <http://neviditelnypes.lidovky.cz/justice-o-odpovednosti-soudcu-de8-/p_spolecnost.asp?c=A101019_221752_p_spolecnost_wag>. Zde autor ve vztahu ke kárné odpovědnosti hovoří „o projevu selhávání justice“, přičemž zásada, že soudce nemůže být trestán za nesprávné rozhodnutí ve věci, je

řízení státu pomocí systému třech mocí (zákonodárné, výkonné, soudní). Uplatňuje-li se totiž v ČR jako v právním státě nezávislost moci soudní na mocích ostatních (vyjma vyvažujících prvků systému brzd a rovnováh), soudce nemůže být v rámci své rozhodovací činnosti ovlivněn zásahy mocí výkonné, tudíž nemůže být ani odvolán ze strany úředníka moci výkonné. Jedinou možností, jak soudce postihnout za jeho nesprávnou práci, je koncept jeho kárné odpovědnosti, ve kterém může být soudce postihnut kárným senátem ustaveným svou vlastní mocí - mocí soudní.

Autor této práce se ve své diplomové práci s názvem „Průtahy v řízení jako jeden z problémů českého soudnictví“ zabýval mimo jiné kárnými proviněními soudců ve vztahu k průtahům v řízení, přičemž zjistil, že právě nedodělky v práci soudců představovaly nejčastější důvod ztráty jejich funkce, ať již byli odvoláni kárným senátem nebo se jí vzdali sami.³ Z toho je zjevné, že nešlo o případy v praxi ojedinělé. Proto i s ohledem na riziko existence průtahů v řízeních je záhodno se zabývat možnostmi kárných postihů, pokud byly průtahy skutečně způsobeny samotnými soudci, nikoli systémem soudnictví jako takovým.

Na základě shora označených důvodů proto autor považuje za účelné věnovat danému tématu pozornost sepsáním rigorózní práce. Zvláštní pozornost pak bude věnována praktické rovině, tj. jednotlivým kauzám soudců v judikatuře kárných soudů v ČR, včetně kauz typově důležitých, aby se ukázala míra funkčnosti kárné odpovědnosti soudců v praxi.

Je na místě konstruovat základní vědeckou otázku práce. Je koncept kárné odpovědnosti soudců účinný v praxi tak, aby plnil svůj účel? Účelem tohoto systému je možno myslet zajištění dodržování zákonných povinností soudců v sankční rovině, tj. vytvoření spravedlivého sankčního systému, který zároveň nebude zasahovat do nezávislosti soudců. Postihuje proto systém spravedlivě všechna kárná provinění, která postihovat má, nebo je v některých případech příliš přísný a v jiných přehnaně mírný? A dokážou nové senáty složené i z „nesoudců“ posuzovat dané případy objektivněji?

K ověření efektivnosti systému bude také nutno analyzovat systém povinností soudců, záhodno bude použít komparaci se stavem v minulosti, komparaci se zahraničními systémy kárné odpovědnosti soudců a nastavit kritéria efektivity kárné odpovědnosti.

---

dle něj „občas zneužívána k zajištění beztrestnosti nikoli za omyl, ale ze nedbalost, svévoli či za neznalost zákona.“ Na obdobný problém poukázal i ministr spravedlnosti Rychetský již v roce 2003 slovy „Myslím si, že si budeme muset položit otázku, zda lze nebo nelze rozšířit kárnou odpovědnost soudce i za evidentně nezákonná rozhodnutí. ...pokud u soudce opakovaně k tomuto dochází, tak je otázka, zda má dál soudit.“ In RYCHETSKÝ, Pavel. *Stav justice. Projev v parlamentu ze dne 10. dubna 2003*. juristic.cz, 23. dubna 2003 [cit. 11. ledna 2012]. Dostupné na <<http://pravnik5.juristic.cz/239338.html>>.

³ MILOTA, Daniel. *Průtahy v řízení jako jeden z problémů českého soudnictví*. Diplomová práce. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2009, s. 53.

Z hlediska vnímání veřejnosti, a to do jisté míry i veřejnosti odborné, stejně jako z prvotního pohledu na rozvoj právní úpravy v dané oblasti se na tomto místě nabízí pracovní hypotéza, jež představuje odpověď na otázky práce: Systém kárné odpovědnosti dříve sankcionoval kárná provinění příliš mírně, ale s rozvojem soudnictví jako celku a s působením nových kárných senátů je na tuto oblast brán větší zřetel, rozhodování je tak přísnější a spravedlivější. Pravdivost této teze bude v závěru práce potvrzena či vyvrácena.

Za účelem dosažení daných cílů je práce členěna do několika oblastí. Nejprve jsou zkoumána východiska současné kárné odpovědnosti soudců, tj. normy upravující povinnosti soudců, zejména současná právní úprava jejich povinností obsažená v ZSS. Jako východisko je dále analyzována minulá právní úprava kárné odpovědnosti do počátku účinnosti ZSS a ZŘSSZE.

Nezbytný informační základ práce představuje současná právní úprava kárné odpovědnosti. Jádro práce je pak představováno kapitolou 6., která je věnována případům kárných provinění v praxi. Typizovány a zkoumány jsou nejčastější druhy kárných provinění, ať už jde o způsobování průtahů v řízení soudci, výkon funkce pod vlivem alkoholu, korupční chování soudců či nejrůznější ostatní provinění. Kapitola 6. se zaměřuje na četnost jednotlivých druhů závadných jednání soudců a kriticky analyzuje způsob jejich sankcionování. Nevynechává ani několik nejznámějších kauz soudců, které měly mnohdy i trestněprávní přesah (soudce J. B., P. N. apod.). Ten je v rámci zjišťování negativních jevů v soudnictví nutno reflektovat také.

Na zpracování teoretické a praktické roviny kárné odpovědnosti v České republice pak navazuje příslušná komparace s vyspělými zahraničními systémy v této oblasti.

Následně se práce věnuje analýze efektivity kárné odpovědnosti soudců, pro kterou si vymezuje kritéria a rozvíjí diskuzi *de lege ferenda*. Pozornost je věnována zejména otázce vyváženosti práv a povinností soudce, otázce jednostupňovosti řízení, funkci kárné odpovědnosti jako jednoho z prvků vyvažování mocí ve státě a vnímání kárné odpovědnosti ze strany veřejnosti. Zkoumány jsou i budoucí možnosti právní úpravy. V závěru práce jsou dosažené poznatky shrnuty a je odpovězeno na položené otázky, ověřena je správnost hypotézy.

Závěrem tohoto dílčího výkladu je nutno uvést, že tato práce v žádném případě není namířena proti soudcům. Práce soudců je kvalitativně i kvantitativně velice náročná a jejím vykonavatelům náleží společenské uznání. Poctivě pracující soudci jsou esenciálními subjekty, které umožňují existenci řádného soudnictví i právního státu vůbec. Autor si touto

cestou dovoluje pokusit se přispět do společenské diskuse právě z toho důvodu, aby bylo možno ověřit, zda jeden z komponentů řádného soudnictví, kárná odpovědnost soudců, plní svůj účel a pomáhá zajistit, aby většina soudců byla skutečně řádně pracujících. Podaří-li se kárné odpovědnosti splnit svůj účel, zvedne se prestiž soudcovského stavu obecně a řádně pracujících, odborně vyspělí soudci již nebudou zaměňováni s těmi, kteří svým či nezájmem či neschopností řádně pracovat poškozují jméno celého stavu.

1.2. Použité metody vědecké práce

Dosažení shora popsaných cílů si vyžaduje schematický postup, aby jednotlivé získané poznatky mohli být použity logicky a uceleně. Práce proto používá vědeckých metod, které jsou popsány v současné vědecké propedeutice.⁴ Metody se v práci prolínají ve vzájemné souvislosti.

Použity jsou v první řadě metody logické, které jsou právním pracím blízké. První vůdčí metodou je indukce, tedy postup od obecného k zvláštnímu. Ta se uplatní v samotné struktuře práce, kdy je vytvořeno následující schéma: úvod - východiska - právní úprava - praxe. Od společenských norem je postupováno k vynutitelným právním normám, dále je sledováno jejich uplatnění v judikatuře.

V závěru práce se naopak projevuje metoda dedukce, postup od zvláštního k obecnému. Z praktických výsledků výzkumu, tj. poznatků o působení norem v praxi, je vyvozen obecný závěr o míře účinnosti daných norem.

V metodách exaktních nalezneme druhou vůdčí metodu (vedle indukce). Tou je teorie regulace, tzn. problematika práva jako společenského regulátoru a zpětných vazeb právo - společnost. Jak bylo popsáno již v úvodu práce, právě regulační úloha kárné odpovědnosti soudců hraje velkou roli pro vytváření kvalitní práce soudcovského stavu, neboť soudci nemohou být za nekvalitní práci postiženi stejně, jako běžní zaměstnanci v pracovním poměru dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce (dále jen „**ZP**“).⁵

Tato sankční nevyváženost vyvolává ve společnosti určité napětí a společnost se dožaduje zjištění, do jaké míry nesou soudci za svoji práci odpovědnost. Pokud je odpověď kladná, zpětná vazba právních norem kárné odpovědnosti logicky sníží společenské napětí.

---

⁴ KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 65-89.

⁵ Je třeba mít přitom na zřeteli, že kárná odpovědnost soudců hraje pouze roli, soudci nechť prominou toto přirovnání, „biče“, nikoli však „cukru“ a tvoří tak pouze jeden z dílčích předpokladů kvalitní práce soudců. Ta je odvislá od celkového postavení soudce, od jeho hmotného zabezpečení, od kvality organizace práce na konkrétním soudu apod.

To je konečně důvodem, proč v posledních letech došlo k přijetí novely z. č. 314/2008 Sb. a reformy kárného řízení. Usiluje se tím o uspokojení společenské poptávky po nestrannějším rozhodování o kárných proviněních soudců. K teorii regulace ovšem nutno na tomto místě podotknout, že společnost si při svých požadavcích na viditelnější sankce vůči soudcům mnohdy neuvědomuje i negativa soudcovské práce, zejména neslučitelnost funkcí, nemožnost zastávat vykonávat jinou placenou funkci nebo vykonávat jinou výdělečnou činnost, srov. ust. § 85 ZSS.

Z metod sociologických dozajista nalezne využití statistika, která bude použita ke zjištění empirických dat o počtech souzených soudců a počtech soudců, kterým byla udělena sankce, četnosti jednotlivých druhů kárných opatření a fungování instančního přezkumu za dříve platné právní úpravy.

Komparativní metoda bude dále použita i v hodnocení dnešního systému kárné odpovědnosti v ČR oproti úpravám dřívějším (komparace vnitřní) a dále při porovnání tohoto systému se systémy zahraničními (komparace vnější), jak již bylo shora zmíněno.

1.3. Rozbor použitých pramenů

Jak bylo nastíněno již v úvodu, problematika kárné odpovědnosti soudců nepatří na rozdíl od např. nezávislosti soudců mezi často zpracovaná témata. Proto je výběr dostupných pramenů omezenější než v jiných právních oblastech, na druhou stranu je ovšem dán prostor pro nový výzkum a úvahy.

Základní prameny práce jsou představovány prameny práva, jimiž je problematika kárné odpovědnosti upravena. Práce reflektuje právní úpravu k 1. lednu 2012.

Na úrovni mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, je dané téma zmiňováno zpravidla pouze implicitně v rámci práva na spravedlivý proces, proto jim nebudeme věnovat zvláštní pozornost. Uvedme ale, že v těchto smlouvách jde především o povinnost států zajistit rozhodování nestranným a nezávislým soudem i soudcem, z čehož lze dovodit povinnost zajištění takové osoby soudce, jehož nezávislost nebude ovlivněna např. korupčním jednáním či jiným druhem podjatosti. Další povinnost států spočívá v zajištění soudního řízení v přiměřené lhůtě bez průtahů, tj. mimo jiné v působení optimálně pouze takových soudců, kteří průtahy nebudou způsobovat. Z hlediska ČR je nejdůležitější takovou mezinárodní smlouvou Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, závazná pro členské státy Rady Evropy.

Na úrovni nejvyšší právní síly vnitrostátních předpisů, tedy v ústavních zákonech, je téma upraveno již v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústavě České republiky (dále jen „*Ústava*“). Ústava zná pojem kárná odpovědnost, která představuje výjimku z principu zákonného soudce. Tento princip, související s kárnou odpovědností soudců, je upraven i v ústavním zákoně č. 2/1993 Sb., Listině základních práv a svobod (dále jen „*LZPS*“).

V rámci zákonů je kárná odpovědnost soudců rozvedena do detailní úpravy. Hmotněprávní úprava je představována ZSS. Tento zákon stanovuje práva a povinnosti soudců, vymezuje kárnou odpovědnost soudců a funkcionářů soudu, včetně definice kárného provinění a výčtu jednotlivých kárných opatření. Na tyto normy navazuje procesní úprava provedená v ZŘSSZE. ZŘSSZE zejména definuje kárné soudy, určuje způsob obsazení jejich senátů, proces rozhodování a vymezuje oprávnění k podání návrhu na zahájení kárného řízení. Značný interpretační význam pro zkoumání těchto zákonů mají původní důvodové zprávy k jejich návrhům.

Zajímavou specifičností problematiky je, že kárná odpovědnost soudců je v procesní rovině subsidiárně upravena trestními předpisy. ZŘSSZE přímo odkazuje na subsidiární použití zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu, dále jen „*TŘ*“), a to přiměřeně. Subsidiarita se uplatňuje např. rozdělením rozhodnutí kárného soudu na výrok o vině a trestu nebo uplatňováním institutu totožnosti skutku.

V rovině hmotněprávní není subsidiární úprava, doplňující ZSS, právním řádem určena. Nicméně dle našeho názoru bude z logiky věci v některých případech připadat v úvahu analogické použití zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „*TZ*“), včetně trestního práva hmotného obecně, a to zejména v otázce zavinění soudců (viz dále).

V rámci zkoumání judikatury práce hojně používá procesní a hmotněprávní předpisy, které nebyly dodrženy soudci v rámci porušování jejich povinností vedle samotného ZSS. Jde jednak o normy civilního práva procesního, které chrání největší objem práv a oprávněných zájmů subjektů v ČR a je tak nejvíce dotčeno porušováním povinností soudců. Zde půjde zejména o zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „*OSŘ*“), zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále jen „*ZSE*“) a v neposlední řadě o předpisy upravující insolvenční řízení, zejména zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání (dále jen „*ZKV*“), porušovaný v konkurzní kauze soudce J. B., a zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon, dále jen „*IZ*“). Z norem trestních soudci také porušují TŘ (nesprávným vedením trestního řízení) a někdy dokonce i TZ (spácháním trestného činu při výkonu funkce soudce).

Při výkladu právní úpravy je pro přehlednost postupováno dle návaznosti textace právních norem v daném předpisu.

V praktické rovině se práce zabývá četnou judikaturou kárných soudů v ČR. Na tomto místě je vhodné podotknout, že tato judikatura je na rozdíl od většiny běžné judikatury veřejně dostupná, což dává skvělé možnosti pro vlastní analýzu problematiky. Rozhodnutí v původních kárných řízeních před vrchními soudy a Nejvyšším soudem jsou přibližně od r. 2006 zveřejňována na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti. Veškerá judikatura současného kárného soudu - Nejvyššího správního soudu je zveřejňována na jeho internetových stránkách.⁶

Práce dále čerpá z odborné literatury. Vzhledem k absenci specializované monografie je základní podklad představován komentářem k ZSS z pera autora Kocourka. Komentář k ZŘSSZE bohužel neexistuje, proto jsou k výkladu problematiky tohoto zákona použity příslušné důvodové zprávy a odborné články.

V rámci výkladu o historickém vývoji kárné odpovědnosti je použita autobiografická literatura autora Ulče, soudce činného v 50. letech 20. století, stejně jako odborné studie Mezinárodního politologického ústavu a Masarykovy univerzity v Brně o socialistickém soudnictví.

Hodnotným pramenem pro současné období je publicistická literatura autora Horálka, který se sice dopouští spekulací typických pro tento žánr, ale popisuje celou řadu jednotlivých kauz prohřešků soudců, pročež představuje důležitý informační zdroj.⁷ Z důvodu nutnosti získat informace o jednotlivých kauzách bylo v nutné míře užito i jiných, nikoli zcela odborných zdrojů.

Do jisté míry je použita i některá další literatura, jako jsou např. vysokoškolské učebnice trestního práva hmotného, ústavního práva, korupční problematiky apod.

Vzhledem ke specifickému zaměření práce jsou velmi důležitým zdrojem články obecně, ať již jde o odborné články z časopisů *Soudce*, *Právní rozhledy* nebo o články z tiskovin, rozhovory se soudci apod. Užitečný zdroj představují i nejrůznější diskuze na parlamentní úrovni, ať již z českého či slovenského prostředí.

Cizojazyčný zdroj představují studie Evropské komise pro efektivitu justice (European Commission for the Efficiency of Justice, dále jen „*CEPEJ*“), kde lze dohledat údaje

---

⁶ K těmto internetovým zdrojům více viz podkapitola 6.1. Základní přehled druhů kárných provinění.

⁷ HORÁLEK, Petr. „*Spravedlnost*“ *mocných*. Krásná Lípa: Marek Belza, 2010, 479 s.

o sankcích udělovaným soudcům a přehledy jejich platů v jednotlivých členských zemích Rady Evropy.

Co do formy jsou využívány zdroje listinné i elektronické.

2. Společenské normy povinností soudců

Společenské normy kladou na osobnost soudce nepochybně vyšší nároky než na jiné osoby, neboť jeho osobnost se přímo odráží v rozhodovací činnosti a vynutitelným způsobem ovlivňuje práva a oprávněné zájmy účastníků řízení. Uplatňují se názory, že soudce by měl být „*velmi charakterní jak z hlediska zastávání mravních názorů, ale i svědomitosti, spolehlivosti, rozhodnosti, vytrvalosti, zodpovědnosti - stručně s „velkou silou superega.“*“⁸

Pomocí psychologických nároků na soudce se pak tvoří osmnáct kritérií psychologicko-diagnostického vyšetření uchazeče o funkci soudce nebo justičního čekatele. Z našeho pohledu jsou nejdůležitější ta kritéria, jejichž nenaplnění soudci v praxi vede k nejčastějším kárným proviněním. Zmiňme např. schopnost plánování a realizace pracovního výkonu, schopnost rychle a věcně správně rozhodnout, odolnost vůči chronické pracovní únavě (emoční vyprahnutí - vyhoření), smysl pro etiku - osvojení morálky, chování v zátěžové nebo nové situaci z hlediska rychlosti a přesnosti.⁹

---

⁸ VÚJTĚCH, Jan. *Profesiogram soudce a státního zástupce. Profesiografická studie zaměřená na výběr čekatelů a výběrová kritéria*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002, s. 80.

⁹ DOLEŽÍLEK, Jiří. Psychologicko-diagnostické vyšetření uchazečů o funkci soudce - „mýty“ a realita. *Soudce*, 2010, roč. 7, č. 10, s. 13.

3. Právní úprava povinností soudců

3.1. Ústavní normy

Na společenské normy reflektující povinnosti soudců navazují v právním státě povinnosti právní. V ČR jsou právní normy na úrovni ústavních zákonů obsaženy v Ústavě a v LZPS, na zákonné úrovni je nalezneme zejména v ZSS. Úprava povinností soudců v ZSS tvoří základ hmotněprávní úpravy kárné odpovědnosti soudců, neboť od porušení povinností v ZSS se zpravidla odvíjí vznik kárného provinění soudce.

V Ústavě se povinnostem soudců věnují některá ustanovení Hlavy čtvrté - Moc soudní. Již úvodní články této hlavy akcentují nezávislost soudů a soudců. Dle čl. 81 Ústavy „*Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy.*“ Značný význam má čl. 82 odst. 1 Ústavy, jež stanoví: „*Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat.*“¹⁰ Zde je nezávislost stanovena přímo ve vztahu k soudcům, tj. jinými slovy lze toto ustanovení vykládat i jako povinnost soudce být nezávislý, povinnost se sám o nezávislost přičiňovat. Nejde tedy pouze o povinnost třetích stran neohrožovat nezávislost soudce.

Čl. 82 odst. 2 Ústavy pak zní: „*Soudce nelze proti jeho vůli odvolat nebo přeložit k jinému soudu; výjimky vyplývající zejména z kárné odpovědnosti stanoví zákon.*“, čímž je stanoven princip zákonného soudce a zároveň je z něj již na ústavní úrovni určena výjimka spočívající v konceptu kárné odpovědnosti soudců.

Odstavec 3 téhož článku definuje neslučitelnost funkcí: „*Funkce soudce není slučitelná s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě; zákon stanoví, se kterými dalšími činnostmi je výkon soudcovské funkce neslučitelný.*“ Ústava na tomto místě jinými slovy dává soudci povinnost, aby se zdržel výkonu funkcí

---

¹⁰ Rozlišení pojmu nezávislosti a nestrannosti soudce není v právní teorii jednotné, pojmy nemají zřetelně definovaný obsah. Hlubokou analýzu jejich vztahu lze nalézt v MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. vydání. Praha: Ediční středisko Právnické fakulty Univerzity Karlovy, 1998, s. 15-18. Pro autorku soudcovská nestrannost představuje historicky první předpoklad funkce soudce, tedy jeho neutralitu na stranách sporu (subjektivní charakter nestrannosti soudce). Naproti tomu nezávislost k nestrannosti soudce teprve historicky přistupuje, neboť soudce svoji roli „*plní pod vlivem řady okolností, které stojí jednak vně, ale i uvnitř sporu, stran i sebe sama a které velmi výrazně ovlivňují to, jak vykonává jemu svěřené rozhodovací pravomoci. Zde již mají místo úvahy o jeho nezávislosti.*“ Nestrannost soudce je tedy potřeba garantovat i objektivně, pomocí záruk jeho nezávislosti. S názory autorky se lze ztotožnit a pro naše účely budeme chápat nestrannost jako vnitřní vztah soudce ke stranám (psychicky, subjektivně) a nezávislost jako institucionální zajištění nestrannosti soudce (objektivně), popř. i jako zajištění nezávislosti soudní moci jako takové.

a činností souvisejících s ostatními dvěma větvemi státní moci - výkonnou a zákonodárnou, čímž je zajištěno, aby jedna osoba nemohla mít přílišný mocenský vliv ve státě.

Povinnosti soudců jsou dále uvedeny v čl. 95 Ústavy: „(1) Soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu; je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou. (2) Dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu.“ Toto ustanovení vymezuje způsob realizace soudní moci. Soudce je při svém rozhodování povinen používat a vykládat zákon, tj. právní předpis vydaný mocí zákonodárnou, nikoliv používat i podzákonné předpisy, vydávané mocí výkonnou, včetně veřejné správy. Soudce dále používá i mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána. Podzákonný právní předpis, který se má soudce za rozporný se zákonem či mezinárodní smlouvou, je oprávněn neaplikovat. Naopak zákon, který se soudci jeví jako rozporný s ústavním pořádkem, by měl předložit Ústavnímu soudu k posouzení ústavnosti.¹¹

S povinností nestrannosti soudce v řízení souvisí čl. 96 odst. 1 Ústavy, který určuje, že „Všichni účastníci řízení mají před soudem rovná práva.“

Z významných ustanovení v LZPS zmiňme čl. 38 odst. 1 LZPS: „Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon.“ Tím je rozveden výše zmíněný princip zákonného soudce v tom smyslu, že účastníkovi řízení musí být předem zřejmé, který příslušný soud i který soudce daného soudu bude jeho věc projednávat. Zatímco místní, věcnou i funkční příslušnost soudu upravují zákony - procesní předpisy (řády), příslušnost soudu je dána na základě rozvrhu práce.¹² Účastník řízení má právo, aby s osobou jeho soudce nebylo ze strany soudu manipulováno, čemuž odpovídá povinnost soudu dodržovat objektivní systém přidělování napadlých případů daný rozvrhem práce.

---

¹¹ Dle čl. 112 odst. 1 Ústavy tvoří ústavní pořádek ČR tvoří Ústava, LZPS, ústavní zákony přijaté podle Ústavy a ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992.

¹² PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. Díl. Ústavní právo České republiky. Část 1. 2.* vydání. Praha: Linde, 2008, s. 607.

3.2. Zákonné normy

3.2.1. Základní norma

Na obecnou úpravu povinností soudců v Ústavě navazuje podrobná zákonná úprava v ZSS. Systematické zařazení úpravy norem o právních povinnostech soudců je v tomto zákoně následující: Hlava II. - Soudci a přísedící, Díl 2 - Postavení soudců a přísedících, Oddíl 2. Práva a povinnosti soudců a přísedících (ust. § 79 - § 83 ZSS). Zákonné vymezení těchto povinností lze označit za dosti podrobné.

Základní normou úpravy povinností soudců je ust. § 79 odst. 1 ZSS, které stanoví: *„Soudci a přísedící jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni pouze zákonem. Jsou povinni vykládat jej podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů, nestranně a spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem.“*

Výše popsaná **nezávislost** a **nestrannost** soudců je na tomto místě akcentována i na zákonné úrovni a týká se i přísedících. Formulace o **vázanosti „pouze zákonem“** není z ústavního hlediska zcela přesná, neboť soudce samozřejmě musí, jak mu nařizuje předpis vyšší právní síly - Ústava, být vázán i mezinárodní smlouvou. Povinnost výkladu zákonů dle nejlepšího vědomí představuje rozumovou (racionální) úroveň interpretace a aplikace právních norem, svědomí má pak vyjadřovat jistou citovou (iracionální) úroveň této činnosti. Nejlepší svědomí má tedy představovat uplatnění právního citu či citu pro spravedlnost. V některých případech může svědomí soudcům umožnit uplatnění korektivů tvrdosti zákona, občas je to však užíváno až příliš.¹³

Povinnost rozhodování v přiměřených lhůtách bez průtahů je zásadním požadavkem zákonodárce, neboť jediné rychle poskytnutá ochrana právům a oprávněným zájmům může být ochrannou skutečně účinnou. V této souvislosti připomínáme, že povinnost rozhodovat bez průtahů je přímo dána i některými procesními předpisy v rámci jednotlivých druhů soudnictví, více viz podkapitola 6.2. Bohužel v našich podmínkách k průtahům v řízení dochází dosti často a průměrná doba rozhodování dosahuje značných délek.¹⁴

---

¹³ Často k tomu dochází např. při snižování náhrady nákladů civilního řízení z důvodů hodných zvláštního zřetele dle ust. § 150 OSŘ. Soudu je poraženého účastníka jednoduše líto. Viz JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, 6, č. 6, s. 206.

¹⁴ Dle údajů za rok 2009 činí průměrná doba rozhodování v obchodněprávních věcech 787 dnů, v trestních věcech 611 dnů a v občanskoprávních věcech 363 dnů (ode dne nápadu návrhu do právní moci rozhodnutí). LUCOVÁ, Marie. Nesud'te se, domluvte se. *Ekonom*, 13. ledna 2011, s. 37.

Spravedlnost pak představuje souhrn shora zmíněných atributů soudcovského rozhodování.

3.2.2. Povinnosti při výkonu funkce

Ustanovení § 80 ZSS principy naznačené základní normou rozvádí, když v odstavci 1 stanoví: „*Soudce a přisedící je povinen vykonávat svědomitě svou funkci a při výkonu funkce a v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů.*“ Je tedy zjevné, že náležité chování je po soudci požadováno jak při výkonu funkce, tak mimo její výkon.

Paragraf 80 odst. 2 ZSS se věnuje **zárukám nezávislosti a nestrannosti soudce při výkonu funkce soudce**, pročež soudci demonstrativně stanovuje povinnosti, jež by měl za tímto účelem dodržovat. Písmena a) a b) tohoto ustanovení požadují především aktivní snahu soudce prosazovat a obhajovat nezávislost soudnictví a jeho dobrou pověst (pozitivní rovina) resp. to, aby se vyvaroval chování, které by mohlo vést ke snížení důvěry k soudnictví a důstojnosti soudcovské funkce (negativní rovina). Písmena c) a d) akcentují povinnost odmítnout jakékoliv zásahy, tlaky, přání nebo žádosti ze strany třetích osob, a to zejména pokud by šlo o zájmy politických stran,¹⁵ sdělovací prostředky¹⁶ či veřejné mínění (obecný veřejný nátlak). Písmeno e) zakazuje zaujatost soudce kvůli jeho předsudkům, ať už se jedná o předsudky ekonomické, sociální, rasové, etnické, sexuální a náboženské či jiné.¹⁷ Písmeno

---

¹⁵ Příkladem možného vlivu politického prostředí na soudce může být kauza soudce Nejvyššího soudu JUDr. P. K. Soudce byl odvolán z funkce rozhodnutím kárného senátu Vrchního soudu v Praze ze dne 7. září 2010, sp.zn. 2 Ds 1/2010, neboť se pokusil na schůzkách s krajskou státní zástupkyní ovlivňovat přípravné řízení trestní kauzy vicepremiéra J. Čunka. Úspěšnost jeho jednání nebyla prokázána, což však kárný soud pro své rozhodnutí považoval za nerozhodné, stejně jako to, jak osoba, vůči níž bylo chování soudce P. N. realizováno, výroky soudce vnímala. K dopuštění se kárného provinění stačilo, že výroky byly za daných okolností činěny vážně a cíleně, což přinejmenším ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné či spravedlivé rozhodování soudů.

¹⁶ Jako příklad spekulativního působení médií na justici lze uvést výroky politiků v průběhu některých mediálně známých kauz. V případě žhářů z Vítkova komentoval prezident republiky Václav Klaus rozsudek soudu prvního stupně slovy: „*Výše trestů se mi zdá nečekaná, nečekaně vysoká.*“ a dále vyjádřil obavu, zda tak vysoké sankce opravdu budou tou nejsprávnější cestou, jak zabránit do budoucna opakování podobných jevů. Ke zmírnění trestů odvolacím soudem nicméně nedošlo. Viz *Klaus ke kauze Vítkov: Tresty pro žháře jsou nečekaně vysoké* [online]. ihned.cz, 20. října 2010 [cit. 12. ledna 2012]. Dostupné na <<http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-47368100-klaus-ke-kauze-vitkov-tresty-pro-zhare-jsou-necekane-vysoke>>.

¹⁷ V této souvislosti bývá někdy zpochybňována nestrannost rozhodování soudkyň v rodinném právu, kdy je zejména ve sporech o péči o děti údajně straněno ženským účastníkům řízení. Mimo jiné i za tímto účelem byl založen aktivistický spolek otců K213, o.s. Dalším nebezpečným předsudkem může být uplatňování sociálních stereotypů při rozhodování soudce. Např. dle statistických výzkumů jsou ženské vražedkyně soudními znalci (muži) snáze posuzovány jako psychicky nemocné a následně jsou soudci (muži) snáze shledány jako nepřítelny, neboť se vymykají vymezeným kulturním stereotypům pro chování obou pohlaví. Druhý příklad předsudku viz ZÁHORSKÁ, Jindřiška, ZÁHORSKÝ, David. Soudce je také člověk. *Soudce*, 2001, roč. 3, č. 7, s. 7.

f) pak představuje obecnou povinnost soudce dbát na to, aby jeho nestrannost nebyla důvodně zpochybňována.

Ustanovení § 80 odst. 3 ZSS vymezuje některé další požadavky na výkon funkce soudce. Ten musí být „*v souladu se zájmem na řádném výkonu soudnictví,*“ tj. systému jako celku. Soudce by při výkonu své funkce měl mít na zřeteli, že každý jeho úkon je úkonem důležité části celého soudnictví a nikoliv pouze úkonem dotyčného soudce ad hoc. V rámci této premisy je soudci dále uložena povinnost v ust. § 80 odst. 3 písm. a) ZSS, dle které má účastníkům řízení umožnit „*plnou možnost uplatnění jejich práv.*“ Pod tuto formulaci lze subsumovat celou řadu procesních institutů jako je dodržování zásady *audiatur et altera pars*, poskytování poučení stranám,¹⁸ osvobodování nemajetných od soudních poplatků, ustanovování tlumočnicka pro osoby neovládající český jazyk apod.

Soudce ovšem nesmí od stran jednostranně přijímat informace nebo jim takto informace poskytovat, popř. s nimi jednostranně jednat o skutkové podstatě projednávané věci.

Dle ust. § 80 odst. 3 písm. b) ZSS má pak soudce dbát o to, aby jeho rozhodnutí bylo srozumitelně a pečlivě **odůvodněno**. V mnohých složitějších kauzách se bude jednat o nejnáročnější povinnost soudce, neboť v odůvodnění by se měl vypořádat se všemi zjištěnými skutečnostmi a důkazy a správně aplikovat hmotné právo. Proto jsou soudci na vyhotovení a odeslání rozhodnutí dány relativně dlouhé lhůty v procesních předpisech, např. dle ust. § 158 odst. 4 OSŘ jde o 30 dnů ode dne vyhlášení rozsudku, přičemž tato lhůta může být předsedou soudu prodloužena až o 60 dnů. Dle ust. § 129 odst. 3 TR činní lhůta k vyhotovení a předání rozsudku k doručení 5 až 20 pracovních dní, přičemž předsedou soudu může být prodloužena, aniž by toto ustanovení určovalo horní limit pro prodloužení. Nutno bohužel říci, že zvláště v trestním řízení tyto lhůty často dodržovány nejsou.

3.2.3 Povinnosti mimo výkon funkce

Ustanovení § 80 odst. 4 a 5 ZSS se zabývá povinnostmi soudce během činností **mimo výkon své funkce**, při výkonu svých politických práv a v osobním životě. I pro tyto činnosti je zdůrazňována povinnost soudce počínat si tak, aby nebyla ohrožena důvěra společnosti v nezávislé rozhodování soudu, nebyla ohrožena důstojnost soudcovské funkce nebo aby mu

---

¹⁸ Poučovací povinnost je konkrétně vymezena jednotlivými procesními předpisy, v rámci OSŘ se jedná zejména o obecnou poučovací povinnost dle ust. § 5 OSŘ: „*Soudy poskytují účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech*“ a dále o poučovací povinnost zvláštní dle ust. § 43, § 118a, 118b a § 119a OSŘ.

tyto činnosti nebránily v řádném výkonu funkce. V rámci těchto premis soudce dále konkrétně nesmí umožnit, aby jeho funkce byla zneužita k prosazování soukromých zájmů. Tím je myšleno působení různých vlivů či tlaků na soudce mimo výkon jeho funkce, které se pak do výkonu jeho funkce přenesou a zneužijí jej. Může jít o soukromé zájmy samotného soudce, jeho rodiny, politicky blízkých osob apod.

Soudce také v osobním životě **nesmí působit jako rozhodce** či jiný zprostředkovatel právního sporu, ani jako právní zástupce subjektu v soudním či správním řízení. Výjimky v podobě zákonného zastoupení či případů, v nichž půjde o zastupování dalšího účastníka řízení, v němž je účastníkem i sám soudce,¹⁹ jsou přípustné. Dle doslovného výkladu daného ustanovení zákonodárce ovšem vylučuje i případy zastupování soudce soudcem v kárném řízení, což umožňuje ust. § 12 ZŘSSZE. Zákony jsou tímto v konfliktu a dle našeho názoru se zde uplatní speciální úprava pro kárná řízení v ZŘSSZE, byť jde o procesní úpravu, která konkuruje hmotněprávní úpravě v ZSS.

3.2.4. Další povinnosti soudce

Ustanovení § 80 odst. 6 ZSS pak výslovně zmiňuje požadavek **zachovávání náležitých úcty** ze strany soudce, a to k ostatním soudcům, jiným osobám vykonávajícím právníka povolání, k zaměstnancům soudu a účastníkům či stranám soudního řízení.²⁰ Ve vztahu k zástupcům protistran se má zdržet projevů sympatií nebo naopak postojů negativních.

Specifickou povinností soudce je povinnost **zachovávat mlčenlivost** o všem, co se dozvěděl v souvislosti s výkonem své funkce, vymezená v ust. § 81 ZSS.

Ustanovení § 82 odst. 1 ZSS stanovuje, že „*soudce nese odpovědnost za svou odbornou úroveň při výkonu soudcovské funkce.*“ V ust. § 82 odst. 2 ZSS je pak vymezena i povinnost soudce dbát svým soustavným vzděláváním o **prohlubování odborných právních a dalších znalostí**.

Povinnost odborné právní úrovně soudce souvisí se procesní zásadou *iura novit curia* (soud zná právo). V OSŘ je tato zásada vyjádřena v ust. § 121 OSŘ, které stanoví, že „*není*

---

¹⁹ Může se jednat např. o nerozlučné společenství účastníků ve smyslu ust. 91 odst. 2 OSŘ, kdy soudce bude zastupovat dalšího účastníka vystupujícího na stejné straně jako soudce, typicky u případů rozdělování spoluvlastnictví.

²⁰ Tuto povinnost porušil např. soudce Okresního soudu v Blansku P. H., když urážel povinného v exekučním řízení na chodbě soudu za to, že se namísto občanského průkazu prokázal cestovním pasem, řekl doslova: „*takovýmto dokladem se prokazují jen pochybné existence.*“ Viz HORÁLEK, Petr. „*Spravedlnost*“ *mocných*. Krásná Lípa: Marek Belza, 2010, s 406. *Soudce - opilec definitivně svede talár* [online]. novinky.cz, 27. listopadu 2003 [citováno 16. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.novinky.cz/krimi/20639-soudce-opilec-definitivne-svede-talar.html>>.

třeba dokazovat skutečnosti obecně známé nebo známé soudu z jeho činnosti, jakož i právní předpisy uveřejněné nebo oznámené ve Sbírce zákonů České republiky.“ Znalost právních předpisů se tedy u soudce předpokládá a její absence by byla vážným nedostatkem jeho práce. Soudce by měl také mít alespoň rámcový přehled o výkladu právních předpisů teorií a judikaturou, i když často se v řízení právě výklad právních předpisů nechává zpočátku na stranách sporu. Strana, která je svůj právní názor schopna podpořit přílehlavou judikaturou, zpravidla spor i vyhrává.

K soustavnému vzdělávání soudce využívá v první řadě samostudia, neboť to je v rámci jednotlivých kauz nejdůležitější díky možnosti jej zaměřit přesně na požadovaný problém. Obecnější vzdělávání může soudce realizovat v rámci vzdělávacích akcí pořádaných Justiční akademií nebo vysokými školami. Při studiu nové právní úpravy pak soudce může využívat jak vzdělávací akce, tak samostudium, které bude z logiky věci hrát významnější roli, neboť každá novela na vzdělávací akci „nepočká“.

Zákon po soudci požaduje i prohlubování „dalších“, tj. jiných než právních znalostí, potřebných pro výkon funkce. Vymezení takových znalostí může být velice široké, vždy však budou prakticky souviset s problematikou, kterou se soudce zabývá. Tak např. soudce zabývající se rodinným právem by měl mít alespoň základní přehled o psychologii fungování rodiny a psychologii dítěte, soudce v obchodním právu by měl znát základy praktického fungování obchodu, např. častou absenci písemných smluv a dominanci faktur. Všichni soudci by také měli být schopni rozlišovat jednotlivé znalecké obory v oblasti, kterou soudí apod.

Lze shrnout, že základem širších znalostí soudce by měla být pracovní a společenská zkušenost, kterou získá před svým jmenováním do funkce. Tato skutečnost nahrává argumentu, aby funkci soudce začínaly vykonávat spíše starší, všeobecně zkušenější osoby.

Ustanovení § 83 ZSS představuje opak povinnosti soudce zakotvené v ust. § 82 ZSS, když stanovuje, že soudce naopak přispívá svými znalostmi a zkušenostmi při odborném vzdělávání ostatních osob. Zde ovšem nejde přímo o povinnost soudce, neboť toto vzdělávání nelze dle ust. § 83 odst. 3 ZSS realizovat bez jeho souhlasu.

3.2.5. Zákaz jiné lukrativní funkce či činnosti

Další povinnosti soudce jsou v ZSS upraveny v Oddíle třetím - Pracovním vztahu soudců, byť tento oddíl z hlediska struktury ZSS povinnosti soudců upravovat nemá.

Ustanovení § 84 ZSS se věnuje samotnému pracovnímu vztahu soudce, tj. vznik pracovního vztahu, pracovní době a pracovní pohotovosti. V neposlední řadě také vymezuje subsidiaritu ZP pro pracovní vztahy soudců, který dotváří komplexnost právní úpravy soudcovské funkce. Právními předpisy speciálními vůči ZP, upravujícím tuto funkci, jsou pak nepochybně ZSS a ZŘSSZE, dále pak zejména zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu (dále jen „**ZOPL**“).

Esenciální povinností soudce je **zákaz jiné lukrativní funkce či činnosti** vymezený v ust. § 85 ZSS, který navazuje na shora popsanou neslučitelnost funkcí určenou v čl. 82 odst. 3 Ústavy.

Zákaz začíná být platný ode dne nástupu do funkce, tedy ode dne vzniku pracovněprávního vztahu soudce. Tento den je soudci určen v souvislosti s rozhodováním o přidělení soudce k určitému soudu. V mezidobí mezi jmenováním soudcem a nástupem tedy soudce jiné výdělečné činnosti vykonávat může.²¹ Zpravidla tento časový prostor využije k jejich plynulému ukončení.

Dané ustanovení si заслужuje hlubší analýzu. V první řadě upravuje tři základní činnosti, kromě nichž nelze až na výjimky vykonávat jinou výdělečnou činnost:

- 1) samotný výkon funkce soudce - kromě běžného rozhodování kauz zahrnuje i činnost uvedenou v ust. § 83 odst. 1 ZSS, tj. vzdělávání ostatních pracovníků justice,
- 2) výkon funkce funkcionáře soudu - zejména výkon funkce předsedy nebo místopředsedy soudu, jde o výkon státní správy soudů, soudce je za výkon této funkce platově odměněn,²² je považována za kariéerní postup soudce (vedle přeřazení na instančně vyšší, popř. Ústavní soud),
- 3) činnosti spojené s dočasným přidělením k ministerstvu či Justiční akademii - dočasné přidělení není výkonem funkce soudce a během jeho výkonu je soudce funkce dočasně zproštěn, možnost přidělení k ministerstvu spravedlnosti byla nově Ústavním soudem zrušena, viz dále (v tomto smyslu jde o obsolentní ustanovení).

Je nasnadě, že i takový rámec činností již pro soudce určitou možnost jiné výdělečné činnosti představuje. Dále jsou pak ze zákazu stanoveny výjimky, a to sice:

---

²¹ KOCOUREK, Jiří, ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích. Zákon o státním zastupitelství. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2004, s. 290.

²² Dle ust. § 28 ZOPL náleží soudci za výkon těchto funkcí zvýšení platových koeficientů v rozsahu 0,09 - 2,50 bodu dle velikosti a druhu soudu. Platový koeficient se obdobně zvyšuje i za výkon funkce předsedy senátu.

- a) správa vlastního majetku - např. činnost vedoucí k příjmům z pronájmu vlastních nemovitostí,²³
- b) činnost vědecká - např. činnost na vysokých školách, účast na konferencích, psaní odborných článků, učebnic, komentářů a jiné odborné literatury,
- c) činnost pedagogická - např. vyučování na vysokých školách (přednášky, cvičení, ad hoc workshopy),
- d) činnost literární - vedle výše popsané odborné literatury možnost psát i literaturu jinou, např. beletrii,
- e) činnost publicistická - vedle shora popsaných odborných článků možnost psát i články jiného charakteru, např. informativní, hodnotící nebo aspirativní, soudci se takto typicky realizují v časopise Soudce,
- f) činnost umělecká - možnost realizace jakékoliv druhu umění (hudba, literatura, malba, kresba, umělecká fotografie apod.),
- g) činnost v poradních orgánech ministerstva, vlády a v orgánech komor Parlamentu.

Všechny výše označené výjimky je možné konat pouze za předpokladu, že taková činnost nenarušuje důstojnost soudcovské funkce nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost soudnictví.

Důstojnost soudcovské funkce by mohla být narušena zejména při výkonu činnosti stanovené ve shora uvedených výjimkách, která by byla v rozporu s dobrými mravy. Mohlo by jít např. o šikanózní výkon práv při správě vlastního majetku nebo o tvorbu umění nemorálního či morbidního charakteru. Důstojnost soudcovské funkce by mohla být ohrožena i v případě, že by soudce vykonával vědecké či pedagogické činnosti neodborně a/nebo ledabyle.

Důvěra v nezávislost a nestrannost soudnictví by naproti tomu mohla být narušena zejména při výkonu činnosti sub písm. g), pokud by soudce např. po kontaktu s politickým prostředím začal z pozice člena poradního orgánu prosazovat zájmy určité vlivové skupiny a ovlivňoval tak negativně tvorbu právních předpisů. V rámci působení v poradním orgánu ministerstva spravedlnosti by soudce zase mohl usilovat i o vytvoření osobních vazeb

---

²³ Např. by již ale neměl kupovat nemovitosti za účelem pronájmu či dalšího prodeje. Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. srpna 2007, sp.zn. 1 Ds 4/2007. Soudci bylo návrhem na zahájení kárného řízení kladeno za vinu, že „od měsíce února 1997 nejméně do března 2006 uskutečňoval spekulativní nákupy nemovitostí za účelem za účelem jejich následného prodeje, zhodnocení a pronajímání dalším fyzickým a právnickým osobám a v souvislosti s těmito nákupy uzavíral ... úvěrové smlouvy ... za účelem financování uvedených spekulativních nákupů.“ Soudce se na základě návrhu vzdal funkce, takže věc bohužel nemohla být věcně projednána. Nicméně lze mít za to, že tato již spekulativní činnost, vykonávaná soustavně za účelem zisku a mající tak povahu podnikání ve smyslu ust. § 2 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, rozhodně nabývá intenzity kárného provinění.

zajišťujících mu možnost jmenování soudním funkcionářem, popř. by mu takové vazby mohly být nabízeny. Řadu soudních funkcionářů totiž jmenuje nebo navrhuje právě ministr spravedlnosti, srov. ust. § 102 a násl. ZSS.

V této souvislosti již nedávno judikoval Ústavní soud nálezem ze dne 6. října 2010, sp.zn. Pl. ÚS 39/08, bod 47. Shledal, že členství soudce v poradních orgánech ministerstva, vlády i obou komor Parlamentu je v rozporu s principy dělby moci ve státě. Kromě toho, že by se takový soudce podílel na vzniku politik, které se pak budou realizovat vůči moci soudní moci, Ústavní soud zmínil i nebezpečí vzniku osobních a mimosoudních vazeb mezi takovým soudcem a osobami působícími v rámci výkonné moci. To by mohlo u daného soudce vést ke střetu zájmů. S účinností k 27. říjnu 2010 proto Ústavní soud zrušil příslušnou textaci v ust. § 68 ZSS, která dočasná přidělování k ministerstvu spravedlnosti umožňovala. Dovožujeme, že díky tomuto nálezu bude do budoucna znemožněna činnost soudců i v jiných orgánech moci výkonné.

K povinnostem soudců lze obecně shrnout, že v zájmu řádného výkonu soudnictví jsou na soudce kladeny relativně přísné nároky. Dále budeme zkoumat sankční systémy, které se porušováním povinností soudců zabývají.

4. Právní úprava kárné odpovědnosti soudců v historii

4.1. Kárná odpovědnost do r. 1948

V rámci analýzy současného systému kárné odpovědnosti soudců je třeba sledovat jeho historický vývoj a provést komparaci vnitřní (vnitrostátní, historickou). Přitom je nejdůležitější vnímat specifické postavení soudců v jednotlivých dějinných obdobích. Podotýkáme, že v rámci historického zkoumání se tato práce nebude zabývat někdejšími vojenskými soudy, neboť šlo o specializované a u nás dnes již překonané instituce.

Rozvoj systému kárné odpovědnosti mohl naplno nastat až rozvinutím profesionálního (byrokratického) soudního aparátu. První modernější úpravou kárného práva soudcovského byl v dobách Rakouska-Uherska zákon č. 46/1868 ř. z., o kárném řízení proti soudcovským úředníkům a jejich nedobrovolném přeložení na jiné místo nebo do výslužby (kárný soudcovský zákon). Vymezoval disciplinární vyšetřování a trestání soudcovských úředníků, kárné tresty a možnosti jejich ukládání. Dále upravoval soustavu kárných orgánů, které fungovaly jako orgány stavovské v rámci hierarchie soudní byrokracie.

Kárný soudcovský zákon platil po velice dlouhou dobu, nejen do konce existence rakousko-uherského soustátí, ale i v průběhu existence I. republiky samostatného československého státu. Během II. světové války byl zákon zásadním způsobem novelizován vládním nařízením č. 53/1943 Sb.

Tímto nařízením byla zavedena nová úprava kárných trestů, kterých bylo stanoveno pět druhů. První dva byly představovány vyloučením z postupu do vyšších stupňů služného (adjuta) nebo zmenšením služného (adjuta), což by v dnešní době odpovídalo vyloučení z postupu do vyšších platových koeficientů, resp. snížení platu. Prvně zmiňovaný trest v dnešní úpravě absentuje. Oba tresty bylo možno uložit až na dobu tří let, snížení platu šlo stanovit až na 25 %. Po dobu uložených trestů soudce navíc nemohl být povýšen. Ve srovnání s dnešní úpravou šlo tedy o mnohem přísnější sankce.

Dalším trestem, který bylo možno soudci udělit, bylo přeložení na jiné služební místo, který šel zostřujícím způsobem kombinovat s tresty shora uvedenými.

Tresty nejpřísnějšími bylo přeložení do výslužby se zmenšením odpočivných platů a propuštění, tj. sankce, které odpovídají dnešnímu odvolání z funkce soudce. Je potřeba si ovšem uvědomit, že tehdejší postavení soudce bylo postaveno na tzv. definitivě, nacházel se

ve služebním poměru na rozdíl od běžného pracovního.²⁴ Po skončení aktivní služby měl nárok na odpočivné platy, tj. na doživotní rentu za služby státu. Přeložení do výslužby se zmenšením odpočivných platů bylo trestem mírnějším, když mohlo být uloženo trvale nebo pouze dočasně, odpočivné platy šlo snížit nejvýše o 25 %. Propuštění bylo oproti tomu vždy definitivní a soudce ztrácel titul a nárok na odpočivné platy.

Mírné tresty povahy důtky či napomenutí naopak scházely. Lze proto shrnout, že tato úprava vyvažovala existenci soudcovské definitivy přísnými tresty, pokud soudce svou službu nekonal řádně.

4.2. Kárná odpovědnost po r. 1948

Po nástupu socialistického režimu v r. 1948 došlo k postupné deformaci soudnictví, když jeho výkon byl ovlivňován zásahy moci výkonné, z dnešního hlediska nepřijatelnými. Byť obě socialistické ústavy formálně zachovávaly nezávislost soudnictví,²⁵ jejich prováděcími zákony tento koncept dodržován nebyl. Právní úprava soudnictví se překotně vyvíjela, stejně jako právní úprava kárné odpovědnosti soudců.

V 60. letech 20. století byly nakonec přijaty dva předpisy, které platily až do konce socialistického režimu. Obecnou normou upravující soudnictví stal zákon č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a volbách soudců (dále jen „*ZOSVS*“).

Komplexním kárným zákonem pro soudce z povolání se pak stal zákon č. 142/1961 Sb., o kárné odpovědnosti soudců z povolání (dále jen „*ZKOSP*“). Jistou zvláštností tohoto zákona bylo ust. § 1, představující preambuli, která ukládala soudcům, aby byli oddaní socialistickému zřízení a měli socialistický vztah k plnění soudcovských povinností.²⁶ Je nasnadě, že takto vymezená povinnost přímo v kárném zákoně usnadňovala jeho prorežimní výklad a v případech „politických“ pochybení soudců umožňovala soudce snáze postihnout.

ZKOSP rozeznával dva druhy kárných provinění: závažné vady soudcovské práce a chování způsobem soudce nedůstojným a narušujícím vážnost jeho soudcovské funkce. Lze proto hovořit o **duální definici (koncepti) kárného provinění**.

---

²⁴ Soudci byli tehdy považováni za specifické úředníky ve služebním poměru. Definitiva spočívala v nemožnosti státu vypovědět služební poměr z důvodu nadbytečnosti. Bylo tak možno učinit pouze na základě vážného deliktu úředníka. Po skončení aktivní služby měli úředníci s definitivou právo na zvláštní rentu od státu. Více viz *Definitiva* [online]. iuridictum.pecina.cz [cit. 10. ledna 2012]. Dostupné na <<http://iuridictum.pecina.cz/w/Definitiva>>.

²⁵ Srov. základní čl. XI. Ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústavy Československé republiky (tzv. Ústavy 9. května) a čl. 98 ústavního zákona č. 100/1960 Sb., Ústavy Československé socialistické republiky.

Závažné vady soudcovské práce bylo možno vztahovat k samotnému výkonu soudcovských povinností, které ZOSVS upravoval v ust. § 49 a § 50. Soudci byli povinni řídit se zákony a jinými právními předpisy a vykládat je v souladu se socialistickým právním vědomím. Dále bylo výslovně stanoveno, že soudci mají právní předpisy vykládat je v zájmu pracujícího lidu a rozhodovat spravedlivě. Je patrné, že povinnost prorežimního výkladu předpisů byla zdůrazněna hned dvakrát a představovala typický jev úpravy soudnictví v totalitním státě.²⁷

Dle ust. 6 ZKOSP mohlo být kárné řízení zahájeno na návrh předsedy Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky, nejvyššího soudu republiky, krajského soudu a okresního soudu, vždy proti kterémukoliv soudci tohoto soudu. Pouze předseda krajského soudu mohl podat návrh i proti kterémukoliv soudci okresního soudu ve svém obvodu. Ministr spravedlnosti byl oprávněn podat návrh proti kterémukoliv soudci příslušné republiky (České nebo Slovenské socialistické republiky).

Kárným soudem byl krajský soud pro soudce okresních soudů, nejvyšší soud republiky pro soudce krajských soudů a pro soudce své a Nejvyšší soud České socialistické republiky také pro soudce své.

Kárnými opatřeními byla důtka, veřejná důtka a snížení funkčního platu až o 10 % na dobu nejvýše tří měsíců. Šlo tedy o mírnější sankce než dnes. Soudci se však tehdy někdy museli obávat o funkci kvůli hrozbě odvolání stojící mimo systém kárné odpovědnosti.

Důležitou pravomocí předsedů soudů byla totiž možnost odklonu od kárného řízení. Došel-li předseda soudu po spáchání kárného provinění soudce k závěru, že soudce se vzhledem k povaze svého jednání k výkonu soudcovské funkce nadále nehodí, měl dát příslušným orgánům podnět k posouzení, nemá-li být podán **návrh na odvolání soudce z funkce**. Kárné řízení se v takovém případě ani nezahájilo.

Orgánem příslušným posoudit daný podnět a podat návrh na odvolání byla Národní fronta, v níž měla fakticky zásadní vliv Komunistická strana Československa.²⁸ Soudce pak mohl být odvolán orgánem, který ho předtím jmenoval, popř. zvolil, tj. dle aktuálně platné úpravy buď národním výborem, lidem nebo Národním shromážděním

---

²⁷ Jaký je správný prorežimní výklad předpisů, to soudci někdy museli zjišťovat pomocí kontaktů s místními orgány Komunistické strany Československa. Z období socialismu je proto známá praxe ovlivňování soudního rozhodování neformálním vlivem stranických funkcionářů. Za nejtěžší období 50. let 20. století je tato praxe popsána např. in ULČ, Otto: *Malá doznání okresního soudce*. Toronto: 68 PUBLISHERS TORONTO, 1974, s. 80-83.

²⁸ Národní fronta Čechů a Slováků bylo sdružení politických stran a nejvýznamnějších společenských organizací pod vedením Komunistické strany Československa. Jejími orgány byly výbory. Podrobněji viz RŮŽIČKA, Daniel. *Národní fronta Čechů a Slováků (NF)* [online]. totalita.cz [citováno 15. května 2011]. Dostupné na <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/nf.php>>.

Výklad zákonných důvodů pro odvolání soudce pak byl v rukou Národní fronty, která mohla podat návrh na odvolání soudce, a v rukou orgánů zmocněných soudce odvolat. Je třeba si uvědomit, že pokud byl již skutečně podán návrh na odvolání soudce příslušným výborem Národní fronty a bylo svoláno shromáždění voličů k jeho projednání, lze si stěží představit, že by se voliči postavili za svého soudce a odmítli jej proti vůli Národní fronty odvolat.²⁹ Ani pokud byla pravomoc rozhodnout svěřena do rukou příslušného národního výboru, nelze mít za to, že by se tento aktivně stavěl proti Národní frontě.

Ze shora uvedeného vyplývá, že soudce v socialismu byl tak závislý na svých profesních a osobních vztazích s členy příslušného výboru Národní fronty a národního výboru, popř. s předsedou svého soudu, přičemž všechny tyto orgány či osoby byly spjaty s komunistickou stranou nebo jí byly fakticky ovládnuty. Mnoho z osob rozhodujících o soudcích bylo členy této strany nebo i stranickými funkcionáři, těmi ovšem mohli být i sami soudci.

Setrvávání ve funkci soudce tedy záleželo na jeho loajálnosti vůči regionálním stranickým orgánům. Pokud se soudce v tomto vymykal, pak další existence jeho funkce fakticky záležela na tom, zda byl svým politickým vlivem schopen převážit politický vliv osob, které měly v úmyslu ho o funkci připravit. Lze tedy hovořit politicko-vlivovém napětí v rámci socialistického soudnictví.³⁰

4.3. Kárná odpovědnost po r. 1989

Po sametové revoluci došlo k demokratizačním procesům v československé justici. Dle zahraničního vzoru bylo usilováno o vytvoření ryze odborného a nezávislého soudnictví, které by bylo oproštěno od nežádoucích vlivů výkonné a zákonodárné moci. Na tomto místě uvedme zejména zvláštnosti porevoluční úpravy kárné odpovědnosti, které ji odlišují od úpravy dnešní.

Soudnictví obecně bylo nově upraveno zejména zákonem č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích (dále jen „*PůvZSS*“), přímo na našem území dále pak i zákonem České národní rady č. 436/1991 Sb., o některých opatřeních v soudnictví, o volbách přísedících, jejich

---

²⁹ K problematice jmenování a odvolávání soudců v socialistických státech podrobněji viz NOVÝ Zdeněk. Občanské právo procesní. In BOBEK, Michal, MOLEK, Pavel, ŠIMÍČEK Vojtěch (eds). *Komunistické právo v Československu*. Brno: Mezinárodní politický ústav, Masarykova univerzita, 2009, s. 540-544.

³⁰ Četné případy vlivových třenic v rámci socialistického soudnictví podrobněji popsány in ULČ, Otto: *Malá doznání okresního soudce*. Toronto: 68 PUBLISHERS TORONTO, 1974, s. 35, 83.

zproštění a odvolání z funkce a o státní správě soudů České republiky (zákonem o státní správě soudů).

V oblasti kárné odpovědnosti byl přijat nový zákon č. 412/1991 Sb., o kárné odpovědnosti soudců (dále jen „**PůvZKOS**“), který do jisté míry věcně vycházel ze socialistického ZKOSP, ale již nedisponoval žádnou preambulí. PůvZKOS obsahoval hmotněprávní i procesněprávní ustanovení.

Hmotněprávní úprava kárné odpovědnosti se odvíjela od ust. § 1 PůvZKOS, dle kterého byl soudce kárné odpovědný za kárné provinění a za přestupek.³¹ Z důvodu zvýšení nezávislosti soudců na rozhodování veřejné správy (okresních nebo obecních úřadů) byla zvolena koncepce postihování přestupků v rámci kárného řízení, což mohlo být i reflexí negativních zkušeností ze socialismu, kdy soudci regionálním vlivům velice podléhali.

Kárným proviněním se dle ust. § 2 odst. 1 PůvZKOS rozumělo „*zaviněné porušení služebních povinností soudce nebo chování, jímž soudce narušuje důstojnost své funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů.*“ Byla tak zachována duální koncepce kárného provinění. Zaviněné porušení služebních povinností soudce bylo rovno porušení povinností soudce dle PůvZSS.³² Chování ohrožující důstojnost či nezávislost soudce pak mělo představovat ještě širší skutkovou podstatu, nutno ovšem říci, že i sám PůvZSS zakazoval chování soudce ohrožující jeho důstojnost či nezávislost. Dualitu kárného provinění tedy díky této dvojkolejnosti nelze hodnotit jako příliš potřebnou.

Ustanovení § 2 odst. 2 PůvZKOS znalo institut **závažného kárného provinění**, což bylo kárné provinění, „*jestliže vzhledem k povaze porušené povinnosti, způsobu jednání, míře zavinění, opakování nebo jiné přitěžující okolnosti byla jeho škodlivost zvýšena.*“ Snahou byla větší diferenciací kárných provinění za účelem jejich přesnějšiho postihování.

System kárných opatření v rámci ust. § 3 PůvZKOS byl s ohledem na rozdílné postihování kárných provinění, závažných kárných provinění a přestupků poměrně komplikovaný. Paleta sankcí byla také pestřejší než v socialistických úpravách nebo v úpravě současné.

---

³¹ Dle zákona České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

³² PůvZSS upravoval povinnosti soudců mnohem méně podrobněji než dnešní úprava. V ust. § 52 PůvZSS byla zakotvena neslučitelnost funkcí soudce s jinými funkcemi a zákaz jiných výdělečných činností (mimo výjimky). V ust. § 54 PůvZSS byly stanoveny základní povinnosti soudců, zejména je vymezoval odst. 1 tohoto ustanovení: „*Soudci jsou povinni vykonávat svědomitě své povinnosti, zvyšovat si své odborné znalosti a při výkonu funkce i v občanském životě dodržovat soudcovskou etiku a zdržet se všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů.*“ Dle ust. § 54 PůvZSS dále soudci nebyli oprávněni stávkovat a byli povinni zachovávat mlčenlivost o věcech, o kterých se dozvěděli ve své úřední činnosti.

Za kárné provinění mohla být dle jeho závažnosti soudci uložena důtka, snížení nebo odnětí platového koeficientu za výkon funkce předsedy senátu na dobu až tří let, snížení platu soudce až o 25 % na dobu nejvíce šesti měsíců, popř. při opětovném kárném provinění až na dobu jednoho roku. Dále mu mohlo být uloženo kárné opatření ve formě pozastavení či snížení započtené doby pro určení platu až dobu tří let (poslední jmenovaná sankce neplatila pro soudce Nejvyššího soudu).³³

Za přestupek pak náležely sankce obdobné dle tehdy platných přepisů o přestupcích, tj. napomenutí, pokuta, zákaz činnosti (s výjimkou zákazu výkonu soudcovské funkce) a propadnutí věci.

Až za závažné kárné provinění bylo možno odvolat soudce z funkce, a to pouze na návrh ministra spravedlnosti. Za toto provinění mohl být soudce také odvolán z funkce předsedy senátu, přeložen na jiný soud téhož či nižšího stupně, či mu mohla být snížena započtená doba pro určení platu o šest let až na dobu tří let. Poslední jmenovaná sankce ovšem opět neplatila pro soudce Nejvyššího soudu. Tyto výjimky představovali jistou nerovnost v tehdejších kárném řízení.

Co se týče **procesní úpravy** kárného řízení, pak nutno říci, že dle ust. § 6 PůvZKOS bylo oprávnění k podání návrhu na zahájení kárného řízení upraveno obdobně jako v socialistických úpravách s tím rozdílem, že muselo být zohledněno zřízení vrchních soudů v soustavě obecných soudů. Předseda vrchního soudu tak mohl podat návrh proti kterémukoliv soudci z tohoto soudu i proti kterémukoliv soudci krajského soudu v jeho obvodu.

Oproti socialistické úpravě získal širokou pravomoc podat návrh na zahájení kárného řízení i ministr spravedlnosti, a to proti kterémukoliv soudci. Tuto novou pravomoc ministra lze označit za jeden z článků systému brzd a rovnováh v rámci vyváženého systému tří mocí nově utvářené demokratické společnosti. Zde jde tedy o vyvažující pravomoc moci výkonné vůči moci soudní.

Nová pravomoc ministra spravedlnosti se projevovala zejména u závažných kárných provinění, pro něž mohl být soudce odvolán z funkce nebo přeložen pouze na návrh ministra spravedlnosti. PůvZKOS proto stanovoval, že pokud má předseda soudu za to, že je třeba

---

³³ I dnes platí, že dle ust. § 3 odst. 2 ZOPL je plat soudce tvořen součinem platové základny a platového koeficientu. Platová základna činí 2,5 násobek průměrné měsíční mzdy v nepodnikatelské sféře zjištěné Českým statistickým úřadem za předchozí období. Platový koeficient pak soudci stoupá dle započtené doby výkonu jeho funkce na soudu, zpravidla každé tři roky. Dle PůvZKOS bylo možné tento platový progres pozastavit až na dobu tří let (započtená doba se nezvyšovala) či dokonce snížit o tři roky až na dobu tří let (započtená doba se snížila). To umožnilo plat buď na tři roky zmrazit nebo snížit, což bylo relativně tvrdou sankcí a proto nebyla kárnými senáty příliš využívána. Do nové úpravy se pak tato sankce zřejmě z tohoto důvodu již neprosadila.

uložit tyto závažné sankce, musel věc předložit ministrovi spravedlnosti, který rozhodl o podání návrhu na zahájení kárného řízení hrozícího uložením těchto sankcí. Tento proces mohl učiněn i dodatečně po zahájení kárného řízení.

Jistou zvláštnost tehdejší právní úpravy představovalo projednávání některých druhů přestupků, jako ublížení na zdraví z nedbalosti a narušení občanského soužití spáchané mezi osobami blízkými nebo přestupku ublížení na cti, v kárném řízení. V těchto případech mohlo být kárné řízení na rozdíl od jiných přestupků zahájeno pouze z podnětu poškozeného. Bez něho nemohl oprávněný orgán podat návrh na zahájení kárného řízení. Poškozený také mohl svůj podnět vzít zpět až do okamžiku, kdy se kárný senát odebral k poradě. Tato úprava přitom byla odlišná od zákona České národní rady č. 220/1990 Sb., o přestupcích, dle kterého byly všechny přestupky automaticky projednávány ex offo. Soudci tak byli na rozdíl od běžných občanů zvláště procesně chráněni, když na projednávání některých přestupků musel mít zájem sám poškozený. Tato nezvyklá nerovnost mohla teoreticky vést k nežádoucím dohodám mezi poškozenými a soudci, proto byla z pozdějších kárných úprav odstraněna.

Kárné řízení se vedlo na kárných soudech před pětičlennými kárnými senáty složenými z předsedy senátu a čtyř soudců. Krajské soudy vykonávaly kárné řízení pro soudce okresních soudů, vrchní soudy pro soudce krajských soudů a Nejvyšší soud pro své vlastní soudce (zde hrozilo riziko neobjektivnosti kárného řízení, i v tomto lze vidět určitou nerovnost tehdejší právní úpravy).

Kárné řízení bylo dvoustupňové, účastníkům byl k dispozici řádný opravný prostředek. Soudce, navrhovatel i poškozený z přestupku mohli podat proti rozhodnutí kárného senátu **odvolání**. Odvolací lhůta činila 15 dní od doručení rozhodnutí kárného senátu. Odvolacím kárným soudem byl vrchní soud, a to proti rozhodnutí kárného senátu krajského soudu. Proti rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího soudu odvolání přípustné nebylo.

Zvláštností tehdejší úpravy byla přechodné amnestijní ust. § 23 odst. 1 PůvZKOS: *„Rozhodnutí kárných soudů nebo kárných senátů vydaná v době od 25. února 1948 do 31. prosince 1989 proti soudcům pro jejich demokratické politické smýšlení nebo proto, že se při svém rozhodování řídili principy soudcovské nezávislosti, se ze zákona zrušují.“* Toto ustanovení derogovalo socialistická kárná rozhodnutí, která byla učiněna z politických důvodů, tedy většinou pokud soudce porušil povinnost výkladu právních předpisů ve prospěch socialistického zřízení.

Toto ustanovení ovšem nerehabilitovalo případy, kdy byl soudce mimo kárné řízení odvolán z funkce např. národním výborem nebo shromážděním voličů, což byl také způsob politických tlaků na soudce. O úplné efektivnosti tohoto ustanovení lze proto mít pochybnosti.

Dalším specifickým ustanovením PůvZKOS bylo ust. § 26: *„Ustanovení tohoto zákona platí i pro kárná řízení zahájená podle dosavadních předpisů a dosud neskončená a pro kárná provinění a pro přestupky spáchané přede dnem jeho účinnosti. Soudci nelze uložit za kárné provinění (§ 3 odst. 1) přísnější kárné opatření, než jaké bylo možno uložit podle dosavadních předpisů.“* Uplatnila se tedy retroaktivita nového kárného zákona. Pravá retroaktivita není v moderním právním státě přípustná. Zde se ovšem jednalo pouze o retroaktivitu nepravou, použitelný předpis upravující kárnou odpovědnost se totiž měnil výlučně do budoucna, od účinnosti PůvZKOS. Převážil zájem na odstranění důsledků aplikace socialistického ZKOSP. Zároveň však byla zachována možnost uložení sankce dle ZKOSP, pokud byla pro soudce příznivější, došlo tedy i k uplatnění zásad trestního práva hmotného.

5. Právní úprava kárné odpovědnosti soudců v současnosti

5.1. Právní úprava do změn provedených novelou z. č. 314/2008 Sb.

Současný koncept kárné odpovědnosti soudců vznikl ve dvou vlnách. Na tomto místě analyzujeme první fázi vývoje.

V roce 2001 bylo nutno zabývat se reformou soudnictví v souvislosti s přístupovými rozhovory ČR a Evropskou unií, neboť jeho tehdejší fungování bylo ze strany EU kritizováno.³⁴ Základem reformy soudnictví se tak staly významné legislativní změny.

PůvZSS byl s účinností od 1. dubna 2002 nahrazen aktuálně platným ZSS. Komplexní úprava kárné odpovědnosti soudců obsažená v PůvZKOS byla rozdělena do dvou zákonů. Hmotněprávní část byla včleněna do ZSS, procesněprávní část byla vložena do nově vzniklého ZŘSSZ, účinného také od 1. dubna 2002. Koncepce komplexní úpravy kárné odpovědnosti soudců v jediném zákoně byla opuštěna.

Důvodů pro legislativní změny existovalo několik. Předně začal vznikat zájem na zlepšení celkového postavení soudce, tj. důraz na jeho vzdělávání a odbornou způsobilost na straně jedné a důraz na zajištění řádného výkonu jeho povinností na straně druhé.³⁵ Byla zřízena Justiční akademie jako samostatná, byť nikoli nezávislá, organizační složka státu, která začala nově institucionálně zajišťovat soustavné vzdělávání soudců, státních zástupců, justičních a právních čekatelů a dalších pracovníků v justici.³⁶

V rámci podkapitoly 5.1. nyní popíšeme úpravu kárné odpovědnosti zavedenou po vzniku ZSS a ZŘSSZ. Výklad bude pro odlišení s aktuální podobou systému veden v minulém čase, i když velká část tehdejší právní úpravy je platná i dnes. Aktuální podoba kárného řízení zavedená po novele z. č. 314/2008 Sb. pak bude dokreslena výkladem v přítomném čase v podkapitole 5.2.

---

³⁴ „...urychlení soudních řízení, školení soudců a státních zástupců a odpovídající správní podpora soudů, jsou stále klíčovými oblastmi vyžadujícími zlepšení i nadále: Rovněž je třeba se zaměřit na výkonnost justice v boji proti organizovanému zločinu a hospodářské kriminalitě.“ Viz *Pravidelná zpráva za rok 2000 Evropské komise o pokroku ČR v procesu přistoupení*. Brusel: Evropská komise, 2000, s. 6.

³⁵ Podrobněji k požadavkům na fungování soudnictví ČR ze strany EU, k požadavkům na zajištění celoživotního vzdělávání soudců a k dalším shora označeným tezím legislativních změn viz *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, volební období 1998 - 2002, sněmovní tisk č. 878/0, 2001, s. 1-4.

³⁶ Justiční akademie je organizačně podřízena ministerstvu spravedlnosti, její ředitel je jmenován a odvoláván ministrem spravedlnosti. Zřízena byla na základě ust. § 129 a násl. ZSS.

5.1.2. Hmotněprávní rovina

Objevil se požadavek na podrobné vymezení povinností soudců, které byly v minulé právní úpravě vymezeny dosti obecně. V části první, hlavě II., díle 2 ZSS byl proto vymezení povinností soudců vyhrazen celý Oddíl 2 - Práva a povinnosti soudců a přísedících (podrobněji viz kapitola 5. Právní úprava povinností soudců).

Dále v textaci ZSS na práva a povinnosti soudců legislativně-technicky správně navazoval Oddíl 4 - Kárná odpovědnost soudců a funkcionářů soudu, který s určitými změnami kopíroval předchozí hmotněprávní ustanovení v PůvZKOS.

Ustanovení § 86 ZSS stanovovalo odpovědnost soudce za **kárné provinění**. To bylo v ust. § 87 ZSS vymezeno takto: „*kárným proviněním soudce je zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.*“

Na tomto místě vzniká otázka, zda je možno při interpretaci hmotněprávních ustanovení o kárné odpovědnosti, tedy i při interpretaci pojmu kárného provinění, použít analogii s trestním právem hmotným. Kárné řízení je sui generis řízení subsidiárně upravené trestním právem procesním. Hmotněprávní úpravě kárné odpovědnosti soudců ale subsidiární úprava chybí, nabízí se tedy hledat úpravu alespoň analogickou, která by poskytla vodítko při jejím výkladu.

Hmotněprávní úprava kárné odpovědnosti by měla být v souladu s úpravou procesu, jež zabezpečuje její vynutitelnost. TŘ byl zákonodárcem vybudován jako procesní odraz institutů trestního hmotného, proto se nabízí jejich použití i pro kárnou odpovědnost soudců.

Kárnou odpovědnost soudců lze k trestnímu právu hmotnému dále přirovnat v tom, že kárným žalobcem je orgán moci výkonné či soudní, reprezentující stát při jeho nároku na nápravu porušování soudcovských povinností, stejně jako je státní zástupce reprezentantem státu při jeho nároku na ochranu oprávněných zájmů.

.. Zkoumání porušení soudcovských povinností by tedy mělo probíhat v odpovídajících hmotněprávních mezích, aby nebylo činěno nahodile, pouze právním citem. Lze usuzovat, že i kárně obviněný soudce má na podrobný hmotněprávní rámec upravující porušení jeho povinností právo. Vzhledem ke shora uvedenému máme proto za to, že při zkoumání kárných provinění je na místě analogicky použít normy trestního práva hmotného. Kárné provinění lze per analogiam vnímat jako trestný čin, který má svou skutkovou podstatu.

Předpokladem pro vznik odpovědnosti za kárné provinění je vždy zavinění zahrnující soudcův skutek Dovožujeme, že zavinění může mít formu úmyslu (přímého, nepřímého) či nedbalosti (vědomé, nevědomé, hrubé).³⁷ Důsledkem analogie trestního práva hmotného pak bude i fakt, že při stanovení druhu kárného opatření či jeho výměry by se mělo k formě zavinění přihlídnout, srov. ust. § 39 odst. 2 TZ. Toto někdy nebývá ve výrocích kárných senátů reflektováno, alespoň ne výslovně.

Duální koncepce kárného provinění byla zachována po vzoru předchozích úprav, skutková podstata kárného provinění v ZSS tak byla dvojí:

a) zaviněné porušení povinností soudce,

b) zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.

Z analogie trestního práva hmotného dovožujeme, že jednání soudce v rámci obou skutkových podstat může nastat jeho konáním i nekonáním.

Zaviněné porušení povinností soudce se týká porušení výše popsaných povinností stanovených ZSS. Povinnosti jsou soudci dále uloženy zejména v ZP, popř. v prováděcím předpisu³⁸ nebo v interní normativní instrukci v rámci soudu.³⁹

Co se týče kárného provinění sub písm. b), pak prvním jeho případem je narušení důstojnosti soudcovské funkce ze strany soudce. Účelem této normy není ani tak zájem na řádném výkonu soudnictví, ale o zájem na řádném společensko-morálním image soudce, která má vliv na vnímání soudnictví jako celku ze strany veřejnosti. Častým případem porušení této normy může být užívání alkoholu, zvláště pokud soudce v takovém stavu vede soudní jednání nebo řídí motorové vozidlo. Praktické případy budou uvedeny níže v textu.

Druhým případem kárného provinění sub písm. b) je ohrožení důvěry v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů ze strany soudce. Tuto skutkovou podstatu lze dále štěpit v souladu s výše uvedeným rozdělením pojmů nezávislosti a nestrannosti. Za ohrožení nezávislosti soudů proto lze brát například případy, kde by se soudce dostal pod vliv činitele jiné moci nebo případy, kdy soudce vynese informace získané v souvislosti s výkonem funkce, které se dotýkají jiné než jím projednávané kauzy (v případě jeho kauzy by šlo spíše o ohrožení nestrannosti). Ohrožení nestrannosti lze spatřovat ve vztahu či v napojení soudce na jednu ze stran sporu, v korupčním jednání

---

³⁷ Srov. ust. § 15 a 16 TZ, dále výklad k formám zavinění viz JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 1. vydání. Praha: Linde, 2005, s. 199-202.

³⁸ Např. vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu řád pro okresní a krajské soudy.

³⁹ Např. pracovní řád vydaný předsedou soudu dle ust. § 306 ZP.

ovlivňujícím rozhodování apod. Absenci odbornosti lze sledovat např. v neznalosti právních předpisů nebo judikatury, jež dopadají na daný spor.

ZSS opustil koncept závažného kárného provinění a pracoval pouze s kárným proviněním, které se postihovalo kárnými opatřeními dle jeho závažnosti a které mělo jednotnou procesní úpravu v ZŘSSZ. Uplatňován byl tedy **princip proporcionality** sankcí.

V rámci uplatňování kárných opatření byla odstraněna nerovnost, kdy některá kárná opatření nebylo možné uložit soudci Nejvyššího soudu. Nově bylo možné uložit stejná kárná opatření jakémukoliv soudci. Druhy kárných opatření byly redukovány, byla vypuštěna kárná opatření omezující platové koeficienty předsedů soudů, stejně jako opatření pracující s platovými stupni soudců a přeložení na jiný soud.

Do účinnosti novely z. č. 314/2004 Sb. tak bylo dle ust. § 88 odst. 1 ZSS možno uložit tato kárná opatření:

- a) důtku,
- b) snížení platu až o 25 % na dobu nejvíce 6 měsíců a při opětovném kárném provinění, jehož se soudce dopustil v době před zaházením kárného opatření, na dobu nejvíce 1 roku,
- c) odvolání z funkce předsedy senátu,
- d) odvolání z funkce soudce.

Sankce za prokázané kárné provinění však nemusela být uložena vždy, dle ust. § 88 odst. 3 ZSS bylo nově možné **upustit od uložení kárného opatření**, bylo-li jeho projednání dostačující. Funkci sankce v takovém případě plnilo samotné projednání kárného provinění. V této souvislosti nutno vnímat, že kárné řízení mohlo mít díky důslednému uplatňování zásady veřejnosti odstrašující účinek. Jednání kárného senátu byla veřejná a jeho rozhodnutí byla veřejně přístupná na internetu, byť jméno soudce bylo označeno pouze iniciály. Lze i předpokládat, že projednávání kárného provinění vešlo fakticky ve známost na soudě, kde daný soudce pracoval, popř. i v jeho obci. Kárná řízení byla také poměrně často medializována, neboť veřejnost měla na řádném projednání skutků soudců zájem.

Určitým odklonem kárného řízení dle ust. § 88a ZSS byl institut **drobných nedostatků v práci** nebo **drobných poklesků v chování**. První jmenovaný se týkal povinností soudce při výkonu jeho funkce, druhý byl obecnější a vztahoval se k chování soudce i mimo výkon jeho funkce. Tento odklon tedy kopíroval duální pojetí samotného kárného provinění, ale na rozdíl od něj se uplatňoval pouze při drobném pochybení soudce.

Drobné nedostatky v práci nebo drobné poklesky v chování šlo vyřídit tak, že ten, kdo byl oprávněn podat návrh na zahájení kárného řízení, je soudci **vytknul**, bylo-li to postačující.

V případech drobných pochybení náležela diskreční pravomoc předsedovi soudu, popř. ministru spravedlnosti, aby vyložil pojem „drobnosti“ pochybení a rozhodl, zda bude situaci řešit výtkou nebo návrhem na zahájení kárného řízení. Je nasnadě, že zvláště v případech předsedů soudů šlo o významnou pravomoc, neboť na jejím základě mohla být vyřešena i relativně závažnější pochybení soudců, často na základě kladných vztahů mezi předsedou soudu a soudcem.

Institut výtky se uplatňuje i dnes. Předsedům soudů nelze upřít, že někdy jednají v dobrém úmyslu řešit věc pouze interně a snaží se zjednat nápravu již na úrovni soudu. Někdy však použijí výtku i tam, kde by již měli použít návrh na zahájení kárného řízení, což dle našeho názoru může dále způsobovat určité problémy. První komplikace spočívá v tom, že proti rozhodnutí předsedy soudu o udělení výtky nikomu nenáleží právo na podání opravného prostředku, kárné řízení v tomto případě ani není zahajováno.

Velkým problémem je pak procesní účinek výtky předsedy soudu. V kárné judikatuře totiž nově panuje názor, že daná výtka vytváří ve vztahu k navrženým skutkům překážku *res iudicata*.⁴⁰ Je-li tedy v kárné žalobě popsán i skutek, který již byl sankcionován výtkou, pak za tento skutek nelze kárně obviněného soudce před kárným senátem stíhat.

S tímto judikaturním závěrem si dovoluujeme souhlasit, neboť zde vzniká značné riziko zneužívání takové překážky *res iudicata*. Je na předsedovi soudu, co zahrne pod drobné pochybení, přitom on sám není soudním orgánem oprávněným o kárných proviněních rozhodovat, jako předseda soudu vystupuje jako orgán státní správy soudů.

Předseda soudu nemá rozhodovací pravomoc přesahující rámec drobných pochybení, pokud tedy rozhodne nad tuto drobnost, jde o jeho rozhodovací exces a takové rozhodnutí by nemělo být způsobilé vytvořit překážku *res iudicata*.

Nicméně kárný soud pravděpodobně změnu svého výkladu o účinku *rei iudicata* nepřipustí, situaci by v praxi proto dle našeho názoru bylo nutno řešit změnou právní úpravy. Ta by nově určovala, že výtka nevyvolává překážku věci rozsouzené nebo že jí je kárný soud oprávněn zrušit a všechny navržené skutky přezkoumat sám.

Ustanovení § 88 odst. 4 ZSS dále určovalo, že pokud se soudce dopustí více kárných provinění, projednávaných ve společném řízení, je mu uloženo kárné opatření za kárné provinění nejpřísněji postižitelné, tj. nejzávažnější.

Ustanovení § 89 ZSS upravovalo **zánik kárné odpovědnosti**. Odpovědnost soudce za kárné provinění zanikla, nebyl-li do 2 let od jeho spáchání podán návrh na zahájení kárného

---

⁴⁰ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 13. prosince 2010, č.j. 13 Kss 5/2010-78, více viz níže.

řízení. Po uplynutí této lhůty nebylo možné dle ust. § 9 odst. 1 ZŘSSZ návrh na zahájení podat. Pokud přesto podán byl, kárný senát takto zahájené řízení v souladu s ust. § 14 písm. a) ZŘSSZ zastavil.

Stejně jako v předešlé úpravě byl používán institut **dočasného zproštění soudce z funkce** ministrem spravedlnosti, a to v souvislosti s trestním nebo kárným stíháním či z důvodu nezpůsobilosti soudce vykonávat funkci, srov. ust. § 100 ZSS. Tento institut umožňoval dočasné zastavení výkonu funkce, tj. zejména projednávání kauz dotčeným soudcem v případech, kdy existovala pravděpodobnost zániku funkce soudce a jeho další práce by vzhledem k povaze funkce soudce nebyla morálně obhajitelná.

V případě zahájení kárného řízení bylo možné soudce dočasně zprostit z funkce pouze v případě, že bylo navrženo jeho odvolání z funkce. Dočasné zproštění pak trvalo do pravomocného skončení kárného řízení. Během dočasného zproštění z funkce soudci náleželo 50 % jeho dosavadního platu, přičemž nedošlo-li později k zániku soudcovy funkce, byla mu takto odejmutá zbývající část platu doplacena.

Jelikož celkový okruh důvodů pro dočasné zproštění soudce z funkce byl poměrně široký a soudce se vůči němu nemohl nijak bránit, mohlo být tohoto institutu teoreticky zneužíváno ze strany výkonné moci. Zákonem č. 192/2003 Sb. bylo proto do rámce ZSS zakotveno ust. § 100 odst. 4 ZSS, kterým soudce získal vůči zproštění z funkce opravný prostředek - **námítky**. Ty bylo nutno podat do 5 pracovních dnů od doručení rozhodnutí o dočasném zproštění z funkce. O námitkách rozhodoval příslušný kárný soud, tedy naopak součást moci soudní. O těchto námitkách musel kárný soud dle ust. § 13a ZŘSSZ rozhodnout do 10 pracovních dnů, a to před vlastním projednáním kárného řízení.

5.1.3. Procesní rovina

Ustanovení § 90 a § 92 odst. 1 ZSS určovalo, že řízení ve věcech kárné odpovědnosti upravoval zvláštní zákon, tj. ZŘSSZ.

Tento zákon dle vymezení svého předmětu v ust. § 1 ZŘSSZ upravoval příslušnost soudu pro řízení ve věcech soudců, složení senátů kárných soudů a především postup kárného soudu a účastníků v kárném řízení.

Hned na počátku výkladu o kárném řízení nutno připomenout, že nebylo-li v ZŘSSZ speciálně stanoveno jinak nebo nevyplývalo-li z povahy věci něco jiného, v řízení se přiměřeně použila ustanovení TŘ, srov. ust. § 25 ZŘSSZ. Tato subsidiarita TŘ s sebou

přinesla i použití zásad trestního procesu uvedených v ust. § 2 TŘ. Telegraficky zmiňme alespoň ty, co jsou dle našeho názoru nejdůležitější pro kárné řízení, tj. zásadu legality, oficiality, vyhledávací, obžalovací a zásadu veřejnosti a ústnosti.

ZŘSSZ v mnohém vycházel z procesních ustanovení svého předchůdce PůvZKOS. Přesto v něm došlo k několika zásadním změnám. Jednak je třeba říci, že došlo ke sjednocení procesní úpravy kárných řízení soudců i státních zástupců. Co se týče změn týkajících se přímo soudců, pak změnou nejdůležitější bylo bezpochyby **navrácení pravomoci k projednávání přestupků soudců do rukou orgánů veřejné správy**. Dle našeho názoru se ukázalo, že nezávislost soudnictví není potřeba akcentovat i v oblasti projednávání přestupků, tj. že ve vyspělém právním státě šikana soudců skrze přestupkové řízení ze strany veřejné správy nehrozí.

Důvodová zpráva k ZŘSSZ se dokonce vyjadřovala ve smyslu, že „*tento odchylný režim nemá své opodstatnění a je porušením ústavního principu rovnosti práv*.“⁴¹ K tomu samozřejmě nutno dodat, že zde šlo o střet dvou ústavních principů, rovnosti práv a nezávislosti soudnictví, přičemž se ukázalo, že druhý jmenovaný princip není v oblasti přestupků soudců fakticky potřeba reflektovat. To mohlo být zjevné v r. 2001, nikoliv však na počátku devadesátých let, kdy byly známé neblahé zkušenosti s politickým ovlivňováním soudních orgánů a existoval požadavek na spolehlivé upravení nezávislosti soudnictví.

Dle ustanovení § 3 odst. 2 ZŘSSZ byla změněna věcná příslušnost kárného soudu v prvním stupni. Namísto krajského, vrchního a Nejvyššího soudu začal být ve věci příslušným pouze **vrchní soud**, čímž byla odstraněna nelogičnost v podobě absence opravného prostředku proti rozhodování Nejvyššího soudu v prvním stupni. V druhém stupni byl k projednávání odvolání nově příslušný Nejvyšší soud.

Rovněž byla **zrušena pravomoc předsedů soudců samostatně jmenovat členy kárných senátů**, nově tak musely činit v dohodě se soudcovskou radou vrchního soudu, srov. ust. § 4 odst. 2 ZŘSSZ. U předsedů soudů byla předchozí kumulace pravomocí nežádoucí, neboť byl ve značném množství případů i kárným žalobcem a na výsledcích kárných řízení byl proto zainteresován. Pokud zároveň sám jmenoval kárné senáty, mohla vznikat pochybnost o jejich nezávislosti. Předseda soudu se tím bez své viny dostával se do střetu zájmů.

Kárné senáty byly nově pětičlenné, složené z předsedy senátu a čtyř soudců, jmenované na tříleté funkční období.

---

⁴¹ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o řízení ve věcech soudů a státních zástupců*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, volební období 1998 - 2002, sněmovní tisk č. 877/0, 2001, s. 2.

Návrh na zahájení kárného řízení mohly podat tytéž osoby jako za předchozí právní úpravy v PůvZKOS, nicméně šíře oprávnění předsedů soudů se zvýšila. Předseda Nejvyššího soudu i předseda nově vzniklého Nejvyššího správního soudu mohli nyní podat návrh nejenom proti soudci tohoto soudu, ale i proti kterémukoliv soudci soudu nižšího stupně jednajícího ve věcech, v nichž byl Nejvyšší soud nebo Nejvyšší správní soud vrcholným soudním orgánem. Předseda vrchního soudu byl oprávněn podat návrh proti kterémukoli soudci tohoto soudu a nově i proti kterémukoliv soudci soudu nižšího stupně, nikoliv již pouze proti soudcům krajského soudu v jeho obvodu. Nakonec předseda okresního soudu mohl podat návrh nejenom proti soudci tohoto soudu, ale i proti kterémukoliv soudci jiného okresního soudu.

Je nutno zdůraznit, že předsedům soudů náleží nejenom právo, ale dle ust. § 128 odst. 1 ZSS i povinnost podávat návrhy na zahájení kárného řízení, zjistí-li, že se soudce svým chováním naplnil skutkovou podstatu kárného provinění. Je to jedna z jejich povinností jakožto orgánů státní správy soudů, v rámci které je vrcholným orgánem ministerstvo spravedlnosti, srov. ust. § 119 a násl. ZSS. Typickým výkonem státní správy ze strany předsedy soudu je pak např. i prověrka soudních spisů určitého soudce. Pokud by v jejím rámci byly hledány průtahy většího než drobného charakteru, předseda soudu by měl podat návrh na zahájení kárného řízení.

Návrh na zahájení kárného řízení musel být dle ust. § 9 odst. 1 ZŘSSZ podán v prekluzivní subjektivní lhůtě 2 měsíců ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o kárném provinění, nejpozději však do 2 let ode dne spáchání kárného provinění (prekluzivní objektivní lhůta).

Ustanovení § 15 ZŘSSZ upravovalo **střet kárného řízení s trestním a správním řízením**. Byla stanovena priorita trestního a správního řízení. Pokud se ukázalo, že skutečnosti, jež jsou soudci kladeny za vinu, mají znaky trestného činu, přestupku či jiného správního deliktu, kárné řízení se přerušilo a věc se postoupila k projednání příslušnému orgánu. V případě trestného činu šlo zpravidla o vyšetřující orgán činný v trestním řízení (dále jen „**OČTŘ**“) - Policii ČR. Obdobně se postupovalo i v případě, že pro daný skutek již bylo trestní či správní řízení zahájeno.

V kárném řízení bylo pokračováno po pravomocném rozhodnutí příslušného orgánu. Měl-li kárný senát za to, že postih ve správním nebo trestním řízení není dostačující, pokračoval v řízení, jinak kárné řízení zastavil.

Pokud by však soudce byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jeho funkce by dle ust. § 94 písm. c) ZSS zanikla již právní mocí rozhodnutí trestního soudu. Kárný senát v tomto případě musel dle ust. § 14 písm. b) ZŘSSZ kárné řízení zastavit, bez ohledu na svůj názor na povahu uděleného postihu.

Před zahájením jednání mohl kárný senát provést tzv. **předběžné šetření**, ve kterém předběžně objasnil tvrzené skutečnosti. Vyžádal si stanovisko soudce, proti němuž se řízení vedlo a zjistil potřebné skutečnosti nebo opatřil důkazy, které nebyly v návrhu uvedeny. Lze tedy hovořit o existenci zásady vyhledávací, která ovládala kárné řízení, srov. subsidiární ust. § 2 odst. 5 TR.

Pokud nebyly shledány důvody k zastavení či přerušení kárného řízení a bylo případně vykonáno předběžné šetření, přistoupilo se k obligatornímu **ústnímu jednání** (zásada ústnosti). To se konalo za účasti účastníků řízení, tj. navrhovatele a soudce, popř. jeho právního zástupce. Ústní jednání bylo celé veřejné, nikoliv tedy jenom vyhlášení rozhodnutí (zásada veřejnosti).

Na počátku jednání navrhovatel přednesl svůj návrh a odůvodnil jej, předseda senátu pak seznámil přítomné s výsledky předběžného šetření. Dále byl vyslechnut soudce, proti němuž se řízení vedlo, ten měl právo výpověď odepřít. Zpravidla tak soudci ale nečinili a naopak své možnosti hájit se dosti využívali. Ve většině případů také odkázali na své předchozí písemné vyjádření (repliku) vůči návrhu na zahájení kárného řízení.

Poté byly provedeny důkazy, zejména šlo o nejrůznější listiny týkající se práce soudce, např. kárným soudem vyžádané soudní spisy nebo jejich části, stížnosti účastníků řízení, protokoly z jednání, soudcova vada rozhodnutí apod. Dále mohli být vyslechnuti např. účastníci soudního řízení, kteří na soudce podali stížnost, soudcovi kolegové apod. Navrhovatel, soudce a jeho obhájce měli právo se k výsledkům dokazování vyjádřit. Soudce měl pak vždy právo posledního slova, stejně jako v trestním řízení.

Závěrem ústního jednání muselo být dle ust. § 19 odst. 5 ZŘSSZ senátem obligatorně vyhlášeno rozhodnutí. Senát se za tímto účelem zpravidla odebral k poradě.

Rozhodování v kárném řízení bylo upraveno v ust. § 19 ZŘSSZ. Došel-li senát k závěru, že se soudce dopustil kárného provinění, rozhodl, že je vinen a **uložil soudci kárné opatření**. Jak bylo výše naznačeno, senát mohl také rozhodnout, že soudce sice je vinen, ale **upustil od uložení kárného opatření**, jelikož projednání kárného provinění bylo dostačující.

Senát naopak vynesl **zprošťující rozhodnutí**, jestliže:

- a) soudce se kárného provinění nedopustil (např. skutku se dopustila jiná osoba, málo používaný důvod),
- b) soudci nebylo možné kárné provinění prokázat,
- c) nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro které se řízení vede,
- d) skutek, pro který se řízení vedlo, nebyl kárným proviněním (často používaný důvod zproštění, skutek nedosahoval intenzity kárného provinění, mohlo jít např. o rozhodnutí v rozporu se zákonem, které nešlo soudci jednoznačně vytknout, nebo šlo pouze o drobný nedostatek v práci či drobný poklesek v chování, který měl být soudci vytknout předsedou soudu).

Kárné řízení bylo dvoustupňové, proti rozhodnutí bylo dle ust. § 21 ZŘSSZ možné podat řádný opravný prostředek **odvolání** s odkladným účinkem, a to ve lhůtě od 15 dnů od doručení rozhodnutí. V odvolání se označily výroky, které byly napadány. Vzhledem k subsidiaritě TŘ bylo možno podat odvolání i jenom do výroku o trestu, nicméně v praxi to zřejmě moc využíváno nebylo.

Odvolání byli oprávněni podat soudce, navrhovatel a ministr spravedlnosti, všichni jmenovaní tak mohli učinit jak ve prospěch, tak v neprospěch soudce. Zpravidla samozřejmě soudce podával odvolání ve svůj prospěch a naopak navrhovatel, kterým byl zpravidla předseda soudu, podával odvolání v neprospěch soudce.

O odvolání rozhodoval Nejvyšší soud, proti jeho rozhodnutí již nebyl další řádný opravný prostředek přípustný.

Sám soudce měl k dispozici i mimořádný opravný prostředek, do tří let od právní moci rozhodnutí v kárném řízení mohl podat návrh na obnovu kárného řízení. Jelikož ZŘSSZ obnovu řízení dále podrobně neupravuje, bylo možné použít subsidiární úpravu tohoto opravného prostředku z TŘ, srov. ust. § 277 - 289 tohoto předpisu.

Ustanovení § 24 ZŘSSZ dále upravovalo institut **zahlázení kárného opatření**. Do 1 roku od právní moci rozhodnutí o uložení kárného opatření se na soudce hledělo, jako by nebyl kárně stíhán. Zahlázení mělo praktický význam v případě ukládání sankce snížení platu dle § 88 odst. 1 písm. b) ZSS za případné opětovné kárné provinění určitého soudce (*„snížení platu až o 25 % na dobu nejvíce 6 měsíců a při opětovném kárném provinění, jehož se soudce dopustil v době před zahlázením kárného opatření, na dobu nejvíce 1 roku“*). Pokud by tato sankce byla ukládána v době před zahlázením kárného opatření, bylo možné ji uložit na dvojnásobně dlouhou dobu.

5.2. Právní úprava po změnách provedených novelou z. č. 314/2008 Sb.

5.2.1. Realizace změn

Ačkoliv úprava zavedená ZSS a ZŘSSZ odstranila některé zbytečné nerovnosti mezi soudci a občany obecně (nadbytečné projednávání přestupků soudců před kárnými senáty, stejný přístup všech soudců k opravným prostředkům v kárném řízení, omezení pravomoci předsedů soudů jmenovat kárné senáty), v aplikační praxi se nadále vyskytovaly určité problémy. K jejich řešení zákonodárce přistoupil novelou z. č. 314/2008 Sb., která s účinností od 1. října 2008 novelizovala ZSS a ZŘSSZE, dále pak např. i zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství nebo zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

Na tomto místě uvedeme nejdůležitější změny právní úpravy. Její části, které nebudou zmíněny, zůstaly novelou z. č. 314/2008 Sb. nedotčeny.

5.2.2. Kárná odpovědnost funkcionářů soudu

Problémem nejzávažnějším, který se dosti dotýká i kárné odpovědnosti soudců, se stala otázka jmenování a odvolávání funkcionářů soudu. Z pohledu právní úpravy kárné odpovědnosti lze za **funkcionáře soudu** stricto sensu označit předsedy a místopředsedy soudů a předsedy kolegií Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu.

V souladu s ust. § 102 a násl. ZSS jsou funkcionáři soudu jmenováni různým způsobem. Ti nejdůležitější, tj. předsedové a místopředsedové soudů, jsou jmenováni orgánem moci výkonné. Jednak jde o přípustnou ingerenci moci výkonné do moci soudní v rámci vzájemného systému brzd a rovnováh jednotlivých státních mocí, neboť se nejedná o zásah do samotné rozhodovací činnosti soudů. Dále zde dle našeho názoru výkonná moc pouze jmenuje svůj podřízený orgán v rámci státní správy soudů, kde je vrcholným orgánem ministerstvo spravedlnosti (byť dle Ústavního soudu nelze hovořit o tom, že by předsedové a místopředsedové soudů byly jako součást státní správy soudů součástí moci výkonné).⁴²

Prezidentem republiky je z řad soudců jmenován předseda Nejvyššího soudu a na základě návrhu ministra spravedlnosti i předsedové vrchních a krajských soudů. Ministrem spravedlnosti jsou pak na základě návrhů předsedů vrchních a krajských soudů jmenováni

⁴² Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 11. července 2006, sp.zn. Pl. ÚS 18/06, bod VII.

místopředsedové těchto soudů. Ministr spravedlnosti také na návrh předsedů krajských soudů jmenuje předsedy okresního soudu a na návrh předsedů okresních soudů jmenuje místopředsedy okresního soudu.

Ačkoliv otázka jmenování soudních funkcionářů nevzbuzuje ve středoevropské tradici soudní správy zásadní kontroverze,⁴³ problémem se ukázalo být odvolávání soudců. Do 8. srpna 2006 platil v těchto věcech princip „**kdo jmenuje, ten odvolává**“. V r. 2006 bylo platné a účinné ust. § 106 odst. 1 ZSS, jež stanovovalo: *„Předseda a místopředseda soudu může být ze své funkce odvolán tím, kdo ho do funkce jmenoval, jestliže závažným způsobem nebo opakovaně porušuje zákonem stanovené povinnosti při výkonu státní správy soudů. Předseda kolegia Nejvyššího soudu nebo kolegia Nejvyššího správního soudu může být ze své funkce odvolán tím, kdo ho do funkce jmenoval, jestliže neplní řádně své povinnosti.“*

Tento princip byl na základě ústavní stížnosti předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Brožové podroben přezkumu Ústavním soudem, jehož výsledkem bylo zrušení shora označeného ustanovení nálezem Ústavního soudu ze dne 11. července 2006, sp.zn. Pl. ÚS 18/06.

Ústavní soud v bodu VII. nálezu soud argumentoval, že princip „kdo jmenuje, odvolává“ má své logické opodstatnění v hierarchické linii nadřízenosti a podřízenosti v rámci státní správy, nikoliv však v rámci státní správy soudů, která materiálně nemá povahu státní správy (nemá „*pouze charakter správní činnosti*“), neboť obsahuje i řadu činností, které „*mohou nepřímou ovlivňovat výkon soudní moci a mohou tak ve svém důsledku znamenat určitý zásah moci výkonné do moci soudní.*“

Ústavní soud příkladmo vyjmenovává pravomoc předsedů, popř. místopředsedů soudů „*stanovit rozvrh práce, provádět проверки soudních spisů, dohlížet na úroveň soudních jednání, vyřizovat stížnosti⁴⁴ nebo činit podněty ministru spravedlnosti k podání stížnosti pro porušení zákona.*“ Dále bychom do státní správy soudů mohli zařadit např. pravomoc předsedy soudu podat návrh na zahájení kárného řízení dle ust. § 8 ZŘSSZE nebo pravomoci v rámci správní a procesní linie posuzování podjatosti soudců dle ust. § 14 a násl. OSŘ a dalších procesních předpisů.

Vedle toho, že státní správa soudnictví nemá povahu jako běžná státní správa, Ústavní soud argumentoval i ústavními principy dělby moci a nezávislosti soudnictví, s nimiž je odvolávání soudních funkcionářů výkonnou mocí v rozporu. Roli dle něj hraje fakt, že funkce

---

⁴³ Srov. tamtéž bod VI.

⁴⁴ Pozn. aut.: na průtahy v řízení, nevhodné chování soudních osob nebo na narušování důstojnosti řízení před soudem, ust. § 164 a násl. ZSS.

předsedů a místopředsedů soudu, stejně jako předsedů kolegií, pro funkcionáře soudu představuje kariérní postup soudce. Na základě shora uvedeného Ústavní soud dovodil, že funkcionáři soudu včetně předsedů senátů by měli být odvolatelní pouze ze zákonem předvídaných důvodů a na základě rozhodnutí kárného soudu.

Tyto požadavky Ústavního soudu si vynutily zakotvení speciální úpravy zániku funkce funkcionářů soudu na základě jejich kárné odpovědnosti do ZSS a ZŘSSZ, což bylo provedeno novelou z. č. 314/2008 Sb. Ustanovení § 106 - § 108 ZSS tak nově stanovují, že předsedu a místopředsedu soudu a předsedu kolegia Nejvyššího soudu nebo kolegia Nejvyššího správního soudu lze odvolat pouze rozhodnutím kárného soudu v kárném řízení dle ZŘSSZ. Podobně pak předsedu senátu lze z funkce odvolat pouze na základě pravomocného rozhodnutí o uložení kárného opatření podle § 88 odst. 1 písm. c) ZSS.

ZSS a ZŘSSZ se pak v některých odlišně zabývají kárným řízením soudních funkcionářů stricto sensu. V první řadě je jinak vymezena definice kárného provinění funkcionářů soudu v ust. § 87 odst. 2 ZSS: *„Kárným proviněním předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedy kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu je též zaviněné porušení povinností spojených s funkcí předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedy kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu.“* Na rozdíl od definice kárného provinění soudce zde nejde o definici duální, nýbrž jednoduchou, postihováno je pouze **zaviněné porušení povinností spojených s funkcí**, tedy nikoli i jednání či chování funkcionáře, kterým by ohrožoval důstojnost své funkce nebo důvěru v soudnictví jako celek. Lze dovozovat, že pokud by se funkcionář takového jednání při výkonu své funkce dopustil, bylo by jej možno postihovat pouze jako kárné provinění soudce dle § 87 odst. 1 ZSS, nikoliv jako kárné provinění soudního funkcionáře.

Speciálně jsou stanovena i **kárná opatření** funkcionářů soudu v ust. § 88 odst. 2 ZSS, za něž lze dle závažnosti kárného provinění funkcionáře uložit: důtku, odnětí zvýšení platového koeficientu za výkon příslušné funkce, snížení platu, odvolání z funkce funkcionáře soudu. Sankce pro soudní funkcionáře tak do značné míry kopírují sankce ukládané soudcům.

Až na výše uvedené výjimky je hmotněprávní úprava kárné odpovědnosti funkcionářů soudu v ZSS obdobná jako úprava kárné odpovědnosti soudců.

V rámci procesní úpravy v ZŘSSZ existuje pro soudní funkcionáře ust. § 8 odst. 3 a 4 ZŘSSZ, které odlišně upravuje oprávnění podat návrh na zahájení kárného řízení o kárné odpovědnosti soudního funkcionáře.

Prezident republiky je oprávněn podat návrh vůči předsedovi nebo místopředsedovi Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu a předsedovi vrchního a krajského soudu, tj. vůči funkcionářům, které sám jmenuje. Ministr spravedlnosti je oprávněn podat návrh vůči kterémukoliv předsedovi nebo místopředsedovi soudu, tj. nejen proti těm, které jmenuje sám, ale i proti těm, které jmenuje prezident republiky. Stejně široké oprávnění jako ministři náleží dle novely z. č. 314/2008 Sb. historicky prvně i Veřejnému ochránci práv. Předseda kteréhokoliv soudu je pak oprávněn návrh podat proti místopředsedovi tohoto soudu a proti předsedovi nebo místopředsedovi soudu nižšího stupně ve svém obvodu. Předseda Nejvyššího správního soudu je pak oprávněn návrh podat proti předsedovi krajského soudu a místopředsedovi krajského soudu pro úsek správního soudnictví.

Co se týče stejného oprávnění proti předsedům kolegií Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu, pak ministr spravedlnosti je oprávněn podat návrh proti kterémukoliv předsedovi kolegia a předsedové Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu vždy proti předsedovi kolegia tohoto soudu.

Jinak je procesní úprava kárného řízení funkcionářů soudu stejná jako procesní úprava kárného řízení soudců.

5.2.3. Kárná odpovědnost soudců

Další klíčovou změnou přijatou novelou z. č. 314/2008 Sb. byla **změna věcné příslušnosti kárného soudu spolu se zavedením jednostupňového kárného řízení**. Kárným soudem se stal pouze **Nejvyšší správní soud**, možnost odvolání vůči rozhodnutí kárného senátu byla zrušena.

Důvodová zpráva k novele z. č. 314/2008 Sb. ve věci zavedení jediného stupně řízení argumentuje velice podrobně.⁴⁵ Na tomto místě lze shrnout, že dle důvodové zprávy neexistuje právně závazný dokument na evropské či mezinárodní úrovni, který by ČR ukládal povinnost provádět disciplinární řízení soudců dvoustupňově. Rovněž v komparaci s předchozími právními úpravami na našem území, popř. v komparaci se současnými zahraničními úpravami ve vyspělých státech důvodová zpráva dovozuje, že jednostupňové kárné řízení je běžné používané a přípustné, zvláště pokud ho provádí nejvyšší soudní orgán daného státu. K tomu podotýkáme, že pozdějším nálezem Ústavního soudu ze dne 29. září

---

⁴⁵ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 314/2008 Sb.* Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, volební období 2006 - 2010, sněmovní tisk č. 425/0, 2008, s. 8-11. Ke problematice více stupňů kárného řízení více viz kapitola 8. Efektivita kárného řízení.

2009, sp.zn. Pl. ÚS 33/09, bylo skutečně shledáno, že jednostupňový model kárného řízení neomezuje ústavní práva účastníků kárného řízení.

Bylo proto rozhodnuto, již bez bližší konkrétní argumentace v důvodové zprávě, že jednostupňové kárné řízení bude provádět Nejvyšší správní soud. Dovožujeme, že hlavním z důvodů nové úpravy bylo odbřemenění celkově přetíženého Nejvyššího soudu, který doposud kárné řízení realizoval v druhém stupni.

Vedle změny příslušného soudu byly nově konstruovány i kárné senáty pro věci soudců, srov. ust. § 4 ZŘSSZ. Namísto pětičlenných senátů složených ze soudců byly nově ustaveny **šestičlenné senáty složené ze tří soudců a tří přísedících**. Senáty jsou konstruovány značně diverzifikovaně, aby se zaručila co nejširší míra jejich nestrannosti a objektivity. Předseda senátu je vždy soudcem Nejvyššího správního soudu, jeho zástupcem je soudce Nejvyššího soudu, zbývající člen senátu z řad soudců je soudcem vrchního, krajského nebo okresního soudu. Přínosné je pak dle našeho názoru složení přísedících, kterými musí být vždy „nesoudci.“ Z nich musí být vždy jeden státní zástupce, jeden advokát a jedna osoba vykonávající jiné právnické povolání (např. vysokoškolský pedagog na právnické fakultě, exekutor apod.).

Dalším záměrem novely z. č. 314/2008 Sb. bylo celkové zpřísnění a zobektivnění kárného řízení.

Došlo k významnému **prodloužení prekluzivních lhůt pro podání návrhu na zahájení kárného řízení** dle ust. § 9 ZŘSSZ. Subjektivní lhůta byla prodloužena ze dvou měsíců na šest měsíců. Nově také počíná plynout teprve dnem, kdy se navrhovatel dozvěděl o „*skutečnostech týkajících se kárného provinění, které jsou rozhodné pro podání návrhu*“ (dříve počínala lhůta plynout již dnem, kdy se navrhovatel dozvěděl o kárném provinění). Jde tedy o informaci navrhovatele o kvalifikovaných skutečnostech, které skutečně vykazují znaky kárného provinění. K závěru o vzniku kárného provinění může oprávněná osoba totiž dojít až na základě určitého šetření. To může jistou dobu trvat. Subjektivní lhůta by tak neměla počít plynout již např. ve chvíli, kdy se navrhovatel zprostředkovaně dozví vágní, neurčitou informaci o skutku soudce, čemuž je nově zamezeno.

Objektivní lhůta byla prodloužena ze dvou let na tři roky a plyne od dne spáchání kárného provinění. Tato lhůta tak koresponduje s ust. § 89 ZSS, které stanovuje, že není-li do tří let podán návrh na zahájení kárného řízení, odpovědnost soudce nebo soudního funkcionáře za kárné provinění zaniká. Lhůta pro zánik kárné odpovědnosti byla z původní délky dvou let rovněž prodloužena shora označenou novelou.

Prodloužení prekluzivních lhůt by mělo zajistit větší možnost uplatnění kárných řízení obecně. Zvláště dvouměsíční subjektivní lhůta, plynoucí již ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o kárném provinění, přinášela v praxi problémy včas a kvalifikovaně vypracovat návrh na zahájení kárného řízení. Objektivní lhůta zase způsobovala obtíže vymezit kárný návrh tak, aby nezahrnoval i skutky spáchané déle než dvěma lety, jelikož právo na jejich postih by již bylo prekludováno. To byl zejména problém v případech průtahů v řízení u kárně obviněného soudce, které trvaly několik let a za průtahy starší dvou let již nebylo možno soudce postihnout.

Významně byla prodloužena i lhůta pro zahlazení kárného opatření dle ust. 24 ZŘSSZ, a to z jednoho roku na pět let.

Zpřísněna byla i jedna ze sankcí ukládaná v kárném řízení dle ust. § 88 odst. 1 písm. b) ZSS - kárné opatření snížení platu, a to z dřívějších 25 % na dobu maximálně 6 měsíců na nyníjších 30 % na dobu maximálně 1 roku, při opětovném kárném provinění se doba pro snížení platu zvýšila z 1 roku na 2 roky. Větší rozpětí této často používané sankce umožňuje širší diskreční pravomoc kárného senátu při rozhodování o vhodné sankci na základě principu proporcionality.

Novela z. č. 314/2008 Sb. nicméně nebyla jedinou významnou novelou ZŘSSZ posledních let. Dne 1. listopadu 2009 nabyl účinnosti zákon č. 286/2009 Sb., který pod režim ZŘSSZ zařadil i kárné řízení vůči soudním exekutorům. Název ZŘSSZ byl změněn na: zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů („ZŘSSZE“). Hmotněprávní úprava kárné odpovědnosti exekutorů byla ponechána v ZSE.

6. Druhy kárných provinění v judikatuře kárných soudů

6.1. Základní přehled druhů kárných provinění

Pokud jsme se v minulých kapitolách práce zabývali vývojem právní úpravy a jejím současným stavem, za účelem analýzy efektivity systému kárné odpovědnosti v praxi je dále namístě poznat judikturní činnost kárných soudů ve vztahu k jednotlivým projednávaným jednáním soudců. V judikatuře českých kárných soudů se objevuje celá řada nejrůznějších jednání soudců, která lze do jisté míry typizovat.

V práci budeme vycházet z kárných rozhodnutí, které jsou veřejně dostupná na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti. Jde o vzorek 81 řízení zahájených v letech 2006 - 2008. Tento vzorek představuje většinu rozhodnutí kárných senátů vrchních soudů a odvolacího Nejvyššího soudu za dané období.⁴⁶

Údaje o judikatuře nových kárných senátů Nejvyššího správního soudu za období od 1. října 2008 budeme těžit ze statistických údajů zveřejněných v časopise *Soudce*, zobrazujících stav k 8. červenci 2011. Půjde o vzorek 49 kárných řízení, kde k tomuto dni již bylo ve věci rozhodnuto.⁴⁷ Samotná rozhodnutí kárných senátů jsou pak čerpána z internetových stránek Nejvyššího správního soudu.⁴⁸

Nejčastějším důvodem kárných řízení v ČR jsou **průtahy v řízení způsobené soudci**. Soudy jsou povolány k ochraně práv a oprávněných zájmů občanů, v trestním soudnictví se hovoří o ochraně chráněných zájmů. Není-li tato ochrana poskytována v přiměřené době, pak předmět sporu pro účastníky často ztrácí svůj původní význam nebo se hodnota předmětu sporu přinejmenším snižuje (inflací, nemožností investovat prostředky, které by byly prisouzeny apod.). Vědomí délky soudního sporu dále mnohdy odrazuje účastníky, aby svá práva právně vymáhali a má proto jakýsi negativně-preventivní účinek, který ve svém důsledku poškozuje českou společnost jako celek. Shora popsané jednoduše vystihuje rčení anglických právníků „*justice delayed is justice denied*“, tj. spravedlnost opožděná je

---

⁴⁶ *Rozhodnutí v kárných řízeních - soudci* [online]. justice.cz [citováno 6. srpna 2011]. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4208&d=138153>>, resp. na tam uvedených odkazech na jednotlivá rozhodnutí.

⁴⁷ JIRSA, Jaromír. Soudcovská nezávislost a kárné řízení. *Soudce*, 2011, roč. 8, č. 8, s. 8-14.

⁴⁸ *Judikatura správních soudů - základní formulář* [online]. nssoud.cz [citováno 6. srpna 2011]. Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/main0Col.aspx?cls=JudikaturaBasicSearch&menu=262>>, resp. na tam uvedených odkazech na jednotlivá rozhodnutí.

spravedlnost odmítnutá.⁴⁹ V této práci se budeme zabývat pouze průtahy v řízení způsobenými soudci. Budeme zkoumat míru, do jaké jim jejich zavinění kárné soudy připisují a způsob jejich sankcionování.

Dalším, byť mnohem méně častým, důvodem kárných provinění jsou nejrůznější **provinění korupční povahy**. Jedná se o porušení povinnosti soudců rozhodovat nestranně vůči všem účastníkům řízení, tedy situace, kdy soudce za poskytnutí určitého protiplnění ovlivňuje spor ve prospěch jedné ze stran. Známa jsou však nebo i jiná zneužívání funkce soudce (vynášení výpisů z Centrální evidence obyvatel a z dalších registrů neoprávněným osobám, ovlivňování jiných soudních řízení), zde lze hovořit o porušování soudcovské nezávislosti. Jedná se o provinění velmi vážná, naštěstí však nikoliv častá.

Dalším druhem kárného provinění jsou pak základní porušení profesní morálky ve smyslu **výkonu funkce pod vlivem alkoholu**. Tato provinění bohužel relativně četná.

Třem shora označeným skupinám budeme pro jejich četnost nebo nebezpečnost věnovat zvláštní pozornost, včetně uvedení nejdůležitějších právních norem, jejichž porušení je v rámci nich soudcům vytýkáno. **Jiné druhy kárných provinění** mají nejrůznější charakter a vyskytují se nahodile, proto k nim pouze uvedeme několik příkladů. Může jít o nevhodné chování soudce vůči účastníkům, nevhodné výroky během jednání, protiprávní odebrání záznamové techniky osobám přítomným na jednání, plagiátorství, falšování protokolů apod.⁵⁰

6.2. Porušení povinnosti rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů (ust. § 79 odst. 1 ZSS)

Vyjma ust. § 79 odst. 1 ZSS je povinnost soudců rozhodovat bez průtahů zakotvena v řadě dalších právních předpisů. Na úrovni ústavního zákona jde o čl. 38 odst. 2 LZPS. V procesních předpisech je upravena v ust. § 6 a § 100 odst. 1 OSŘ, ust. § 2 odst. 4, § 157a a § 181 odst. 2 TŘ a ust. § 30 odst. 1 SŘS. Všechny tyto právní normy reflektují projednání věci bez zbytečných průtahů, rychlou ochranu práv, rychlé projednávání a rozhodování věci, resp. rychlý postup OČTŘ. Jejich nedodržování odpovídá porušování povinnosti soudce provést řízení v **přiměřené lhůtě**.

---

⁴⁹ Rčení zmiňuje např. ČERVENÁ, Kateřina. *Soudní průtahy: preventivní a kompenzační prostředky nápravy. Analýza problému po třech letech účinnosti novely č. 160/2006 Sb.* Brno: Liga lidských práv, 2007, s. 4.

⁵⁰ Příkladem uvedme rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 25. dubna 2008, sp.zn. 1 Ds 5/2008. Soudkyně vydala justiční stráž protiprávní pokyn nepouštět do jednací síně osoby s mobilními telefony nebo jinou záznamovou technikou. Dále během hlavního líčení pronesla výrok: „Ústava mě momentálně nezajímá.“ Soudkyně byla za tyto skutky shledána vinnou, ale od potrestání bylo upuštěno.

V návaznosti na shora označená ustanovení pak v procesních předpisech prozařuje řada přesně daných **zákoných procesních lhůt**, které by také měly být dodržovány, uvedeny budou níže.

V laických kruzích není příliš známým faktem, že průtahy v řízení představují nejčastější důvod prováděných kárných řízení. Autor se této problematice věnoval ve své diplomové práci, zaměřené primárně na průtahy v řízení.⁵¹ Závěry učiněné v této práci platí i dnes. Vyplývají v první řadě ze studií CEPEJ, která se na úrovni Rady Evropy zabývá fungováním soudnictví v jednotlivých členských státech. Studie jsou vypracovávány ve dvouletých cyklech na základě dotazníků vyplňovaných členskými státy.

V ČR bylo roku 2004 pro profesní neschopnost, tj. v našem prostředí zejména díky způsobování průtahů, zahájeno 15 z 24 kárných řízení soudců (63 %). To je mnohem větší procento, než bylo za stejný rok zahájeno pro profesní neschopnost v zemích Rady Evropy celkově - 249 z 882 (28 %).⁵²

Ve studii CEPEJ pro rok 2006 nebyl tento konkrétní údaj pro jednotlivé země zjišťován, nicméně je zde uvedeno celkové procento zahájených kárných řízení pro profesní neschopnost v zemích Rady Evropy, které činí 32 %.⁵³ V roce 2008 bylo v ČR díky průtahům iniciováno 28 ze 38 zahájených kárných řízení (74 %), v zemích Rady Evropy pak celkově 242 z 1245 (20 %).⁵⁴ Hodnoty podílů průtahů na zahajovaných kárných řízeních proto v ČR dlouhodobě převyšují průměr v Radě Evropy a nemají tendenci se snižovat.

Kárná provinění, spočívající ve způsobení průtahů v řízení ze strany soudce, je možno na základě analýzy kárné judikatury kategorizovat kvůli přehlednosti do tří podskupin: **lehká**, **střední** a **závažná**. Toto rozdělení je na místě, neboť míra průtahů způsobovaných soudci se v jednotlivých případech velice liší, stejně jako míra jejich zavinění a udělované sankce.

Lehká provinění jsou charakterizována způsobením průtahů soudcem pouze v několika věcech (do 10 spisů). Soudce zde porušuje spíše zákonné procesní lhůty (např. pro vyhotovení rozhodnutí dle ust. § 158 odst. 4 OSŘ, pro provedení úkonu v trestním řízení směřujícím k rozhodnutí věci dle ust. § 181 odst. 3 TRř apod.) Soudce tyto lhůty nepřekračuje příliš, nejvýše v rámci několika týdnů. Hrozící sankce jsou většinou představovány návrhem

---

⁵¹ MILOTA, Daniel. *Průtahy v řízení jako jeden z problémů českého soudnictví. Diplomová práce*. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2009, s. 52-54.

⁵² *European Judicial Systems. Edition 2006 (data 2004)*. Strasbourg: European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2006, s. 123.

⁵³ *European Judicial Systems. Edition 2008 (data 2006): Efficiency and quality of Justice*. Strasbourg: European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2008, s. 202.

⁵⁴ *European Judicial Systems. Edition 2010 (data 2008): Efficiency and quality of Justice*. Strasbourg: European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2010, s. 223.

na zahájení kárného řízení s návrhem uložení důtky. Někdy v těchto případech ani nedochází k zahájení kárného řízení, věc je řešena pouze výtkou předsedy soudu za drobný poklesek v práci.

Střední provinění jsou již představována průtahy zpravidla v rádech několika desítek spisů, při kterých nejsou soudcem dodrženy zákonné lhůty pro provedení procesních úkonů, resp. i přiměřené lhůty pro provádění úkonů a celkové projednání věci. Středně těžká provinění mohou být spatřována i v případech, kdy se soudce dopouští závažnějšího porušení povinnosti provést řízení v přiměřené lhůtě u menšího množství případů. Soudci zde hrozí sankce důtky, popř. snížení platu.

Závažná provinění představují průtahy v desítkách až stovkách spisů, kde je značně porušena povinnost soudce provést řízení v přiměřené lhůtě (tj. dlouhodobá nečinnost v těchto věcech, dlouhé období bez úkonu, v rádech měsíců, popř. i let). Nejmarkantnější jsou takové průtahy u nedodělků v případech starších pěti let. Nadto v popsanych případech neexistuje příliš důvodů, pro které by soudce bylo možno omluvit. Za tato provinění soudci hrozí kárné opatření snížení platu na horní hranici kárné sazby, v nejzávažnějších případech dokonce i odvolání soudce z funkce. K tomu bylo v minulosti několikrát přistoupeno.

Na tomto místě uveďme některá kárná provinění ve judikatuře kárných soudů, která odpovídají shora uvedené typologii. Za pozornost stojí zejména judikatura ve věcech průtahů, která byla jako významná v posledních letech zveřejňována v časopise Soudce vydávaném Soudcovskou unií České republiky, o.s. Analyzována budou i rozhodnutí další.

6.2.1. Lehká provinění

V první řadě uveďme některá lehká provinění. V časopise Soudce č. 11/2010 je uvedeno rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 10. srpna 2010, č.j. 13 Kss 10/2009-67. Soudkyně Městského soudu v Brně Mgr. J. F. byla návrhem předsedy Krajského soudu v Brně kárně obviněna, že ve věci sp. zn. X v období od 1.7.2008 do 9.10.2009 nevyvíjela odpovídající procesní činnost, čímž v řízení zavinila neodůvodněné průtahy, a že v dalších 7 občanskoprávních věcech v rozporu s ust. § 158 odst. 4 OSŘ ani v prodloužených lhůtách nezajistila, aby účastníkům mohla být odeslána rozhodnutí. Kárný žalobce navrhl uložení kárného opatření důtky.

Kárný senát si vyžádal předložení předmětných spisů a zjistil následující skutečnosti. Ve věci sp. zn. X, jež se týkal neplatného rozvání pracovního poměru a náhrady mzdy,

proběhlo ve věci 30. 6. 2008 jednání, které bylo odročeno na 15. 9. 2008 „za účelem výzvy žalobců k doplnění žaloby.“ Žádná výzva však učiněna nebyla a jednání bylo z důvodu nemoci soudkyně přeodročeno až na 30. 10. 2008. Toto jednání se již uskutečnilo, byly při něm provedeny důkazy listinami a jednání bylo odročeno (bez uvedení důvodu odročení) na den 22. 1. 2009, když předtím žalovaný uvedl, že ve lhůtě do 30. 11. 2008 se pokusí zjistit adresy svědků. Podání však ve vztahu k soudu neučinil a adresy svědků nezaslal.

Další jednání proběhlo až dne 26. 2. 2009 (nikoli 22. 1. 2009). V jeho průběhu nebyl proveden žádný důkaz. Žalobci bylo uloženo ve lhůtě do 10. 4. 2009 doplnit návrh o přesnou částku náhrady mzdy, což žalobce splnil přípisem doručeným soudu dne 1. 4. 2009. Referátem ze dne 18. 5. 2009 dala soudkyně pokyn k doručení uvedené specifikace žalovanému a referátem ze dne 7. 7. 2009 dala zřejmě pro závalu v doručení pokyn k doručení opětovnému. Doručeno bylo dne 16. 7. 2009. Během řízení původní žalobce zemřel, na jeho místo nastoupili dědici, původní žalovaný zanikl, na jeho místo nastoupil právní zástupce.

Kárný soud v této věci konstatoval, že soudkyně se v uvedeném období skutečně dopustila neefektivní činnosti i nedůvodné nečinnosti. Soudkyně neučinila výzvu žalobcům k doplnění žaloby, které byla důvodem k odročení prvního z jednání, časová období mezi jednáními byla relativně dlouhá. Kárný soud doslova uvedl, že: „*V tomto spisu, v němž je řízení vedeno od roku 1970 a který kárně obviněná soudkyně projednává od roku 1996, v období od 1. 7. 2008 do 9. 10. 2009, to je za 15 měsíců a 9 dnů proběhla dvě jednání, která dohromady trvala 70 minut a bylo doručováno podání žalobců.*“ V této dlouhodobě projednávané věci tak v daném období došlo k průtahům na straně kárně obviněné soudkyně, i když kárný soud připustil, že ani účastníci nepostupovali v období vymezeném kárnou žalobou řádně.

V dané věci kárný soud dále shledal, že v dalších navržených sedmi věcech soudkyně skutečně nezajistila včasné vyhotovení a odeslání rozhodnutí ve smyslu § 158 odst. 4 OSŘ. V některých případech sice požádala předsedu soudu o prodloužení lhůty, ale prodlouženou lhůtu nedodržela, v jiných případech o prodloužení lhůty nepožádala a běžnou zákonnou lhůtu nedodržela. Prodlení dosahovalo délky od 1 týdne do 3,5 měsíce.

Kárný senát tak po zhodnocení všech okolností došel k závěru, že navržené kárné opatření je přiměřené závažnosti kárného opatření a uložil jej kárně obviněné soudkyni - důtku. Popsané kárné řízení tak bylo typickým příkladem lehkého kárného provinění ve věcech průtahů.

Z našeho pohledu je zde zajímavé uplatňování principu **totožnosti skutku** v kárném řízení. Kárný senát uvedl, že „je vázán kárnou žalobou pokud jde o vymezení skutku, to je průtah v uvedené věci v období od 1. 7. 2008 do 9. 10. 2009, k jinému období kárný senát nemohl přihlížet.“ Je tak zjevné, že se kárné soudy považují být vázány přesným skutkem, který kárný žalobce uvedl v návrhu na zahájení kárného řízení, podobně jako jsou soudy v trestním řízení vázány skutkem uvedeným státním žalobcem v podané obžalobě. Jde zde o subsidiaritu ustanovení § 220 TŘ znějícího: „Soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu.“

Totožnost skutku se uplatňuje ve vztahu k průtahům i k jiným kárným proviněním soudce, nicméně ve vztahu k průtahům má značný význam, neboť neumožňuje kárnému senátu postihnout soudce za průtahy v jiných obdobích, byť by byly spolehlivě zjištěny a byly by závažného charakteru. Kárný navrhovatel by měl mít tento fakt na vědomí a označit přesně celá období, které považuje za závadné. Na druhou stranu tímto ovšem navrhovatel může realizovat zpočátku jen jisté „varovné“ kárné řízení a pokud se práce soudce nadále nezlepší, další průtahy již stíhat důsledněji.

Kárný senát ovšem není vázán ani právní kvalifikací skutku jako kárného provinění, ani navrženým kárným opatřením. Opět jde o paralelu s trestním řízením, srov. ust. § 220 TŘ.

Zajímavým **případem, stojícím na hranici lehkého a středního provinění** ve věcech průtahů, je kárné řízení ukončené rozhodnutím Nejvyššího správního soudu ze dne 13. prosince 2010, č.j. 13 Kss 5/2010-78, zveřejněném v časopise Soudce č. 3/2011.

Předseda Krajského soudu v Hradci Králové kárně obvinil soudce Okresního soudu v Trutnově JUDr. V. Ř., že způsobil průtahy v celkem 55 spisech, a to jak nerespektováním obecné povinnosti provést trestní řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu ust. § 79 odst. 1 ZSS a ust. § 2 odst. 4, resp. § 181 odst. 2 TŘ, tak i nedodržením zákonných pořádkových lhůt uvedených v ust. § 129 odst. 2 písm. a) TŘ a v ust. § 181 odst. 3 TŘ. Navrženo bylo kárné opatření snížení platu o 20 % na dobu 10 měsíců.

Kárně obviněný soudce byl zároveň místopředsedou Okresního soudu v Trutnově pro věci trestní. Průtahy ve spisech uvedených v návrhu přiznal a svého jednání litoval. Hájil se tím, že si nad rámec svých povinností funkcionáře soudu dobrovolně zvyšoval nápad až na 70 % standardního nápadu namísto požadovaných 50 % pro soudní funkcionáře. Příčinou vzniklých průtahů tak bylo jeho pracovní přetížení.

Toto jeho vyjádření bylo potvrzeno vyjádřením navrhovatele, který kárně obviněného označil za špičkového profesionálního soudce, který dovedl trestní úsek Okresního soudu

v Trutnově na druhé nejlepší místo v obvodu Krajského soudu v Hradci Králové. Dle navrhovatele soudce měl soudce normu výkonnosti vysoko nad normu stanovenou pro soudce okresních soudů (ta činí 28 rozsouzených věcí měsíčně, 14 pro funkcionáře soudu, přitom v roce 2009 soudce dosahoval průměrné měsíční výkonnosti 39,1 věcí, v roce 2010 pak 37 věcí).

Kárným senátem bylo ve věci dále zjištěno, že daný soudce se průtahů ze shora uvedených důvodů dopustil již v minulosti. Dne 14. 1. 2009 proběhlo jednání mezi předsedkyní Okresního soudu v Trutnově a soudcem, za přítomnosti místopředsedy Krajského soudu v Hradci Králové. Při jednání byly se soudcem projednány průtahy zjištěné v celkem 52 spisech prokoukou provedenou předsedkyní soudu. Průtahy mu byly předsedkyní soudu ve smyslu ust. § 88a ZSS písemně vytknuty formou zápisu z jednání.

K tomu jsme nuceni podotknout, že průtahy v celkem 52 spisech lze stěží subjektivně považovat za drobný poklesek v práci, předsedkyně tedy v tomto dle našeho názoru překročila při výkladu tohoto pojmu svá oprávnění daná ZSS, když namísto výtky měla rovnou podat návrh na zahájení kárného řízení. Předsedkyně postupovala proti teleologickému výkladu ust. § 88a ZSS, když zákonodárce pojmem drobný poklesek v práci měl stěží na mysli průtahy v tak velkém množství řízení. V daném případě by správný postup soudkyně naopak vedl ke kárnému potrestání soudce již mnohem dříve, což by něj na mělo výchovný efekt v podobě snížení jeho dobrovolného nápadu a k odstranění nedodělků. Nesprávný postup předsedkyně naopak vedl k průtahům v celé řadě dalších věcí a ve svém důsledku poškodil výkon trestního soudnictví v daném regionu, včetně práv obviněných i poškozených.

Kárný senát dále konstatoval, že výtka ze strany předsedkyně pro jeho rozhodování představuje překážku res iudicata, když doslova uvedl: *„Výtka orgánu státní správy soudů, který je oprávněn podat návrh na zahájení kárného řízení, není kárným opatřením uvedeným v § 88 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., které lze za kárné provinění uložit, tedy které může uložit kárný senát. Přesto jde o disciplinární opatření uložené podle zákona o soudech a soudcích (č. 6/2002 Sb.). Byla-li již uložena výtka podle § 88a zákona č. 6/2002 Sb., nelze za stejné provinění stíhat kárně obviněného před kárným senátem.“*

V návrhu na zahájení kárného řízení byla soudci vytýkána nečinnost v období od června 2007 do dubna 2010, přičemž výtka byla udělena dne 14. 1. 2009. Kárný senát tedy mohl projednat pouze průtahy vzniklé v období od 15. 1. 2009, čímž bylo několik starších věcí z projednávání vyřazeno a v několika dalších věcech byl brán zřetel pouze k průtahům pouze vzniklým po dni 15. 1. 2009.

Nelze souhlasit ani s tímto závěrem kárného senátu, který umožňuje velké zneužívání institutu výtek ze strany předsedy soudu. Jak bylo shora uvedeno, kárný senát by měl mít ze zákona možnost rozhodnutí předsedy soudu o výtce přezkoumat, v případě zjištění překročení pravomocí předsedy soudu jej zrušit a o celém skutku sám rozhodnout.

V daném případě pak soud shrnul: „*Při posuzování jaké kárné opatření kárně obviněnému uložit, přihlížel kárný senát k závažnosti kárného provinění, k osobě kárně obviněného soudce, k jeho doznání a projevené lítosti, a k jeho postupu po podání kárného návrhu.*“ S ohledem na možnost posuzovat nečinnost až od dne 15. 1. 2009 tak byla soudci uloženo kárné opatření ve formě pouhé důtky, přesto, že se nečinností dopustil opakovaně, a to celkem zhruba ve 100 věcech. Máme za, že kárné řízení v tomto případě nesplnilo svůj účel, přičemž daný případ je namíste srovnat se středními proviněními.

6.2.2. Střední provinění

Co se týče **středních provinění** ve věcech průtahů, pak je namíste uvést rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. dubna 2010, č.j. 13 Kss 8/2009-129, které bylo uveřejněno v časopisu Soudce č. 1/2011. Soudkyně Okresního soudu v České Lípě, rozhodující zejména exekuční agendu, byla kárně obviněna předsedkyní tohoto soudu, že způsobila průtahy ve 47 spisech celkem třemi způsoby:

- a) nedodržela zákonnou lhůtu 15 dnů stanovenou pro vydání rozhodnutí o nařízení exekuce dle ust. § 44 odst. 2 ZSE,
- b) nadbytečným úkonem způsobila nedodržení zákonné lhůty stanovené v ust. § 44 odst. 2 ZSE,
- c) svou nečinností způsobila neodůvodněné průtahy při vyřizování věcí, které jí byly dle rozvrhu práce přiděleny.

Předsedkyně soudu dále poukázala na to, že soudkyně v minulosti již byla rozhodnutím kárného senátu Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. listopadu 2008, sp.zn. 1 Ds 15/2008, uznána vinnou kárným proviněním a bylo jí uloženo kárné opatření snížení platu o 15 % na dobu 3 měsíců.

Kárný senát provedl ve věci předběžné šetření, při kterém zjistil stanovisko soudkyně, přehled její pracovní neschopnosti, přehled nápadu a výkonů soudců Okresního soudu v České Lípě, kteří vykonávají stejnou agendu a spis ze shora označeného předchozího kárného řízení.

Kárný senát se pak nejdříve zabýval činností soudkyně při pochybeních sub písm. a) a b) návrhu a dospěl k názoru, že návrh je důvodný. Soudkyně skutečně ve většině případů uvedených v návrhu nedodržela patnáctidenní lhůtu k nařízení exekuce, přičemž exekuce byla nařízena po nečinnosti soudkyně v délce dvou týdnů až pěti měsíců po uplynutí lhůty.

Co se týče nadbytečných úkonů soudkyně, pak bylo zjištěno, že soudkyně v několika případech vyžadovala po oprávněném doplnění vyčíslení nákladů řízení oprávněného, pročež vypršela patnáctidenní lhůta pro nařízení exekuce. Kárný senát dospěl k závěru, že toto vyčíslení nákladů oprávněného není zákonem stanovený předpoklad pro nařízení exekuce, neboť dle ust. § 88 odst. 1 ZSE určuje náklady exekuce a náklady oprávněného až exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce, který doručí oprávněnému a povinnému. Soudkyně tedy neměla zákonný důvod pro výzvu k doplnění návrhu na nařízení exekuce a tudíž i pro nedodržení patnáctidenní lhůty dle ust. § 44 odst. 2 ZSE.

I v rámci pochybení sub písm. c) kárný senát dal kárný senát za pravdu navrhovatelce. Soudkyně se v rámci zhruba dvou desítek exekučních a dědických věcí dopustila porušení povinnosti projednat věc v přiměřené lhůtě. Její nečinnost v těchto věcech trvala řádově od dvou do osmi měsíců.

Kárný senát v dané věci přihlédl i k tomu, že soudkyně již byla kárně trestána pro v zásadě stejné pochybení, jakých se dopustila nyní. To kárný soud posoudil jako „značně přitěžující okolnost,“ neboť předchozí kárné provinění soudkyně dosud nebylo zahlazeno (od právní moci předchozího kárného rozhodnutí dne 6. 1. 2009 dosud neuplynulo pět let, aby se dle ust. § 24 ZŘSSZE na soudkyni hledělo, jako by nebyla kárně stíhána).

V této souvislosti opět není bez zajímavosti uplatnění překážky *res iudicata* v případech průtahů. Kárný soud konstatoval, že v daném případě může soudkyni postihnout jenom za období, za které nebyla shledána vinnou již předchozím kárným rozhodnutím (7. 6. 2007 až 14. 4. 2008), tj. od až období od dne 15. 4. 2008.

Kárný senát celkově shledal pochybení soudkyně ve 37 z navržených 47 věcí. Soudkyni tak bylo v souladu návrhem předsedkyně soudu uloženo kárné opatření snížení platu o 15 % na dobu 3 měsíců. Kárný soud tedy nevyužil možnost danou ust. § 88 odst. 1 písm. b) ZSS, dle kterého je možno při opětovném kárném provinění, jehož se soudce dopustil před zahlazením kárného opatření, uložit sankci snížení platu až na dobu 2 let.

6.2.3. Závažná provinění

U **závažných provinění** ve věcech průtahů uvedme příklad projednání kárného provinění ještě dle předchozí právní úpravy, tj. před účinností novely 314/2008 Sb., abychom mohli popsat dvoustupňové projednávání kárných provinění v nejzávažnějších věcech. Jde o rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 26. října 2007, sp.zn. 1 Ds 3/2007, které bylo v druhém stupni částečně zrušeno a změněno rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 5. března 2008, sp.zn. 1 Skno 1/2008.

Předseda senátu Obvodního soudu pro Prahu 5 byl kárně obviněn návrhem předsedy Městského soudu v Praze, že způsobil neodůvodněné průtahy ve spisech, které mu byly přiděleny, jelikož:

- a) dle stavu ke dni 31. 1. 2007 neučinil žádný úkon ve 137 spisech starších 1 roku (šlo v drtivé většině o civilní věci napadlé již v r. 2005),
- b) způsobil neodůvodněné průtahy v dalších spisech (šlo o mnohaměsíční, popř. až roční období bez úkonu v 84 civilních spisech),
- c) způsobil neodůvodněné průtahy spojené s nesoustředěným vedením sporu v dalších spisech (šlo o dílčí několikaměsíční průtahy nebo o úkony nesměřující k rozhodnutí v 46 spisech).

Kárně obviněný soudce se vyjádřil, že kvůli průtahům v řízení již byl v minulosti kárně stíhán. Rozhodnutím Vrchního soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2002, č.j. 1 Ds 3/02-149 jej kárný senát zprostil obvinění, což bylo potvrzeno i rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 14. května 2003, sp.zn. 1 Skno 2/2003. Odvolací kárný senát v odůvodnění rozhodnutí zejména uvedl, že situace na občanskoprávním úseku u Obvodního soudu pro Prahu 5 byla neuspokojivá a vážná. Tato situace nevznikla zaviněním soudců daného úseku, nýbrž zaviněním jiných orgánů a osob (moci výkonné). Průtahy v řízení tak byly způsobeny nedostatečnou péčí státu o zabezpečení podmínek pro řádný chod justice na Obvodním soudu pro Prahu 5. Odvolací kárný senát v tomto dále poukázal na nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 14. září 1994, sp.zn. IV. ÚS 55/94 a ze dne 4. prosince 1997, sp.zn. III. ÚS 218/97, které řeší obdobnou problematiku a poukazují na odpovědnost ministerstva spravedlnosti.

Kárný senát po kontrole spisů obsažených v kárném návrhu dospěl ke zjištění, že tvrzení v kárném návrhu jsou vesměs v souladu se skutečností. Byly určeny intervaly průtahů. Ve většině spisů byla nečinnost soudce delší než 1 rok, ve zbytku delší než půl roku,

kratší než půl roku byla pouze okrajově. Průtahy byly způsobeny zejména absolutní nečinností soudce, ve zbytku jeho nesoustředěným vedením řízení.

Kárný soud se pro provedeném dokazování přiklonil na stranu navrhovatele. Kárný soud především uvážil, že od předchozího kárného řízení uplynula doba pěti let, kárně obviněný soudce už civilní agendu už na soudě projednává téměř sedm let, na kárně obviněného soudce již tedy nelze hledět jako na soudce začínajícího, který se teprve seznamuje s novou právní problematikou. Dle kárného senátu dále nebylo soudci kladeno za vinu, že dosahuje pouze průměrných výsledků skončených věcí, byť se jeho výkonnost pohybuje (až na výjimky) pod orientačním ukazatelem ministerstva spravedlnosti. Kárnému soudci je především kladeno za vinu, že ve věcech jemu přidělených vznikaly časté mnohaměsíční průtahy způsobené nečinností či nesoustředěným postupem soudce. Při své nikterak vysoké výkonnosti v těchto věcech buď nečinil úkony vůbec, nebo je činil se značnou prodlevou delší než šest měsíců, resp. delší než rok. Kárný senát došel k závěru, že tyto závažné průtahy se týkají celých 40 % věcí napadlých soudci v roce 2005.

Kárný senát dále komparoval pracovní zatížení kárně obviněného soudce se zatížením ostatních soudců Obvodního soudu pro Prahu 5, přičemž bylo zjištěno, že mnozí jsou zatíženi více než soudce kárně obviněný. Obdobné průtahy v řízeních přitom u těchto soudců zjištěny nebyly. Námitka soudce, že průtahy byly zapříčiněny objektivními okolnostmi spočívajícími v nedostatečné péči ministerstva spravedlnosti o zajištění chodu justice na Obvodním soudu pro Prahu 5, se tak ukázala do značné míry lichou.

Kárný soud své posouzení uzavřel touto právní větou, aplikovatelnou jistě i v mnoha obdobných případech: *„Při zvyšujícím se nápadu věcí lze tolerovat, že soudce není schopen ve všech věcech činit na sebe úzce časově navazující úkony, přesto však nemůže na své povinnosti rezignovat tak, aby s řadou věcí vůbec nepracoval.“*

V odůvodnění rozhodnutí také připomněl výtky, které byly soudci uděleny v předchozích letech (dne 21. 2. 2006, 3. 7. 2006 a 17. 1. 2007). Ačkoliv tyto musely být uděleny i za průtahy projednávané v kárném řízení, soudce byl za ně v kárném řízení potrestán znovu. Dle našeho názoru zde jednal kárný soud po právu, když na rozdíl od shora popisovaných případů neuplatnil překážku *res iudicata*. Zde zjevně vyniká nelogičnost takového postupu, neboť pokud by kárný soud tuto překážku uplatnil, nemohl by soudce za způsobení takto závažných průtahů potrestat vůbec. Poslední výtka byla udělena 17. 1. 2007 a kárný návrh z března 2007 se zabýval průtahy způsobenými již před datem 17. 1. 2007. Zde je patrná nejednotnost kárných soudů při uplatňování překážky *res iudicata* kvůli

uděleným výtkám, přičemž výše popsanou novou tendenci Nejvyššího správního soudu o nutnosti jejího uplatňování nepovažujeme za správnou.

Kárný soud udělil nejprísnejší možný finanční postih spočívající ve snížení platu o 25 % na dobu šesti měsíců.

Proti rozhodnutí Vrchního soudu v Praze podali odvolání navrhovatel i kárně obviněný soudce. Navrhovatel sdělil, že vzhledem k věku soudce nelze předpokládat, že by u něj došlo k pozitivnímu vývoji v morálně volných vlastnostech nebo ve vztahu k plnění povinností trvalejšího charakteru.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že odvolání kárně obviněného soudce není důvodné. Shledal, že soud prvního stupně provedl úplné dokazování, přičemž získané důkazy byly tímto soudem řádně zhodnoceny. Nejvyšší soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry kárného soudu prvního stupně.

Odvolací soud nicméně dále poukázal na skutečnost, že kárně obviněný soudce si v letech 2005 a 2006 vybíral k projednávání převážně skutkově a právně jednodušší věci, jakými byla agenda dopravních podniků, přičemž složitější věci odkládal, čímž v nich vznikaly zjištěné průtahy.

Nejvyšší soud se soudem prvního stupně neztotožnil pouze v přiměřené sankci, která by měla soudci být za jeho jednání uložena. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že „vzhledem k rozsahu zjištěných pochybení, k závažnosti kárného provinění, k předchozím výtkám soudci a s přihlédnutím ke všem dalším zjištěným skutečnostem je kárné opatření **odvolání z funkce soudce**.“⁵⁵ Zde tedy došlo k výjimce, kdy odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně nezmírnil, ale naopak zpřísnil, a to dokonce k sankci nepřísnejší.

K závažným proviněním ve věcech průtahů je třeba říci, že případů, kdy byl soudce pro průtahy v řízení odvolán z funkce, nastalo v nedávné minulosti několik, častěji se však soudci v průběhu kárného řízení raději funkce vzdají. Počet soudců, kteří tím či oním způsobem „přišli o talár“, je relativně vysoký.⁵⁶ Příčin velkého množství průtahů je několik

⁵⁵ Při ukládání kárného opatření Nejvyšší soud přihlédl i k nálezu Ústavního soudu České republiky ze dne 21. ledna 2008, sp.zn. III. ÚS 1076/07, bod 35, ve kterém je mimo jiné konstatováno, že „*kárné provinění, spočívající v několikaměsíčních průtazích s vyhotovením trestních rozsudků (jednalo se o věci 4 spisových značek), je vzhledem k předchozím výtkám uloženým kárně obviněnému soudci za stejné nedostatky v jeho práci soudce a jejich dopadům do právní jistoty obviněných osob natolik závažné, že nelze vyřýkat kárnému soudu, pokud by i jen za toto kárné provinění sáhl ke krajnímu kárnému opatření spočívajícímu v odvolání z funkce soudce.*“ Je nutno ovšem říci, že tak závažný postih za pochybení pouze ve čtyřech věcech je věcí skutečně výjimečnou, odůvodněnou pouze zvláštními přitěžujícími okolnostmi na straně soudce. Samo o sobě by takové pochybení pojmově spadalo pouze do lehkých pochybení ve věcech průtahů.

⁵⁶ Ze vzorků kárných řízení popsaných v úvodu této kapitoly lze zjistit, že kvůli průtahům „přišlo o talár“ 19 soudců (4 odvolání a 7 rezignací do účinnosti novely z. č. 314/2008 Sb. a 8 rezignací po účinnosti této novely) v období od r. 2006 do 8. července 2011.

a není jednoduché určit rozhodující z nich. Veřejnost se navíc v jejich interpretaci rozchází se samotnými soudci.

Historickou příčinu, pramenící z 90. let 20. století, lze spatřovat ve velkém zatížení některých krajů nápadem agend spojeném s nedostatkem soudců a dalšího personálu, popř. materiálního zabezpečení. Zejména jde o oblast Krajského soudu v Ústí nad Labem, do jisté míry i Městského soudu v Praze či Krajského soudu v Ostravě. Taková situace vedla k velkému množství nedodělků, které musejí být později vyřizovány přednostně, protože dochází k prodlení i v nových kauzách. Lze shrnout, že na takovém soudě nejsou pro soudce zajištěné podmínky pro řádný výkon jeho funkce.

Ve shora označeném judikátu byl popsán neutěšený stav vyřizovaných kauz na Obvodním soudě pro Prahu 5, za který Ústavní soud dovedl odpovědnost ministerstva spravedlnosti. V takových případech zpravidla nebývá shledán znak zavinění a soudce není shledán vinným.⁵⁷

Z judikátu je však patrné, že tyto historické okolnosti nelze reflektovat donekonečna. Kárné senáty si jsou schopny porovnat nápad kauz na soudce v rámci daného soudu nebo mezi soudci stejné instance a agendy a porovnat je. Zjistí tak, do jaké míry je soudce skutečně zatížen nápadem případů nadprůměrně. Kárný senát také může zjistit průměrnou měsíční výkonnost vyřizování věcí v rámci agendy a opět ji porovnat s jinými soudci. Přístup soudce k práci tedy dle našeho názoru lze objektivně hodnotit.

Dalším důvodem průtahů tak někdy může být závadný přístup soudce k vykonávané práci, jeho nedostatečná pracovitost a svědomitost, popř. reflexe jeho osobních problémů v pracovní činnosti.

Je potřeba si ovšem uvědomit, že funkce soudce je velice náročná, zvláště v nalézacím řízení. K tomu uvádí Jirsa: *„Nahlédne-li totiž nesoudce do justiční reality skrze jednotlivé případy, rychle zjistí, že proklamace o líných soudcích jakožto jediných strůjcích problémů české justice nejsou pravdivé, že zejména v nalézací linii je to velká dřina a že množství kauz,*

---

⁵⁷ Příkladem uvedme rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 10. prosince 2009, č.j. 13 Kss 4/2009-102, zveřejněné v časopise Soudce č. 6-7/2010. Soudce Okresního soudu v Chomutově souzen byl obviněn pro lehce až středně závažné průtahy v trestních řízeních, kárného obvinění byl ale zproštěn. Kárný soud své úvahy shrnul v této právní větě: *„Jestliže soudce pro zatížení jednak jednorázově přidělenými spisy různého stavu rozpracovanosti a jednak dalšími průběžně mu napadlými spisy musel dlouhodobě pracovat s nepřiměřeným množstvím spisů, přestože průběžně rozhodoval vysoký počet věcí, avšak pro přetíženost nebyl schopen rozhodovat všechny věci v přiměřených lhůtách bez průtahů, pak u něj v ojedinělých případech zjištěnou nesoustředěnost, respektive nečinnost, v řízení nelze hodnotit jako zaviněné porušení povinností soudce a spatřovat v něm kárné provinění ve smyslu § 87 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.“*

kteřé se na jednotlivé soudce řítí, jej může v některých případech doslova „semlít.“⁵⁸ Jirsa zde jistě reflektuje i velký nápad aktuálně častých žalob - drobných pohledávek.

Na takové interpretaci je bezpochyby mnoho pravdivého, nicméně ve světle např. shora popsaného odvolání soudce je těžké se s ní ztotožnit zcela. Byť je bezpochyby mnoho soudců přetíženo, řada z nich na aktivní řešení situace rezignuje a část kauz přestane projednávat, což ve svém důsledku poškodí jejich účastníky a začnou napadat stížnosti. Na vině tedy není jenom množství kauz, ale i neochota soudců problémy řešit již na jejich počátku, např. v součinnosti s vedením soudu.

Lze tedy shrnout, že do budoucna bude třeba věnovat náležitou pozornost výběrů soudců, popř. jejich generační obměně, aby byla práva účastníků řízení na projednání věci v přiměřené lhůtě náležitě chráněna. Neméně je však třeba zajistit řádné podmínky pro výkon soudnictví na všech soudech, zejména pak okresních, aby mohlo být kvalitně rozhodováno již v prvním stupni.

6.3. Ohrožení důvěry v nestranné, nezávislé a spravedlivé rozhodování soudů (ust. § 80 odst. 1 ZSS)

6.3.1. Obecná charakteristika

Tato skutková podstata ZSS zahrnuje řadu potenciálních profesních provinění soudců. Ve smyslu shora definovaného pojetí nestrannosti soudců se jedná i o **provinění korupční povahy**, která mohou mít vedle povahy kárného provinění i povahu trestného činu. Taková jednání soudců však naštěstí nejsou v judikatuře českých soudů, v odborné literatuře ani v médiích příliš častá, alespoň srovnáme-li je s korupčními jednáními politických funkcionářů, státních zástupců či orgánů nejrůznějších bezpečnostních složek ČR.⁵⁹ Na druhou stranu pokud již soudcovské korupci dojde, je mediálně široce reflektována.

Korupce je v odborné literatuře abstraktním způsobem definována např. takto: „jednání, při němž se vzájemně projevuje vůle dvou stran (mohou to být jednotlivci, skupiny lidí, instituce, představitelé státu), podle níž jedna strana (korumpující) poskytuje odměnu hmotného či nemateriálního charakteru za to, že jí druhá (korumpovaná) zajistí neoprávněně

⁵⁸ JIRSA, Jaromír. Soudcovská nezávislost a kárné řízení. *Soudce*, 2011, roč. 8, č. 8, s. 14.

⁵⁹ Viz např. DAVID, Vladislav, NETT Alexandr. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 354 s. Toto zřejmě nejznámější zpracování korupční tematiky se soudcovskou korupcí prakticky nezabývá, nezmiňuje se o ní ani mezi dvanácti uváděnými druhy korupce (s. 59-84). Naopak byrokratická nebo politická korupce či korupce v policii je zde velice popisována.

a jí požadované výhody.⁶⁰ Zjednodušeně řečeno tedy jde o jednání, kde korumpovaná strana poskytuje protiprávní výhody straně korumpující, která jí za to poskytne odměnu. Impuls k zahájení korupčních jednání je zpravidla na straně korumpujícího.

Na tomto místě stručně uvedme několik nedávno tvrzených případů soudcovské korupce.

V roce 2010 byla na justiční scéně viditelná **kauza JUDr. P. N.**, soudce a místopředsedy Nejvyššího soudu, nastíněná již výše. Předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Brožová na jeho osobu podala návrh na zahájení kárného řízení, neboť se měl během třech schůzek s dalšími představiteli justice v roce 2007 pokusit ovlivnit vyšetřování trestní kauzy tehdejšího ministra pro místní rozvoj a vicepremiéra vlády Jiřího Čunka. Vrchní soud v Praze po několika jednáních a vyslechnutí svědků kárnému návrhu vyhověl a kárně obviněného odvolal z funkce soudce rozhodnutím ze dne 7. září 2010, sp. zn. 2 Ds 1/2010. Soudce se hned po jednání odvolal k Nejvyššímu soudu. Ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil na rozsudek reagoval dočasným zproštěním soudce z funkce. Soudce P. N. posléze situaci vyhodnotil situaci tak, že se do rukou prezidenta republiky raději vzdal funkce soudce.

Nejvyšší soud pak rozhodnutím ze dne 11. listopadu 2010, sp.zn. 1 Skno 3/2010, musel kárné řízení zastavit. Tímto rozhodnutím však také, dle našeho názoru poněkud bezprecedentně, zrušil předchozí rozhodnutí Vrchního soudu v Praze. Nejvyšší soud to odůvodnil takto *„jelikož bylo kárné řízení zastaveno ve fázi odvolacího řízení, bylo třeba zrušit i odvoláním napadené nepravomocné rozhodnutí kárného senátu soudu I. stupně - § 21 odst. 3 věta druhá zák. č. 7/2002 Sb., ve znění účinném do 30. 9. 2008, za přiměřeného použití § 257 odst. 1 písm. c) trestního řádu.“*

Ustanovení § 14 písm. b) ZŘSSZ určovalo, že kárný senát řízení zastaví, bylo-li vzdání se funkce soudce doručeno prezidentu republiky. Ustanovení § 21 odst. 3 ZŘSSZ pak dle tehdy platné úpravy znělo: *„V řízení o odvolání se přiměřeně použijí ustanovení § 13 až 20. Nezamítne-li odvolací soud odvolání, napadené rozhodnutí zcela nebo zčásti zruší a sám ve věci rozhodne.“* Ustanovení § 257 odst. 1 písm. c) TŘ dále ukládá odvolacímu soudu, aby zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a zastavil trestní stíhání kvůli okolnostem, které by odůvodňovaly zastavení trestního stíhání již před soudem prvního stupně, tj. např. smrt obviněného, amnestie, nebylo-li prokázáno, že skutek spáchal obviněný apod.

Ze shora uvedeného vyplývá, že odvolací kárný senát je povinen zastavit řízení, pokud se soudce kvalifikovaným způsobem vzdá své funkce, a nemůže se dále zabývat meritem

---

⁶⁰ S. 16 tamtéž.

věci. Pravdou pak je, že senát v takovém případě skutečně „*nezamítne odvolání*“ a dle doslovné dikce ZŘSSZE by měl napadené rozhodnutí zrušit. I podle subsidiárních pravidel trestního řízení by odvolací soud v případě vzniku okolnosti odůvodňující zastavení řízení měl původní rozhodnutí zrušit.

Problém ovšem spočívá v tom, že zde je okolnost odůvodňující zastavení řízení - vzdání se funkce soudce, poněkud speciální okolností *sui generis*, jejíž vznik je plně v rukou kárně obviněného soudce. Soudci často tento postup používají, ať již dříve v řízení odvolacím, nebo nyní v řízení jednostupňovém před Nejvyšším správním soudem. Při téměř jistém riziku odvolání se soudci funkce raději vzdají, aby jim zanikla později. Dle ust. § 95 odst. 2 ZSS zanikne soudci funkce až po uplynutí třech kalendářních měsíců po měsíci, v němž bylo oznámení soudce o vzdání se funkce doručeno prezidentu republiky. Při standardním průběhu kárného řízení by se tak stalo již dnem právním moci rozhodnutí, kterým mu bylo uloženo kárné opatření odvolání z funkce soudce, srov. ust. § 94 písm. e) ZSS.

Soudci si tak *de facto* zajistí tři platy navíc a vyhnou se negativním morálním konotacím vůči své osobě, které by vyplývaly ze shledání jejich viny v kárném řízení. Tento postup byl i v daném případě kritizován ministrem spravedlnosti, k avizované změně ust. § 95 odst. 2 ZSS však zatím nedošlo.⁶¹ V tomto případě soudce navíc dosáhl i zrušení předchozího rozhodnutí, což zavádí poněkud amorální precedens. Soudce odvolaný v prvním stupni z funkce by takto kdykoli dosáhl očištění svého jména, když prvostupňový rozsudek by musel být zrušen a nemohl být přezkoumán.

K situaci, kdy se soudce během odvolacího řízení vzdal funkce, v minulosti již došlo, nicméně Nejvyšší soud kvůli tomu nevyložil shora uvedená ustanovení tak, že by musel rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit.⁶² Nelze se ubránit dojmu, že se v daném případě projevila jistá solidarita vůči kolegovi z téhož soudu. V dnešním jednostupňovém řízení však již naštěstí nemá řešení této otázky větší význam.

Co se týče dalších kauz, pak v roce 2011 byli dva **soudci trestního úseku Okresního soudu v Litoměřicích** obviněni z trestných činů přijetí úplatku a zneužití pravomoci úřední osoby. Dle informací z médií měli za úplatu podmíněně propouštět odsouzené z trestu odnětí

---

⁶¹ VÁLKOVÁ, Hana, ŠTASTNÝ, Jiří. *Soudce Kučera rezignoval, do penze odejde bez trestu. Pospíšil zuří* [online]. idnes.cz, 11. listopadu 2011 [cit. 10. října 2011]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/soudce-kucera-rezignoval-do-penze-odejde-bez-trestu-pospisl-zuri-104-/krimi.aspx?c=A101111_074441_krimi_hv>.

⁶² Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2008, sp.zn. I Skno 3/2008. Soudce, zbavený funkce za vážné průtahy v řízení, se v průběhu odvolacího řízení vzdal funkce. Řízení bylo ze strany Nejvyššího soudu zastaveno, rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno nebylo.

svobody ve smyslu ust. § 88 TZ a § 331 TŘ. To je obecně možné po výkonu poloviny trestu. Dále měli takto podmíněně upouštět od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti ve smyslu ust. § 90 TZ a § 350 odst. 2 TŘ, konkrétně šlo o zákaz řízení motorových vozidel. V tomto případě si údajně pomáhali i antidatováním dne, kdy bylo odsouzeným odňato oprávnění k řízení motorových vozidel, neboť doba plynoucí od tohoto dne se započítává do výkonu trestu zákazu činnosti, srov. ust. § 74 odst. 1 TZ.⁶³ Ministr spravedlnosti dočasně zprostil oba soudce funkce. Současně na ně podal návrh na zahájení kárného řízení, to je nyní díky vedení trestního stíhání přerušeno.

Nejzávažnější případy soudcovské korupce, kdy dochází k narušení nestranného rozhodovací činnosti soudce vůči účastníkům řízení, patří tzv. **konkurzní skupiny** (konkurzní mafie, gangy dle novinářského žargonu). V rámci těchto skupin dochází k úmyslnému jednání soudce postižitelného z hlediska trestního práva, kdy soudce účelově ovlivňuje jím vedená insolvenční řízení ve prospěch dalších osob, přičemž porušuje předpisy upravující insolvenční řízení. Nyní jde zejména o IZ, v minulosti se jednalo o ZKV.

Co se týče praktických příkladů konkurzních skupin, pak je nutno zmínit, že se v současnosti objevují jisté kontroverze ohledně jednání soudce a místopředsedy Krajského soud v Brně **Mgr. J. K.**⁶⁴ Existují podezření, že si mimo pořadí rozvrhu práce přidělil nápad konkurzních řízení velkých úpadců, jako je O. p., a.s., C. W., a.s. a J., a.s. V těchto řízeních měl pak zejména rozhodováním o hlasovacích právech největších věřitelů, jejichž pohledávky byli popřeny jím jmenovaným insolvenčním správcem, ovlivňovat rozhodování věřitelských výborů.⁶⁵ Odebráním hlasovacího práva největším věřitelům měl umožnit získat vliv nad konkurzem zbylým věřitelům. Objevují se podezření, že na tyto zbylé věřitele, zejména na společnost P. L., a.s., byl soudce napojen, a že celá věc může mít kriminální pozadí.

Kvůli manipulacím s nápadem insolvenčních věcí podal ministr spravedlnosti na soudce J. K. kárnou žalobu s návrhem na odvolání z funkce soudce. Kárný senát jej shledal vinným, ale potrestal jej pouze snížením platu, viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. ledna 2012, sp.zn. 11 Kss 18/2011.

Lze dovozovat, že činnost soudce J. K. je stejně jako další kontroverzní činnost soudců sledována Bezpečnostní informační službou. Ta ve své výroční zprávě za rok 2010 dospěla

---

⁶³ *Máš peníze? Soudci z Litoměřic vraceli za úplatek řidičáky i svobodu* [online]. idnes.cz, 8. listopadu 2011 [cit. 27. prosince 2011]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/mas-penize-soudci-z-litomerick-vraceli-za-uplatek-ridicaky-i-svobodu-1p5-/krimi.aspx?c=A111107_185229_usti-zpravy_alh>.

⁶⁴ Viz. např.: ŠPERKEROVÁ ALFÖLDI, Marcela. Trochu zasmrádlý talár. Příběh ještě nedávno obdivovaného insolvenčního soudce, který přišel o svou pověst kvůli kontroverzním rozhodnutím. *Euro*, 17. října 2011, s. 28-30.

⁶⁵ Srov. zejména ust. § 51 odst. 1 a § 192 odst. 1 IZ.

k závažným závěrům: „I v roce 2010 byly zaznamenány případy nestandardního jednání některých soudců a státních zástupců, jež představovaly ohrožení řádného výkonu justice. Nestandardní aktivity představitelů justice vykazovaly v mnoha případech znaky kriminálního jednání, které vzhledem k zákonnému vymezení postavení soudců a státních zástupců nelze odpovídajícím způsobem postihnout. Jednalo se mimo jiné o úniky informací z databází soudů či státních zastupitelství, korupční jednání nebo manipulace řízením před soudem. ... Řádný výkon justice byl v některých regionech vážně narušen nedostatečným výkonem funkce státní správy soudů ze strany některých předsedů krajských soudů, což mimo jiné umožnilo podřízeným soudcům pokračovat v manipulacích s insolvenčními řízeními.“⁶⁶

Lze tedy říci, že byť nejsou případy soudcovské korupce příliš viditelné, přesto existují a představují potenciální nebezpečí pro nezávislost justice.

6.3.2. Konkurzní skupina soudce B.

Nejznámější kauzou soudcovské korupce je však bezpochyby konkurzní skupina soudce JUDr. J. B. Ta byla zřejmě jako jediná konkurzní skupina postižena v trestním řízení, byť zatím nepravomocně.

Konkurzní skupinu soudce J. B. tvořili kromě tohoto soudce organizátor celé skupiny V. V. (vysokoškolský pedagog, soukromý podnikatel, člen rozkladové komise Národního bezpečnostního úřadu), několik konkurzních správců - D. T., L. K., P. T. a M. Č., soudní znalec M. J. a jednatelé spřízněných firem, zejména společnosti I., s.r.o. - K. M. a M. M.

Činností konkurzní skupiny soudce J. B. se zabýval Krajský soud v Českých Budějovicích, pobočka v Táboře, který ve věci rozhodl rozsudkem ze dne 6. dubna 2010, č.j. 9 T 1/2007-6159 (dále jen „**rozsudek**“). Z něj vyplývá, že skupina soudce J. B. se manipulací s konkurzy dopouštěla několika způsoby. Obecně šlo zejména o uzavírání nevýhodných smluv či smluv na fiktivní plnění, a to jménem úpadce ze strany správců konkurzní podstaty. Tímto způsobem byli také zaměstnáváni spříznění neúčelní zaměstnanci v podnicích úpadce. Další metodou bylo cílené podhodnocování celých podniků úpadce nebo jeho jednotlivých aktiv soudním znalcem napojeným na skupinu.

Rozsudek uvádí zejména tyto příklady porušování ZKV konkurzní skupinou:⁶⁷

---

⁶⁶ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2010. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2011, s. 11.

⁶⁷ V rozsudku, str. 4.

§ 2 odst. 3 ZKV - konkurzní řízení nebylo vedeno s cílem dosáhnout poměrného uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkurzní podstatu, za podmínek stanovených tímto zákonem,

§ 8 ZKV - správcem byla soudcem ustavena ve věci podjatá osoba,

§ 8 odst. 3 ZKV - nebyl dodržován postup při vyplácení odměny správce (její zálohy) ... a dále byly činnosti, k nimž je správce povinen, zadávány třetím osobám na účet podstaty bez souhlasu věřitelského výboru (resp. schůze věřitelů dle § 11a ZKV),

§ 12 ZKV - záměrně nebyl vykonáván dohled soudu nad činností správce,

§ 12a odst. 1 ZKV - o prohlášení konkurzu bylo rozhodnuto, aniž by bylo osvědčeno, že dlužník je v úpadku,

§ 27 a 27a ZKV - soudem i správcem byl obcházen postup při zpeněžení majetku.

Je zjevné, že v konkurzních řízeních nebyl sledován základní cíl ZKV, tj. zákonným způsobem uspokojit věřitele a uspořádat majetkové poměry dlužníka. Správcem byla ustanovena osoba, která neměla zájem na řádném výkonu své funkce, naopak měla za cíl vyvézt nezákonně převádět majetek dlužníka na spřízněné osoby. Soudce J. B. přitom nerealizoval dohlédací činnosti soudu stanovenou ZKV, nekonal potřebná šetření, nevyžádal si na určité otázky vyjádření věřitelského výboru, nedával správci pokyny sám. Další závažné pochybení soudce J. B. spočívalo v tom, že konkurz byl často prohlášen na základě nedostatečných podkladů, popř. na základě dokladů od společností spřízněných s konkurzní skupinou.

Při analýze činnosti konkurzní skupiny je nutno mít na mysli, že okamžikem prohlášení konkurzu přechází oprávnění nakládat s majetkem podstaty na správce konkurzní podstaty. Ten pak v rámci podniku úpadce vykonává vnější působnost (statutární orgán) i působnost vnitřní (obchodní vedení), srov. ust. § 14 odst. 1 a § 14a odst. 1 ZKV. Správce takto ovládá podnik úpadce. Nad výkonem funkce správce má sice dle ust. § 12 ZKV vykonávat dohled soud, ale v rámci konkurzní skupiny soudce J. B. šlo o dohled pouze fiktivní.

Za účelem pochopení fungování této konkurzní skupiny v praxi je na místě uvést několik nejznámějších příkladů úpadců a způsobů nezákonného vyvádění majetku, které správci realizovali, včetně přibližných hodnot škod dle rozsudku.

Při konkurzu společnosti **K. s. a.s.** uzavřel správce jménem tohoto úpadce se spřízněnou společností mandátní smlouvu na vymáhání fiktivní pohledávky vůči Fondu národního majetku České republiky. Tato pohledávka neměla právní základ a k jejímu vymáhání nedošlo, nicméně za její vymáhání byla spřízněné společnosti plněna z konkurzní

podstaty částka 1,2 mil Kč. Z prostředků v konkurzní podstatě další spřízněná firma provedla pro úpadce stavební práce, tj. demolici stavby, opravu ocelové haly a opravu části oplocení areálu, za celkem 11,5 mil. Kč, přičemž později se na základě znaleckého posudku ukázalo, že cena služeb byla pouze 1,5 mil. Kč.

V obou těchto případech šlo o úkony správce v rámci povinnosti udržovat a spravovat konkurzní podstaty (zabraňování škodám), která obecně vyplývá ze ZKV (srov. např. ust. § 11 odst. 5 ZKV). V rámci konkurzu byla dále nepravdivými znaleckými posudky snížena cena souboru pohledávek úpadce a jeho bytového fondu. Celková způsobená škoda dle rozsudku činí 52 mil. Kč.

Při konkurzu **Z. K. n. O., akciové společnosti** správce najal jménem úpadce od spřízněné společnosti ostrahu v hodnotě 420 tis. Kč na střežení neexistujícího majetku úpadce, dále používal platební karty úpadce pro svou osobní potřebu. V této společnosti byly na pozice v obchodním vedení úpadce jmenováni lidé spříznění se správcem a skrze jejich mzdy byly z podniku odčerpávány peníze. Správce nakonec prodal podnik úpadce za částku 40 mil. Kč na základě nepravdivého znaleckého posudku, přičemž tržní cena podniku činila nejméně 95 mil. Kč. Škody způsobené zejména uzavíráním nevýhodných smluv během konkurzu jsou rozsudkem vyčísleny na částku nejméně 69 mil. Kč.

Skupina soudce B. byla neaktivnější v roce 2002, v roce 2003 ovšem pojala úmysl vyhlásit konkurz dokonce na známou banku - **U. b. a.s.** Toto podezřelé chování soudce J. B. však již vedlo policii k jeho zadržení, jelikož na konkurzní skupinu sbírala materiály již po delší dobu. Vyšetřujícím orgánem byl Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality, expozitura Ústí nad Labem.

Celková škoda způsobená skupinou u celkem 11 úpadců je rozsudkem vyčíslena na částku 264 mil. Kč. Poškození úpadců se dále muselo negativně projevit na nezaměstnanosti v regionu.

Zajímavé jsou **právní prostředky**, jimiž byl soudce J. B. zatím postižen za své jednání.

Dle ust. § 76 odst. 1 ZSS lze pro činy spáchané při výkonu funkce soudce nebo v souvislosti s jejím výkonem soudce trestně stíhat nebo vzít do vazby jen se souhlasem prezidenta republiky. Dle čl. 63 odst. 2 a 3 Ústavy je k tomu tomuto souhlasu nutná i kontrasignace předsedy vlády. Prezident republiky Václav Klaus i předseda vlády Vladimír Špidla souhlas se zahájením trestního stíhání udělili. Po zbavení imunity byl soudce J. B. obviněn ze spáchání trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele a zločinného

spolčení. Soudce byl po dobu tří týdnů i ve vazbě, nakonec byl však trestně stíhán na svobodě. Trestní řízení trvá do současné doby.

Řízení mělo být původně vedeno Krajským soudem v Ústí nad Labem, tj. v obvodu soudu, kde se měl soudce J. B. při výkonu své funkce dopustit skutků, které byly obžalobou označeny za trestné činy (ust. § 18 TŘ). Řízení je ale díky vyloučení soudců Krajského soudu v Ústí nad Labem vedeno u Krajského soudu v Českých Budějovicích, pobočka Tábor. Soudce J. B. totiž na Krajském soudě v Ústí nad Labem působil od roku 1992 a s řadou jeho soudců se tak logicky zná.

V dubnu 2010 byl vynesena shora označený rozsudek, kterým byl soudce J. B. skutečně shledán vinen z trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele a také ze zločinného spolčení, jako vůbec první soudce v historii ČR. Soudci byly uloženy přísné nepodmíněné tresty - 9 let odnětí svobody a propadnutí majetku. Jelikož se jedná o první rozsudek v obdobně závažné věci konkurzního gangu, analyzujeme proto na tomto místě podrobněji skutkové podstaty trestných činů, kterých se soudce J. B. dle obžaloby i táborského soudu dopustil.

Zneužívání pravomoci veřejného činitele bylo dle ust. § 158 tehdy účinného zák. č. 140/1961 Sb., trestního zákona (dále jen „**PůvTZ**“) vymezeno takto:

„(1) Veřejný činitel, který v úmyslu způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu,

b) překročí svou pravomoc, nebo

c) nesplní povinnost vyplývající z jeho pravomoci,

bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti,

(2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) opatří-li činem uvedeným v odstavci 1 sobě nebo jinému značný prospěch,

b) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti podniku nebo organizace, nebo

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Soudce J. B. byl z hlediska trestního práva speciálním subjektem - veřejným činitelem.⁶⁸ Co se týče objektivní stránky spáchaného trestného činu, pak jeho jednání v rámci trestného činu spočívalo ve výkonu jeho soudcovské pravomoci způsobem odporujícím

---

⁶⁸ Srov. ust. § 89 odst. 9 PůvTZ: „Veřejným činitelem je volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník orgánu státní správy a samosprávy, soudu nebo jiného státního orgánu..., pokud se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena. ... K trestní odpovědnosti a ochraně veřejného činitele se podle jednotlivých ustanovení tohoto zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností.“

zákonu. Dle našeho názoru bylo nejzávažnější nařizování konkurzu bez podkladů v rozporu s ust. § 12a ZKV a absence dohlížecí činnosti soudu nad konkurzem dle ust. § 12 ZKV, neboť bez těchto postupů by činnost konkurzní byla nemyslitelná.

Dle rozsudku se soudce J. B. daného trestného činu dopustil v jeho kvalifikovaných skutkových podstatách dle ust. § 158 odst. 2 písm. b) a c) PůvTZ. Svým činem způsobil vážnou poruchu v činnosti řadě podniků úpadců. Některé z těchto podniků byly v konkurzu prodány, jiné pouze částečně, některé se později podařilo zachránit.

Dle ust. § 158 odst. 2 písm. c) PůvTZ pak soudce J. B. svým činem způsobil úpadcům a jejich věřitelům značnou škodu. Za značnou škodu se dle ust. § 89 odst. 11 PůvTZ považovala částka ve výši nejméně 500 tis. Kč. Pokud se dle rozsudku rovnala způsobená škoda zhruba částce 264 mil. Kč, pak šlo o částku mnohonásobně vyšší.⁶⁹

Soudce se také dopustil trestného činu **účasti na zločinném spolčení**. Zločinné spolčení vymezovalo ust. § 89 odst. 17 PůvTZ takto: *„Zločinné spolčení je společenstvím více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páčání úmyslné trestné činnosti.“*

Jak vyplývá z výše uvedeného, pět pojmových znaků zločinného spolčení bylo naplněno. Šlo o společenství více osob (celkem osm), s vnitřní organizační strukturou (organizátor, soudce, tři správci konkurzní podstaty, soudní znalec a dvě osoby - jednatelé spřízněných společností), s rozdělením funkcí a dělbou činností (každému byly přidělovány úkoly dle jeho funkce, práci řídil zejména zakladatel) a zaměřením na soustavné páčání trestné činnosti (soustavnost spočívala v čase - zhruba 1,5 roku prokázané nepřetržité činnosti, i v kvantitě - jedenáct protiprávně vedených konkurzů).

Dle ust. § 163a PůvTZ byla pak základní skutková podstata trestného činu účasti na zločinném spolčení vymezeno takto: *„Kdo založí zločinné spolčení, nebo kdo se činnosti takového spolčení účastní, anebo kdo zločinné spolčení podporuje, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku.“* Teprve tento trestný čin tedy umožnil uložit členům konkurzní skupiny trest propadnutí majetku.

U soudce B. došlo k naplnění objektivní stránky trestného činu spočívající v účasti na činnosti tohoto spolčení, kde byl jejím klíčovým článkem. Zakládajícím členem zločinného

---

⁶⁹ Je na místě podotknout, že v novém trestním zákoně byl tento trestný čin nahrazen podobně vymezeným trestným činem v ust. § 329 TZ - Zneužití pravomoci úřední osoby. Základní skutková podstata je vymezena téměř totožně, nicméně kvalifikované skutkové podstaty nyní jsou nyní upraveny v odst. 2 i 3 daného ustanovení. Odstavec 3 umožňuje uložit trest až na dvanáct let odnětí svobody, způsobí-li pachatel svým činem škodu velkého rozsahu (nejméně 5 mil. Kč). Dle současné právní úpravy by tedy bylo možno členy konkurzní skupiny potrestat ještě přísnějším trestem. U nového trestného činu je navíc trestná i příprava, což u zneužívání pravomocí veřejného činitele absentovalo.

spolčení a „mozkem“ konkurzní skupiny pak byl V. V., soukromý podnikatel, který angažoval jednotlivé členy skupiny, uděloval jim úkoly a přerozděloval majetkový prospěch získaný z trestné činnosti.

Důležitým argumentem, který nakonec přispěl k možnosti tuto konkurzní skupinu shledat vinou z trestných činů, je skutečnost, že několik konkurzů prohlášených soudcem J. B. bylo později zrušeno z důvodu, že pro ně nebyly předpoklady.

Proti rozhodnutí soudu prvního stupně se soudce J. B. odvolal stejně jako další odsouzení. Odvolací řízení mělo proběhnout na Vrchním soudu v Praze. Nicméně díky zřejmým úzkým kontaktům předsedy trestního senátu Vrchního soudu JUDr. Z. S. s členem konkurzní skupiny V. V. byla věc usnesením Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2010, č.j. 11 Td 38/2011-6, odňata Vrchnímu soudu v Praze a přikázána Vrchnímu soudu v Olomouci.

Z našeho pohledu je také důležité zmínit, že v dubnu 2003 byl soudce J. B. ministrem spravedlnosti dočasně zproštěn funkce dle ust. § 100 odst. 1 ZSS, jelikož byl trestně stíhán. Z veřejně dostupných zdrojů ovšem nelze usuzovat, že by se soudcem B. bylo zahájeno kárné řízení. Muselo by totiž být přerušeno v souladu s ust. § 15 odst. 1 ZŘSSZ, neboť kárný senát by se hned dozvěděl, že pro skutek, pro který bylo kárné řízení zahájeno, se proti soudci vede trestní stíhání.

Lze předpokládat, že soudce J. B. bude skutečně pravomocně odsouzen pro spáchané trestné činy a funkce mu dle ust. § 94 písm. c) ZSS zanikne automaticky. Pokud pravomocně odsouzen nebude, lze očekávat zahájení kárného řízení s návrhem na odvolání soudce z funkce ze strany ministra spravedlnosti.

Lze shrnout, že kauza soudce B. je smutným případem selhání etických principů soudce ve prospěch jeho majetkových zájmů. Neúspěšný byl také výkon dohledu předsedy soudu nad daným soudcem, přitom soudce byl delší dobu odposloucháván orgány Policie ČR.

6.3.3. P. N. - složitá osobnost soudce

Dalším závažným případem kárného provinění v rámci korupčního chování je kauza soudce Okresního soudu v Mladé Boleslavi JUDr. P. N. Před popisem jeho korupčního chování je však nutno se seznámit s dalšími pochybeními tohoto soudce za účelem popisu osobnosti, která je pro výkon funkce soudce problematická hned po několika stránkách.

Soudce P. N. měl určité problémy - vyhotovoval nekvalitní rozsudky, ztrácel soudní spisy (za což byl potrestán výtkou předsedy soudu), k jednáním chodil pozdě a choval se na nich nezvykle vzhledem ke své funkci. Toto jeho jednání bylo připisováno jeho post-alkoholickému stavu.

Závažné problémy začal mít soudce P. N. ve chvíli, kdy se na jednání soudu dostavil o dvě hodiny později. Účastníci ani jejich právní zástupci na něj tak dlouho pochopitelně nečekali. Soudce P. N. chtěl situaci zachránit, proto zatelefonoval právní zástupkyni strany, o jejímž vítězství byl přesvědčen a dotázal se jí, co by uvedla ve své závěrečné řeči. Soudce poté sepsal fiktivní protokol o proběhlém jednání, včetně závěrečných řečí právních zástupců a dokonce i rozsudek v dané věci.⁷⁰ O tomto simulovaném jednání soudce se dozvěděla předsedkyně Okresního soudu v Mladé Boleslavi, pročež na soudce P. N. podala návrh na zahájení kárného řízení.

Díky svému jednání byl soudce obviněn z nedostavení se do zaměstnání, lhaní své nadřízené - předsedkyni soudu a falšování soudního protokolu. Dále byl obviněn za provinění v dalších patnácti spisech, kde šlo o nesprávné procesní vedení řízení, když v důsledku nesoustředěného postupu soudce došlo ke vzniku průtahů a poškození účastníků, zejména ve věcech péče soudu o nezletilé dle ust. § 176 a násl. OSŘ.

Soudce například ve smyslu ust. § 177 odst. 2 OSŘ nepředložil věc nadřízenému soudu k určení soudu příslušného ve věci rozhodnout a namísto toho sám bez procesního podkladu postoupil věc Okresnímu soudu v Českých Budějovicích. Dále zpětně změnil protokol, aby odpovídal písemnému vyhotovení rozhodnutí, jež bylo původně vyhlášeno v jiném znění, několikrát nařídil jednání v opatrovnických věcech, ačkoliv neměl k dispozici podklady pro rozhodnutí, a jednání tak muselo být odročeno.

Soudce dále nesprávně vyslovil místní nepříslušnost Okresního soudu v Mladé Boleslavi, špatně vyčíslil náklady řízení, obesílal nesprávné účastníky nebo je obesílal nesprávnými výzvami, popř. zapomněl obeslat účastníky k jednání zcela. Celkově vedl některá řízení nesoustředěně, přičemž jeho postup nevedl k rozhodnutí ve věci.

Soudci bylo navrženo uložení kárného opatření odvolání z funkce.

Soudce na svou obhajobu v písemném i ústním vyjádření uvedl, že uznává pochybení, jež mu byla kladena za vinu. Bránil se tím, že k jeho jednání došlo díky špatnému zdravotnímu stavu, nespavostí, když trpěl těžkým syndromem spánkové apnoe (zástavami dechu během spánku). K prokázání řečeného navrhl nechat vypracovat znalecký posudek.

---

⁷⁰ HORÁLEK, Petr. „*Spravedlnost“ mocných*. Krásná Lípa: Marek Belza, 2010, s. 330-333.

Dále uvedl, že jeho zdravotní stav negativně ovlivňoval i neustálý stres, jelikož ze strany navrhovatelky byl vystavován šikaně a zesměšňování. K falšovanému protokolu uvedl, že mu je jeho jednání líto, ale že v této věci žalovaný nárok žalobce již uznal, soudce tak chtěl postupovat tak, aby věc byla co nejdříve skončena. Dodal, že v daném řízení nebyl žádný účastník poškozen.

Rozhodnutím Vrchního soudu v Praze ze dne 5. října 2007, sp.zn. 2 Ds 10/2007, byly kárnou žalobou popsané skutky vypořádány ve třech výrocích. Ve výroku I. byl soudce shledán vinným ze zmeškání jednání, falšování protokolu z jednání a lhaní nadřízené a účastníkovi řízení. Dále jej soud v rámci tohoto výroku shledal vinným z toho, že nenařídil výkonu rozhodnutí dle ust. § 272 OSŘ, když namísto vyhovění podanému návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, kterým soud svěřil dítě do péče otce, činil ve věci neúčelné úkony a způsobil tak průtah v délce tří měsíců, což bylo následně předmětem stížnosti poškozeného účastníka řízení. Soudce byl pro tyto skutky kárným senátem odvolán z funkce.

V dalších shora popsaných věcech, představujících zejména nesoustředěné vedení sporu, však kárný soud soudce ve výroku II. zprostil s tím, že skutky nejsou kárným proviněním. Soud však z tohoto důvodu nepřipustil jako důkaz znalecký posudek navržený soudcem, neboť jej měl již za nadbytečný. Ve výroku III. byl pak soudce zproštěn s tím, že skutek se nestal.

V odůvodnění rozhodnutí také soud zmínil obecně důležitý fakt, že „*nesprávné rozhodnutí nezakládá dle platné právní úpravy kárné provinění soudce,*“ když k nápravě takového rozhodnutí zákon stanoví cestu použití opravných prostředků. Dovožujeme však, že ve skutečnosti je tato teze o působení platné právní úpravy pouhým judikатурním výkladem, neboť hmotněprávní úprava (vymezení) kárného provinění je velmi obecná a lze pod ní podřadit širokou škálu skutků soudce, teoreticky i chybné rozhodnutí.⁷¹

Vraťme se však ke kauze soudce P. N. Soudce i navrhovatel podali proti tomuto rozhodnutí odvolání k Nejvyššímu soudu. Soudce se domáhal zrušení rozhodnutí, navrhovatelka pak uznání viny soudce ve více bodech kárné žaloby. Nejvyšší soud na rozdíl od soudu prvního stupně připustil důkaz znaleckým posudkem z oboru psychiatrie.

---

⁷¹ Rozhodnutím Vrchního soudu v Praze ze dne 9. července 2008, sp.zn. 2 Ds 8/2008 bylo dovozeno, že chybné rozhodnutí, popř. nesprávný právní názor soudce, představuje kárné provinění, pokud tak soudce učinil se „*zřejmým úmyslem poškodit účastníky řízení.*“ Lze mít za to, že by jako kárná provinění mohla být posuzována i jiná chybná rozhodnutí, pokud jsou naprosto zjevně nezákonná, často se u soudce opakují se nebo jsou jinak „do očí bijící“. Mělo by ale vždy jít o vážné případy, neboť soudci pracují s právními předpisy neustále a pravděpodobnost nesprávného právního názoru je u nich tedy potencionálně vysoká.

Psychiatr v něm potvrdil výpověď kárně obviněného soudce, že v období, kdy se soudce dopustil skutků popsaných v kárné žalobě, skutečně trpěl těžkým syndromem spánkové apnoe, což byl stav po operaci rozštěpu patra a operaci hypospadie.⁷² Spánková apnoe byla intenzivní a trvale negativně ovlivňovala okysličení mozku, z toho se u posuzovaného P. N. objevila přechodná porucha řady psychických funkcí. Trvalou pravidelnou celonoční poruchou okysličování mozku trpěly zejména pozornost, soustředěnost, kvalita myšlení, rozhodování, menší měrou měly být ovlivněny i ostatní psychické funkce, jako je paměť a chování. Touto dva roky trvající psychickou nedostatečností trpěla i kvalita výkonu náročné soudcovské profese.

Po operaci dýchacích cest, která byla soudci provedena 6. 6. 2007 a po neurologické kompenzaci obtíží ve spánku během hospitalizace v prosinci, by dle posudku měl soudce být již normálně schopen dýchat. Znalec ovšem dále upozornil, že posuzovaný vzhledem k náročnosti svého povolání měl být po celou dobu léčení v pracovní neschopnosti, neboť jeho psychické obtíže mu znemožňovaly kvalitní výkon práce.

Ve svém rozhodnutí ze dne 5. března 2008, sp.zn. 1 Skno 9/2007, se Nejvyšší soud ztotožnil se soudem prvního stupně ve výroku o vině soudce ve všech výrocích, nicméně již se neztotožnil s výrokem o kárném opatření, které zmírnil na nejtěžší tehdy možné kárné opatření finanční - snížení platu o 25 % na dobu 6 měsíců. Důvodem bylo zejména provedené dokazování znaleckým posudkem z oboru psychiatrie a dále zhodnocení, že pochybení soudce ve věcech uvedených ve výroku I. rozhodnutí soudu prvního stupně nemělo pro jejich účastníky ve výsledku negativní následky.

Tyto skutečnosti by tak zjevně musely být pro Nejvyšší soud skutečnostmi omluvnými a na tomto místě jistě stojí za polemiku. Co se týče samotného zohlednění znaleckého posudku, pak lze jistě souhlasit s odvolacím soudem, že provedení tohoto důkazu připustil. Vrchní soud dle našeho názoru omezil dokazování, když provedení důkazu znaleckým posudkem zamítl, neboť tento posudek mohl mít význam i pro posouzení skutků, pro které byl soudce uznán vinným.

Skutečnosti uvedené v posudku byly samy o sobě nepochybně skutečnostmi omluvnými, nicméně odvolací soud bral pravdivost závěrů posudku jako danou a dále je nepřezkoumával. V této situaci se ovšem lze stěžít dojmů, že posudek až příliš přesně odpovídá zájmům kárně obviněného soudce, neboť vyslovuje existenci psychické nedostatečnosti sice dostatečně silné, aby odůvodnila nesoustředěnost soudce, na druhou

---

⁷² Hypospadie - neúplné vytvoření močové trubice.

stranu však ukazuje poruchu pouze přechodnou, která nyní odeznívá a umožní tak soudci dále vykonávat jeho funkci. V případě prokázání poruchy dlouhodobé by totiž bylo zahájeno řízení o návrhu na zjištění nezpůsobilosti soudce k výkonu funkce ve smyslu ust. § 91 a násl. ZSS a soudci by jeho funkce dle ust. § 94 písm. b) ZSS po příslušném zjištění nezpůsobilosti zanikla. Na místě by tedy v souladu se zásadou vyhledávací bylo zajištění revizního posudku, byť by to přineslo prodloužení kárného řízení.

Závažnější však dle našeho názoru je, že odvolací soud nevzal v potaz důležitou skutečnost uvedenou v posudku: „*posuzovaný vzhledem k náročnosti svého povolání měl být po celou dobu léčení v pracovní neschopnosti, neboť jeho psychické obtíže mu znemožňovaly kvalitní výkon práce.*“ V tomto případě nelze klást k tíži Okresního soudu v Mladé Boleslavi, že stanovení režimu dočasné pracovní neschopnost soudce neinicioval, neboť je věcí soudce jako zaměstnance, aby při vědomí závažných zdravotních potíží tak učinil sám (srov. ust. § 38 odst. 1 písm. b) ZP o povinnosti zaměstnanci konat práci a ust. § 55 odst. 1 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, definujícím dočasnou pracovní neschopnost).

Pokud byly závěry posudku správné, pak byly zdravotní problémy soudce velmi vážné. Lze dovodit, že soudce jejich ignorováním a následným výkonem své funkce porušil své povinnosti zejména dle ust. § 80 ust. 1 ZSS, jelikož nevykonával svou funkci svědomitě. Právě pro neiniciování své pracovní neschopnosti by pak měl být kárně stíhán, a to tak, že by díky tomuto nově objevenému skutku bylo zahájeno další kárné řízení.⁷³

Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí dále zdůraznil, že činy soudce, pro které byl shledán vinným, měly malé následky. S tímto závěrem lze dle našeho názoru souhlasit částečně. V daném případě totiž vyvolal nesoustředěný postup soudce omezení styků otce s dcerou v období od 19. ledna 2007 do 16. dubna 2007. A byť pak došlo k další dohodě rodičů o styku s dcerou, otec dne 31. června 2007 podal ve věci další návrh na výkon rozhodnutí. Celá věc se dále problematicky vlekla.

V některých případech se mohou negativní následky soudcova chování projevit i v delším časovém horizontu. Úvahy o relevanci okamžitého následku jeho jednání tak vyvolávají dle našeho názoru nebezpečný precedent.

---

⁷³ Jak bylo zmíněno, díky subsidiaritě TŘ by se měl i v kárném řízení uplatňovat procesní institut totožnosti skutku ve smyslu ust. § 220 odst. 1 TŘ: „*Soud může rozhodnout jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu.*“ Jelikož skutkem by nyní nebyly procesní pochybení soudce, ale neiniciování prohlášení zdravotní neschopnosti, kárný návrh by měl být podán znovu. Původní návrh by měl být zamítnut, neboť skutek nebyl kárným proviněním (procesní pochybení nebyly zahrnuty zaviněním), novému návrhu by mělo být vyhověno (neiniciování pracovní neschopnosti bylo zahrnuto zaviněním).

Co se týče simulování soudního jednání samotného, je nutno podotknout, že mezi soudci patrně nejde o jev ojedinělý. Autor této práce může pro ilustraci uvést ze své praxe advokátního koncipienta jeden příklad. Do advokátní kanceláře zatelefonovala soudkyně, že se má právě konat jednání, kde má být přítomen právník z advokátní kanceláře jako zástupce žalobce a kde není přítomna ani jedna ze stran. Po omluvě ze strany autora práce za toto nedopatření mu bylo soudkyní nabídnuto, aby na soud zaslal substituční plnou moc a že ona pak během simulovaného jednání rozsudkem rozhodne ve prospěch. Šlo o banální „pohledávkovou“ žalobu s nízkou hodnotou předmětu sporu, kde se žalovaný ve věci nevyjádřil. Při postupu v souladu s procesními předpisy by však soudkyně měla nařídít klid řízení ve smyslu ust. § 110 OSŘ, což by jí ve výsledku přineslo více práce.

Jednání soudce P. N. je ovšem nebezpečnější v tom, že se na jednání nedostavili účastníci, ale soudce sám, což je stěžejní omluvitelné a mohlo by v mnohých případech účastníky řízení dosti poškodit.

Poněkud benevolentní přístup Nejvyššího soudu měl ve svém důsledku negativní následky. Na základě provokací televizních investigativních reportérů se soudce P. N. o několik měsíců později dopustil jednání korupčního charakteru. Nejprve přijal úplatek za vynesení údajů ze soudních registrů neoprávněným osobám, za příslib dalšího úplatku ve výši 2 mil. Kč se pak pokusil ovlivnit insolvenční řízení vedené jeho kolegou z Městského soudu v Praze. K návrhu ministra spravedlnosti bylo se soudcem zahájeno kárné řízení, to však bylo rozhodnutím Vrchního soudu v Praze ze dne 17. června 2008, sp.zn. 2 Ds 14/2008, zastaveno, neboť soudce se vzdal své funkce.

6.4. Chování zavadávající příčinu ke snížení důvěry v soudnictví a důstojnosti soudcovské funkce (ust. § 80 odst. 2 písm. b) ZSS)

V rámci porušování tohoto ustanovení lze uvést případy **požívání alkoholu** soudci, které bohužel nejsou zcela výjimečná. Někteří soudci požívají alkohol před začátkem své pracovní doby, v průběhu noci a rána, vzácně pod vlivem alkoholu řídí i motorové vozidlo směrem na pracoviště. Nejčastějším jevem v této oblasti je pak požití alkoholu během pracovní doby, což má zhoršené důsledky zvláště ve chvíli, kdy má soudce v podnapilém stavu řídit jednání a přijít tak do kontaktu s účastníky jednání nebo veřejností obecně.

Z vážných mediálně známých případů je na místě uvést kauzu soudce Okresního soudu v Blansku JUDr. P. H. Soudce vykonával funkci předsedy Okresního soudu v Blansku.

Později absolvoval pracovní stáž na Krajském soudu v Brně. V této funkci zřejmě začal mít první problémy s alkoholem, když svévolně opustil pracoviště, nezúčastnil se nařízených jednání, přičemž u něj bylo okrajově zjištěno i požití alkoholu. Kárným senátem Vrchního soudu v Olomouci byl soudce potrestán snížením platu o 25 % na dobu 6 měsíců.

V průběhu dalšího výkonu funkce na Okresním soudu v Blansku se soudce po dobu několika měsíců opakovaně dostavoval na jednání v podnapilém stavu a urážel jeho účastníky. Jeden z účastníků, povinný v rámci exekučního řízení, na něj podal stížnost předsedovi soudu. Kárný senát Vrchního soudu v Olomouci jej za toto jednání již odvolal z funkce a jeho rozhodnutí potvrdil i Nejvyšší soud.⁷⁴

Zajímavá je obrana soudce uplatněná před Nejvyšším soudem. Mimo jiné argumentoval, že se úspěšně podrobil tříměsíční léčbě v protialkoholní léčebně a že již alkohol nepožívá. Nejvyšší soud však tuto jeho obranu nepokládal za relevantní, k čemuž sdělil: „*Soudce musí umět ovládat své osobní jednání, aby výkon jeho funkce byl důstojný. Fakt, že podstoupil léčení a abstinuje, na tom nic nezmění. Kdyby léčení podstoupil dříve, nemuselo k tomu dojít...*“

Zde se lze ztotožnit s Nejvyšším soudem co do nepřiznání rozhodující relevance této léčebné snahy soudce. Tato snaha by dle našeho názoru ovšem měla obstát za situace, kdyby se jednalo o soudcovo první provinění kvůli alkoholu, neboť jde o snahu skutečně odstraňující škodlivost soudcova jednání vůči soudnictví do budoucna. Nicméně v situaci, kdy se soudce dopouštěl požívání alkoholu v pracovní době opakovaně, během práce na dvou soudech po dobu mnoha měsíců, a to i přes první kárné odsouzení, nelze tuto jeho snahu hodnotit jinak než jako účelovou a pozdní, byť samo o sobě účinnou.

Z poslední doby jsou známy lehčí případy požívání alkoholu ze strany soudců.

Soudkyně Krajského soudu v Brně JUDr. M. J. byla obviněna předsedou daného soudu, že „*dne 27. 3. 2007 požila v ranních hodinách v rámci pracovní doby alkoholický nápoj a poté se téhož dne v 9:00 hodin v kanceláři místopředsedy soudu odmítla podrobit dechové zkoušce na alkohol.*“ Stojí za pozornost, že na tomto soudě byla povinnost podstoupit dechovou zkoušku stanovena pracovním řádem vydaným předsedou soudu dne 30. 1. 2002 pod č.j. Spr. 248/2002, v němž byly též přesně uvedeny osoby, které jsou ke zkoušce oprávněny nařídit a osoby, které ji provádí. Takto vymezenou povinnost v interní normativní instrukci lze jedině kvitovat, neboť zabraňuje zaměstnancům zkoušku odmítat a pak se hájit tvrzením, že jejich podnapilost nebyla objektivním způsobem prokázána.

---

⁷⁴ Novinky.cz. *Soudce - opilec definitivně svleče talár* [online]. novinky.cz, 27. listopadu 2003 [cit. 16. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.novinky.cz/krimi/20639-soudce-opilec-definitivne-svlece-talar.html>>.

Kárný soud po zhodnocení všech důkazů vzal popsany skutek za prokázaný. Po přihlídnutí k doznání soudkyně a k faktu, že na daný den neměla nařízeno žádné jednání, jí uložil kárné opatření snížení platu na dobu tří měsíců (rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. června 2007, sp.zn. 1 Ds 8/2007).

Soudci Okresního soudu ve Frýdku-Místku JUDr. L. L. bylo předsedkyní daného soudu kladeno za vinu, že se dne 14. června 2007 dostavil na pracoviště v podnapilém stavu, nebyl schopen vykonávat činnost předsedy senátu v jednací síni, ačkoliv měl nařízeno šest jednání. Soudce L. L. se k vytýkanému jednání doznal, přičemž uvedl, že alkohol konzumoval předcházející noci kvůli hádkám se svojí družkou. Provedená orientační dechová zkouška měla pozitivní výsledek (1,5 promile alkoholu). Kárný soud vzal dále za prokázané, že se kárně obviněný snažil řešit nastalou situaci tím, že o ní informoval předsedkyni soudu a požádal ji o přidělení jednání jinému soudci postupem dle ust. § 44 odst. 2 ZSS, což bylo realizováno. I tomuto soudci bylo uloženo kárné opatření snížení platu o 10 % na dobu tří měsíců (rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. září 2008, sp.zn. 1 Ds 13/2008).

V obou případech se jednalo o ohrožení důvěry v řádný výkon soudnictví, o nebezpečí diskreditace soudnictví na veřejnosti. Rozdíl v jednání ovšem spočíval v tom, že pouze lehce podnapilá soudkyně, která neměla nařízeno jednání, se snažila své jednání skrývat, zatímco značně podnapilý soudce, který si navíc stav způsobil před šesti nařízenými jednáními, se snažil nastalou situaci řešit a neohrozit důvěru v soudnictví ještě více.

Přesto se však nemůžeme ztotožnit s názorem, že by mu byl udělen stejně mírný trest jako soudkyni, neboť při vědomí množství zkonsumovaného alkoholu a šesti nařízených jednání šlo skutečně velmi nezodpovědné chování, jehož intenzita byla s to ohrozit výkon soudnictví. Pokud by nebylo možné aplikovat ust. § 44 odst. 2 ZSS, jelikož náhradní soudce by nebyl k dispozici, hrozila by účastníkům řízení újma.

7. Komparace se zahraničními úpravami kárné odpovědnosti

7.1. Obecná komparace

Kárná odpovědnost představuje důležitý prvek postavení soudce nejen v ČR, ale i v dalších evropských státech. V rámci zjišťování povahy kárné odpovědnosti v ČR je na místě provést vnější komparaci českého systému s některými systémy zahraničními, zvláště se zeměmi s vysokou úrovní vývoje právního státu.

Systémy úpravy kárné odpovědnosti je do jisté míry možno rozdělit podle toho, zda byly historicky pojaty jako jeden z prvků vyvažování moci ve státě (anglo-americké právní systémy) či zda byly vnímány jako záležitost stavovská, kde rozhodovací pravomoc vůči soudcům náleží zase soudcům (evropské kontinentální systémy). Oba systémy mají v demokratickém právním státě svá opodstatnění, první reflektuje rovnováhu státních mocí, druhý pak soudcovskou nezávislost. Zřejmě z toho důvodu došlo ve vývoji kárné odpovědnosti soudců ke sblížení obou těchto pojetí v právních řádech některých vyspělých států.

V angloamerických právních systémech (Spojené státy americké, Velká Británie, Austrálie, Nový Zéland) je nicméně stále spíše akcentováno prvně jmenované pojetí. Kárným žalobcem je v těchto systémech zpravidla reprezentant moci výkonné, rozhodovacím orgánem pak některá z komor parlamentu. Řízení je ve většině případů jednostupňové.

V kontinentálních systémech se zpočátku vycházelo ze stavovského pojetí, později se ovšem začalo uplatňovat i hledisko dělby moci.

V zemích románské právní kultury je zpravidla zřízena nejvyšší rada soudnictví, které náleží pravomoci i v kárném řízení (Francie, Itálie, Španělsko). Ve **Francii** je skrze **Nejvyšší radu soudnictví** (Conseil supérieur de la magistrature, dále jen „*rada*“) realizována soudní správa na nejvyšší rozhodovací úrovni. Rada má útvar pro oblast soudnictví - kolegium, jemuž náleží věci řádných soudců. Kolegium má dvanáct členů, kterými jsou prezident republiky, ministr spravedlnosti, pět soudců a další osoby, nominované mocí zákonodárnou nebo výkonnou.

Z našeho hlediska je zásadní pravomoc rady v oblasti kárné odpovědnosti soudců. Kárná odpovědnost soudce je ve Francii, stejně jako u nás, vnímána relativně široce a postihuje každé provinění vůči vážnosti a důstojnosti funkce soudce či neplnění povinností stanovených soudci zákonem. Rada je orgánem příslušným rozhodovat v kárném řízení

(kárný soud), řízení se zahajuje na návrh ministra spravedlnosti (kárný žalobce). Rozhoduje se podle zvláštních procesních pravidel, kdy radě nepředsedá prezident a jejího rozhodování se neúčastní ani ministr spravedlnosti. Funkci předsedy rady v tomto případě vykonává první předseda Kasačního soudu.⁷⁵

Ze zemí, kde je podobně jako v tuzemsku silný vliv ministerstva spravedlnosti na správu soudnictví (Lucembursko, Rakousko, Německo), zmiňme systém kárného řízení v **Německu**. Zde je zajímavá dvojkolejnost systému odvolávání soudců. Kárné řízení soudce ve spolkové službě je zahájeno na návrh Spolkového sněmu (Bundestag) před **senátem Spolkového ústavního soudu**. Rozhodne-li tento senát o kárném provinění soudce, uloženou sankci pak většinou vykoná předseda soudu kárně obviněného soudce. Rozhodne-li senát o zbavení soudce funkce, povinnost spolkového soudce propustit ze služby má spolkový prezident. Kárné řízení je také možno zavést před zvláštním pětičlenným (**disciplinárním**) **senátem Nejvyššího soudu** (Bundesgerichtshof).⁷⁶

Z popisu kontinentálních úprav vyplývá, že bytí má moc výkonná či zákonodárná v rámci kárné odpovědnosti soudců dílčí pravomoci, klíčová rozhodovací pravomoc náleží převážně členům moci soudní. Dojde-li ve Francii k zahájení kárného řízení, poměr rozhodovací pravomoci v radě se dokonce otáčí ve prospěch členů moci soudní. Náš systém je více podobný druhé německé variantě, dvojkolejnost by v našem prostředí nebyla praktická. Zvláštní senáty u nás ovšem nejsou zavedeny před obecným Nejvyšším soudem, nýbrž před Nejvyšším soudem správním, což souvisí s postupným přenášením pravomocí na tento soud.

7.2. Slovenská republika

Kontinentální právní úpravu, nejbližší naší právní tradici, představuje úprava ve Slovenské republice (dále jen „**SR**“). Zde došlo k modernizaci soudnictví a jeho právní úpravy zákonem č. 385/2000 Z.z., o sudcoch a prísediacích a o zmene a doplnení niektorých zákonov (dále jen „**SlovZSP**“) účinným od 1. ledna 2001. Od 1. dubna 2005 je pak účinný zákon č. 757/2004 Z.z., o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (dále jen „**SlovZSÚ**“).

---

⁷⁵ DUNČKO, Marián. *Soudní samospráva v zemích EU. Diplomová práce*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2008, s. 16.

⁷⁶ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 314/2008 Sb.* Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, volební období 2006 - 2010, sněmovní tisk č. 425/0, 2008, s. 11.

SlovZSP podrobně upravuje postavení soudců včetně jeho disciplinární odpovědnosti. Nutno říci, že úprava postavení soudců je podrobnější a ucelenější než úprava česká. Na straně povinností soudců zmiňme existenci povinnosti každoročního písemného prohlášení ve věci neslučitelnosti funkcí a povinnost ročních majetkových přiznání.

Na straně práv soudců SlovZSP obsahuje zvláštní úpravu zdravotní péče o soudce, podmínek pro soudkyně těhotné či pečující o děti nebo úpravu sociálního zabezpečení soudců včetně speciálních příplatků v pracovní neschopnosti. Zejména pak SlovZSP zavádí i úpravu příplatků za předchozí výkon funkce soudce vedle starobního důchodu. Soudci ve Slovenské republice mají značně širší okruh práv než u nás, což je vyváжено širším okruhem povinností. Mezi soudem a státem existuje zvláštní vztah, postavení soudů lze přirovnat k výše popsané definitivě.

Disciplinární odpovědnost soudců (disciplinárna zodpovednosť) je v ust. § 115 a násl. SlovZSP také upravena pregnanterněji než u nás, zejména co se vymezení disciplinárních provinění týče. To lze hodnotit pozitivně, neboť skutkové podstaty disciplinárních provinění by měly být co nejpřesněji vymezeny, stejně jako tento požadavek existuje u trestných činů v trestním právu hmotném. Slovenská úprava rozeznává disciplinární provinění, závažná disciplinární provinění a závažná disciplinární provinění neslučitelná s funkcí soudce.

Disciplinární provinění zahrnuje hned sedm skutkových podstat a jejich přesné vymezení stojí za uvedení, jedná se o:

- a) zaviněné nesplnění nebo porušení povinností soudce,
- b) chování, které vzbuzuje oprávněné pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti soudce při rozhodování, o nezáujatosti soudce vůči účastníkům řízení a o úsilí ukončit soudní řízení spravedlivě a bez zbytečných průtahů,
- c) neprokázání požadovaných výsledků podle zásad hodnocení soudců,
- d) nesplnění povinnosti podat majetkové přiznání,
- e) porušení povinnosti při výkonu správy soudu (týká se soudních funkcionářů),
- f) přítomnost na pracovišti pod vlivem alkoholu, omamné anebo psychotropní látky (stejně jako odmítnutí podrobit se příslušné dechové zkoušce nebo lékařskému odběru krve),
- g) nesplnění povinnosti soudce podat písemné prohlášení ve věci funkcí neslučitelných s výkonem funkce (stejně jako uvedení neúplných nebo nepravdivých údajů tamtéž).

Je zjevné, že dvě první jmenované skutkové podstaty jsou obecná disciplinární provinění, obdobná jako v naší právní úpravě. Zbylé uvedené skutky (vyjma těch specificky

slovenských) se pak v našem systému pod obecné skutkové podstaty podřazují. Tím někdy vzniká prostor pro nejasnosti, co již je kárným proviněním a co ještě nikoliv.

Dle slovenské úpravy jsou druhým stupněm skutkových podstat podle závažnosti jednání soudce **závažná disciplinární provinění**. Těmi jsou v zásadě výše uvedená disciplinární provinění, u kterých je jejich škodlivost zvýšená vzhledem k povaze porušené povinnosti, způsobu provedení, míry zavinění (i „vědomosti“ ve vztahu ke některým proviněním, tj. úmyslu), opakování anebo jiné přitěžující okolnosti. Závažným disciplinárním proviněním je navíc i svévolné rozhodnutí soudce, které je v rozporu s právem, přičemž rozhodnutím je způsobena škoda nebo jiný zvlášť závažný následek.

To je pozitivní posun oproti našemu systému, kde judikatura razí výše popsanou tezi, že chybné rozhodnutí nebo nesprávný právní názor soudce nepředstavuje kárné provinění (maximálně to připustí u chybného rozhodnutí se „zřejmým úmyslem soudce poškodit účastníky“, což je dle našeho názoru téměř neprokazatelné).

Jak vidno, slovenská právní úprava dále klade zvláštní důraz na opakování či míru zavinění disciplinárních opatření. Opakovaná disciplinární provinění zvyšují svojí škodlivost vůči řádnému výkonu soudnictví, neboť vylučují, aby šlo pouze o jednotlivý excés soudce a ve svém principu hrozí dalším opakováním. Zvláště škodlivá mohou být taková provinění, kterých si soudce byl vědom a přesto je zopakoval.

Závažným disciplinárním proviněním neslučitelným s funkcí soudce je zejména recidiva v páchání závažných disciplinárního provinění. Dále jde o výkon funkce během nařízené pohotovosti soudce a průběhu pracovní doby pod vlivem alkoholu, omamné nebo psychotropní látky a nezpůsobilost soudce důvěryhodným způsobem prokázat zdroj značných majetkových přírůstků, které zjevně přesahují souhrn jeho platů a jiných vyčíslených příjmů. Další skutkovou podstatou na této nejvyšší úrovni závažnosti je pak porušení zákonných podmínek náhodného přidělování věcí senátem, soudcem a soudním úředníkem a náhodného přerozdělování již přidělených věcí.

Lze dovozovat, že značně kazuistické vymezení jednotlivých skutkových podstat disciplinární odpovědnosti vzniklo na základě předchozích zkušeností s chováním některých soudců, které bylo postihováno v kárném řízení. Některé zkušenosti jsou typické i v našich podmínkách - průtahy v řízení způsobené soudci nebo požívání alkoholu.

V SR jsou ovšem více reflektovány celkové funkční a majetkové poměry soudců, které jsou kontrolovány v prevenčně-sankční soustavě vymezené SlovZSP. Tento zákon stanoví povinnost sdělovat údaje o existujících neslučitelných i slučitelných funkcích

a výdělečných činnostech každého soudce, stejně jako příjmů z nich v majetkových příznáních. Dodržování této povinnosti je kontrolováno preventivně, v případě tvrzeného pochybení soudce je druhá kontrola provedena v rámci samotného kárného řízení. Je-li podezření potvrzeno, následuje sankce.

Slovenská úprava dále zejména akcentuje ústavní princip zákonného soudce („nikdo nemůže být odňat svému soudci“), který má svůj odraz v povinnosti soudců dodržovat předem daný rozvrh práce, tj. i v nemožnosti s nápadem případů manipulovat, některé kauzy si tím přidělovat apod. Takové jednání by bezpochyby vzbuzovalo vážné pochybnosti o nestrannosti soudce v dané kauze a proto je v SR neslučitelné s výkonem funkce soudce. Tato relativně přísná úprava je zřejmě výsledkem častých zkušeností s manipulací s nápadem věci a ve Slovenské republice k ní došli po delším vývoji.⁷⁷

Co se týče **disciplinárních opatření**, ta jsou dle principu proporcionality odstupňována dle druhu spáchaného disciplinárního provinění (běžné či závažné) či dle závažnosti přestupku. Co druhů jsou sankce obdobné jako u nás. Za závažné disciplinární provinění je např. možno přeložit soudce na soud nižšího stupně (u nás neznámá sankce) a snížit funkční plat lze o 50 % až 70 % na období 3 měsíců až 1 roku. Disciplinárním opatřením za závažné kárné opatření neslučitelné s funkcí soudce je vždy odvolání z funkce soudce.

Kárnými žalobci jsou obdobné orgány jako u nás, tj. zejména ministr spravedlnosti a předsedové soudů. Dle slovenské úpravy jsou jimi navíc i soudcovské rady soudů. Disciplinární řízení v SR je na rozdíl od nás dvoustupňové, opravným prostředkem je odvolání, uplatnitelné ve lhůtě 15 dní.

Disciplinárním senátem prvního stupně je tříčlenný senát Nejvyššího soudu, disciplinární senátem druhého stupně pak pětičlenný senát stejného soudu. Senáty mohou být

---

⁷⁷ Ještě na konci devadesátých let nebyla zásada přísného dodržování rozvrhu práce na Slovensku tak respektována. Jak je vidno např. ze stenozáznamu jednání slovenského parlamentu ze dne 21. ledna 2001, kde ministr spravedlnosti Čarnogurský odmítl navrhnout soudce Sweighofera ke jmenování na časově neomezený mandát právě z toho důvodu, že proti němu bylo vedeno kárné řízení kvůli manipulaci s přidělováním soudních kauz, nutnost respektování této zásady zákonného soudce byla zpochybnována i na parlamentní úrovni. Dle našeho názoru správný postup ministra spravedlnosti vyvolal tehdy nevoli některých poslanců, poslanec Cupák tehdy bagatelizoval jednání soudce Sweighofera slovy „...stalo sa niečo, čo sa aspoň v sudcovskom stave v dnešnej situácii bežne stáva. A som presvedčený, že ak by za to mali byť postihovaní sudcovia súdov Slovenskej republiky, možno by takých sudcov muselo ísť pred kárne senáty aj 80 %, a preto výčitka, že pán Mgr. Schweighofer porušil zásadu zákonného sudcu, je zo strany pána ministra spravodlivosti smiešna. Pán Mgr. Schweighofer si vraj pridelil, alebo zobral spis mimo poradia. Neodňal spis inému sudcovi, a teda nemohol porušiť zásadu zákonného sudcu. Za to sa dostal pred kárny senát.“ Viz Štvrtý deň rokovania 26. schôdze Národnej rady Slovenskej republiky 21. januára 2000 [online]. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna [citováno 9. ledna 2012]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/eknih/1998nr/stenprot/026schuz/s026017.htm>>.

složené ze soudců i z osob vykonávajících jiná právníká povolání, přičemž z tříčlenného senátu musí být alespoň dva soudci a z pětičlenného alespoň tři soudci.

Účast „nesoudců“ v senátech tedy není stanovená obligatorně, nýbrž pouze fakultativně. Velký problém dle našeho názoru tkví v tom, že dle ust. § 119 odst. 7 SlovZSP vykonávají tyto osoby funkci bez nároku na odměnu, hrazeny jim jsou pouze vynaložené náklady. Nelze se pak divit, že takové osoby příliš zájem o výkon funkce mít nemají a kvalita práce i objektivita kárných senátů tím může trpět. Oproti tomu v naší právní úpravě jsou osoby vykonávající jiná právníká povolání placeni velice dobře.⁷⁸

---

⁷⁸ Dle ust. § 5 odst. 4 ZŘSSZE náleží přisedícímu kárného senátu za každý den, který se účastnil jeho jednání, odměna ve výši jedné jedenadvacetiny platu soudce Nejvyššího správního soudu.

8. Efektivita kárného řízení v ČR

8.1. Kritéria efektivity

Efektivita kárného řízení soudců představuje vyústění práce. Za účelem jejího zkoumání se nyní pokusíme abstrahovat předchozí poznatky a doplnit je zejména statistickými údaji. V rámci tohoto postupu si stanovíme kritéria, pomocí nichž lze efektivitu posuzovat. Tato kritéria nejsou v právní teorii nijak definovaná, zvolíme tedy několik kritérií vlastních, dle našeho názoru přiléhavých k problematice. Zhodnocení každého z kritérií nám poskytne odpověď na otázku, zda je současný systém kárného řízení soudců efektivní či nikoli. Souhrn kritérií pak poskytne celkový obraz problematiky.

Půjde o tato kritéria:

- a) **Babjakovo kritérium vyváženosti práv a povinností soudce,**
- b) **kritérium jednostupňovosti kárného řízení,**
- c) **kritérium funkce kárné odpovědnosti jako jednoho z prvků vyvažování moci ve státě,**
- d) **kritérium vnímání veřejnosti.**

8.2. Babjakovo kritérium vyváženosti práv a povinností soudce

Dle názoru některých teoretiků je efektivitu kárného řízení třeba hodnotit komplexně, tj. nikoli zkoumat izolovaně systém kárné odpovědnosti soudců, ale zabývat se i dalšími společensko-právními podmínkami soudcovské práce. V této souvislosti se zajímavým jeví koncept vymezený slovenským právním teoretikem Babjakem, bývalým soudcem slovenského Ústavního soudu. Babjak shledává tato východiska řádného systému kárné odpovědnosti soudců:

- a) vyvážené ustanovení práv a povinností soudce v právním řádu (zejména v zákoně),
- b) respektování této vyváženosti při aplikaci práva všemi subjekty (nejenom, ale zejména v soudní praxi) a
- c) nezávislé, nestranné a spravedlivé disciplinární řízení za tvrzené porušení soudcovských povinností.⁷⁹

---

⁷⁹ BABJAK, Juraj. *Čo je základom disciplinárnej zodpovednosti sudcu?* [online]. otvorenepravo.sk, 10. února 2011 [cit. 9. září 2011]. Dostupné na <<http://www.otvorenepravo.sk/m/clanok/97/co-je-zakladom-disciplinarnej-zodpovednosti-sudcu>>.

Při splnění těchto třech podmínek nepředstavuje kárná odpovědnost dle Babjaka neopodstatněný zásah do soudcovské nezávislosti. V tomto kontextu budeme zkoumat, zda je systém kárné odpovědnosti účelný, tj. zda vzhledem k ostatním podmínkám soudcovského povolání není nepřiměřeně přísný, že ve svém důsledku zasahuje do soudcovské nezávislosti. Systém sice díky svým preventivně-odstrašujícím účinkům představuje jeden z nástrojů dodržování povinností soudců, na druhou stranu by neměl být přísný nepřiměřeně, aby ohrožoval řádný výkon soudcovské funkce.

Dle našeho názoru nelze říci, že by v našem právním řádu bylo ustanovení práv a povinností soudce nevyvážené. Přestože má soudce má řadu shora popsaných povinností, je řádně platově ohodnocen,⁸⁰ přičemž má možnost získat další prostředky např. vzdělávací činnosti na nejrůznějších úrovních vzdělávání, kde jsou soudci jako odborníci z praxe zpravidla velice vítáni. Častá je i publikační činnost soudců, neboť někteří z nich bývají znamenitými odborníky v některých oblastech práva.

Při plnění svých povinností má soudce jistotu kvalitního zaměstnání až do svých 70 let, což je v porovnání se zaměstnáním v soukromé sféře značná výhoda. Kariérní postup soudce je pak představován v možnosti jeho postupu na instančně vyšší soud nebo zisku funkcionářských pozic, byť jednoznačný kariérní řád soudců zatím nebyl vypracován.

Největší otázkou dneška tak není nevyváženost právní úpravy, ale spíše vytvoření předpokladů pro řádný výkon soudcovské funkce na jednotlivých soudech. Nedostatek těchto předpokladů, tj. přetíženost případy, nedostatek soudní administrativy apod., je nakonec nejčastějším způsobem obrany soudců obviněných z průtahů v řízení. Není sporu, že v minulosti skutečně výkonná moc nezabezpečovala podmínky pro soudce řádně a zvláště díky objektivní přetíženosti bylo mnoho soudců zproštěno kárného obvinění kvůli průtahům.

I v současnosti se však objevují názory, že poměry v české justici jsou negativně ovlivněny především neschopností justičního managementu na centrální úrovni, namísto nerespektováním povinností ze strany soudců. Hlavní problém pak má spočívat ve stále se zvyšujícím nápadu od roku 2009, zejména v nalézacích senátech.⁸¹

---

⁸⁰ Pro srovnání platu českého soudce se soudci v evropských zemích uveďme údaje CEPEJ pocházející z roku 2008. Jedná se o poměr průměrného hrubého platu nastupujícího soudce a průměrné hrubé mzdy v dané zemi. Data pocházejí z roku 2008: Anglie a Wales 4,0; Belgie 1,6; Bulharsko 2,2; ČR 2,1; Dánsko 1,6; Finsko 1,5; Francie 1,1; Maďarsko 2,0; Irsko 4,5; Itálie 2,0; Nizozemsko 1,4; Norsko 2,0; Polsko 1,8; Portugalsko 1,7; Rumunsko 2,7; Rusko 2,6; Slovensko 2,9; Španělsko 1,7; Švédsko 1,9; Švýcarsko 2,3; Skotsko 5,1. Průměr v Radě Evropy činí 2,5; medián je 2,2. Čeští soudci jsou tedy ohodnoceni srovnatelně s evropskými poměry. *European Judicial Systems. Edition 2010 (data 2008): Efficiency and quality of Justice*. Strasbourg: European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2010, s. 206.

⁸¹ JIRSA, Jaromír. Soudcovská nezávislost a kárné řízení. *Soudce*, 2011, roč. 8, č. 8, s. 8-14. Dle autora se nápad u některých oddělení zvýšil až o 100 %, např. až na 50 civilních věcí měsíčně.

S aktuálním zvýšením nápadu lze souhlasit, dovozujeme, že se na něm zejména projevila ekonomická krize, která ztížila řadě osob možnosti splácení závazků, stejně tak jako se projevuje rozvinutý obchod s drobnými pohledávkami, jež jsou factoringovými společnostmi hromadně uplatňovány u soudů.

Lze dovozovat, že nastává nová vlna objektivních důvodů pro přetíženost soudců a v této rovině je ji nutno řešit. Prezident Soudcovské unie Lichovník tvrdí, že řešením by bylo angažování většího množství soudní administrativy, s čímž se ztotožňujeme.⁸² Bylo by však také potřeba zlepšit platové ohodnocení této administrativy a věnovat se motivačním složkám jejich odměn.

Objektivní důvody nízké výkonnosti soudců však nelze zaměňovat s důvody subjektivními. Jak bylo ukázáno ve shora označené judikatuře, kárné soudy disponují komparačními nástroji, tyto důvody dokáží oddělit a zjistit zavinění soudce (srovnání nápadu na soudce s nápadem ostatních, počtu vyřizovaných věcí, statistiky „vracených“ věcí). Měli by tak důsledně činit a neschovávat horší práci soudců za tvrzenou neschopnost moci výkonné zajistit soudci podmínky k práci.

I mezi soudci se totiž objevují názory, že kárná řízení jsou stále příliš „měkká“, zejména co se průtahů týče, když i při opakovaných průtahích v průběhu několika let je soudce potrestán pouze snížením platu. Pokud pak tento člověk z justice po letech odejde, jeho nahromaděné spisy velice zatíží ostatní soudce.⁸³ K tomu nám nezbyvá než dodat, že se přílišná benevolence kárných senátů opět obrací proti samotnému soudnictví.

Tímto se dostáváme k nutnosti statistického zjištění úrovně **přísnosti kárných řízení** v aktuální době. Tu lze dle našeho názoru měřit dle úspěšnosti podaných kárných návrhů, spočívající zejména v procentu vynesných meritorních rozhodnutí a v počtu a druhu udělovaných kárných opatření. Statistická data budeme čerpat ze vzorků kárných rozhodnutí popsanych v podkapitole 6.1. Jedná se tedy o 81 rozhodnutí Vrchních soudů, resp. Nejvyššího soudu,⁸⁴ přecházejících novele z. č. 314/2008 Sb. a dále o 49 rozhodnutí Nejvyššího správního soudu vynesných po této novele ke dni 8. července 2011. Z následující tabulky vyplývá srovnání předchozí a nové úpravy.

---

⁸² ZELENÝ, Petr. *V práci se utopíme, pokud se něco nezmění, varují soudci* [online]. iDNES.cz, 14. července 2011 [cit. 12. ledna 2012]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/v-praci-se-utopime-pokud-se-neco-nezmeni-varuji-soudci-ppc-/domaci.aspx?c=A110714_124848_domaci_zep>.

⁸³ NĚMEČEK Tomáš. Špatného soudce poznám. A vy taky. Rozhovor s Romanem Podlešákem o jeho rozsudku nad Kavkovou, zvláštním řemesle a o tom, jestli je justice svatá. *Lidové noviny*, 7. listopadu 2011, s. 18.

⁸⁴ Řízení, které proběhlo před dvěma stupni, pro naše účely považujeme za jediné řízení, jehož statisticky relevantní výsledek určil až odvolací soud.

VŠECHNA ROZHODNUTÍ	Vrchní soudy a Nejvyšší soud - vzorek 81 rozh. (100 %)	Nejvyšší správní soud - vzorek - 49 rozh. (100 %)
meritorní rozhodnutí	59 (73 %)	32 (65 %)
procesní rozhodnutí - zastavení řízení	22 (27 %)	17 (35 %)
MERITORNÍ ROZHODNUTÍ		
	59 (100 %)	32 (100 %)
zproštění	3 (5 %)	7 (22 %)
upuštění od uložení kárného opatření	7 (12 %)	3 (9 %)
důtka	12 (20 %)	7 (22 %)
pokuta	4 (7 %)	-
snížení platu	29 (49 %)	15 (47 %)
odvolání z funkce soudce	4 (7 %)	0
odvolání z funkce funkcionáře soudu	-	0
PROCESNÍ ROZHODNUTÍ		
	22 (100 %)	17 (100 %)
zastavení pro vzdání se funkce soudce	9 (41 %)	8 (47,5 %)
zastavení pro ostatní důvody	13 (59 %)	8 (47,5 %)
povolání obnovy řízení	0 (0 %)	1 (5 %)

Jak vidno, úspěšnost kárných návrhů se po novelizaci právní úpravy do jisté míry snížila. Pokud budeme analyzovat meritorní rozhodnutí, pak v rámci nich bylo nově zproštěno obvinění 22 % soudců oproti pouhým 5 % v úpravě předchozí.

Žádný soudce navíc nově nebyl odvolán z funkce, zatímco dříve se tomu tak stalo v 7 % případů. To může být ovšem způsobeno tím, že u soudců již dokonale vešla ve známost shora popsaná procesní klička, kdy se při vysoké pravděpodobnosti odvolání funkce raději sami vzdají. Dále to lze vysvětlit tak, že kárné senáty namísto odvolání raději využijí možnost

razantnějšího snížení platu, které lze dnes uložit až na období jednoho roku, popř. dvou let při recidivě kárně obviněného (nově možné snížení platu na více než šest měsíců bylo uloženo v 7 z 15 případů).

Poměr dalších ukládaných trestů se příliš nezměnil, nejběžnějším trestem je snížení platu používané stále v cca 50 % případů, důtka je udělována v cca 20 % případů. Ve zhruba 10 % kauz je pak sice u soudce shledána existence kárného provinění, ale od potrestání se upustí.

Dalším důvodem snižujícím úspěšnost kárných návrhů dle nové úpravy je zvýšení podílu procesních rozhodnutí - zastavení řízení. V současné době je zastavováno 35 % všech řízení namísto 25 % zastavených řízení v období předchozím.

Zastavení řízení je v souladu s ust. § 14 ZŘSSZE možné díky marnému uplynutí prekluzivních lhůt nebo pro vzdání se funkce soudce. Vzhledem k prodloužení prekluzivních lhůt by se nyní naopak měl počet zastavení snižovat. Opačný jev je možno do jisté míry vysvětlit nárůstem soudcovských rezignací (ze 41 % na 47,5 %), dále pak krátkým obdobím účinnosti novely z. č. 314/2008 Sb. Tato statistická nerovnost by se časem měla vyrovnat a počet zastavených řízení by se měl snížit ve prospěch nové úpravy.

Byť je na analýzy nové úpravy ještě brzy, v tuto chvíli je nutno říci, že se přísnost kárných řízení před Nejvyšším správním soudem oproti minulosti překvapivě snižuje, což rozhodně nebylo cílem novely z. č. 314/2008 Sb. Statistické údaje nicméně nelze interpretovat mechanicky. Jak bylo zmíněno, četnost soudcovských rezignací se spíše zvyšuje, ve všech případech díky proviněním ve věcech průtahů, což se statisticky projevuje jako neúspěšnost návrhu, byť efekt pro soudnictví je pozitivní, neboť se zbavuje mnohdy problematických soudců.

Přesto však k mírnému snížení přísnosti kárných řízení, projevující se zejména počtem zprošťujících rozsudků, zjevně dochází. To lze dle našeho dále vysvětlit i zavedením používání překážky *res iudicata* díky předchozí udělené výtce předsedou soudu. Zvláště se to týká věcí průtahů v řízení, kde se do kárného řízení většinou dostávají případy až ve chvíli, kdy výtky již byly uděleny, neboť soudci mají zpravidla s průtahy problémy po delší dobu.

Ze shora uvedených statistik dle našeho názoru vyplývá, že kárné řízení je i nadále příliš benevolentní a proto se při uplatnění Babjakova kritéria vyváženosti práv a povinností soudce ukazuje jako spíše neefektivní. Nelze ani shledat, že by nepřiměřená přísnost zasahovala do soudcovské nezávislosti.

8.3. Ostatní kritéria

V rámci zkoumání kárných systémů je také často diskutována otázka **jednostupňovosti těchto systémů**. V ČR byla dvoustupňovost zrušena s odůvodněním, že Nejvyšší soud se většinou smířil se skutkovým stavem zjištěným soudem prvního stupně a pokud rozhodnutí nepotvrdil, byl často pouze orgánem „graciačním“, který zmírnil sankci uloženou kárně obviněnému soudci soudem prvního stupně.⁸⁵ Proto provedme na tomto místě zjištění pravdivosti těchto tvrzení.

Ze shora popsaného vzorku 81 řízení před účinností novely z. č. 314/2008 Sb. ukazuje následující tabulka poměr řízení dvoustupňových, stejně jako jejich výsledky.

VŠECHNA ROZHODNUTÍ	Vzorek 81 rozh. (100 %)
v jednom stupni	52 (64 %)
ve dvou stupních - podáno odvolání	29 (36 %)
VE DVOU STUPNÍCH	
29 rozh. (100 %)	
odvolání zamítnuto	15 (52 %)
zčásti zrušeno a znovu rozhodnuto	6 (21 %)
zcela zrušeno a znovu rozhodnuto	5 (17 %)
odvolací řízení zastaveno - soudce se vzdal funkce	1 (3 %)
zpětvzetí odvolání	2 (7 %)

Z uvedeného vyplývá, že odvolání bylo podáno v zhruba jedné třetině případů. Zhruba v polovině věcí bylo odvolání zamítnuto, vyhověno mu bylo v cca 40 % procentech věcí. Odvolání měla tedy relativně velkou úspěšnost a nelze tak hovořit o tom, že by odvolací řízení bylo zcela bez významu.

Podíváme-li se ovšem na vyhovující rozhodnutí, pak z pěti případů úplného zrušení a nového rozhodnutí vyzněly čtyři ve prospěch kárně obviněného soudce a jeden byl z pohledu soudce neutrální. Z šesti případů částečného zrušení a nového rozhodnutí vyzněly tři ve prospěch soudce, dva v neprospěch a jeden neutrálně. V několika případech byla zmírněna

⁸⁵ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 314/2008 Sb.* Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, volební období 2006 - 2010, sněmovní tisk č. 425/0, 2008, s 10.

udělená sankce, většinou však bylo upuštěno od potrestání nebo byl soudce úplně zproštěn obvinění.

.. Z celkem jedenácti případů vyhovění odvolání vedlo sedm ke zmírnění rozhodnutí, dva ke zpřísnění a dva vyzněly neutrálně. Odvolací soud lze tedy skutečně hodnotit spíše jako graciační.

Co se týče míry souhlasu odvolacího soudu se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, pak lze říci, že pouze v 17 % případů došlo k úplnému zrušení rozhodnutí prvního stupně. Ve zbytku meritorních rozhodnutí se tedy odvolací soud se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně ztotožnil, nejvýše při tom změnil uložené kárné opatření. Můžeme tedy uzavřít, že existence odvolacího přezkumu nemá větší opodstatnění. Lze souhlasit s tím, že byl zrušen. Co do jednostupňovosti je systém efektivní.

Dále lze uvažovat o kritériu hodnocení kárné odpovědnosti jako **jednoho z prvků vyvažování moci ve státě**. Dlužno říci, že kárná odpovědnost této anglosaské koncepci zatím příliš neslouží, ve skutečnosti nepracuje jedna ze součástí systému brzd a rovnováh, spíše je tak někdy zkresleně mediálně vnímána, když ministr podává kárnou žalobu v nejznámějších kauzách. Drtivá většina návrhů na zahájení kárných řízení je podávána předsedy krajských a okresních soudů a zpravidla vedou ke shledání viny soudce. Ministerské návrhy naopak nejsou příliš úspěšné.

Pravomoc přímo odvolat soudní funkcionáře byla výkonné moci odebrána Ústavním soudem. Do jisté míry byla nahrazena pravomocí zahájit kárné řízení pro porušení jejich povinností. Právě v této oblasti však může mít největší preventivní účinek jak součást systému brzd a rovnováh státních mocí, zatím však ministerské kárné žaloby vůči funkcionářům soudu nejsou příliš úspěšné. Celkově je v tomto smyslu kárné řízení spíše neefektivní.

Co se týče kritéria **vnímání kárné odpovědnosti ze strany veřejnosti**, pak je možno bez větších analýz říci, že český systém má nadále velké rezervy. Nelze zatím pozorovat, že by veřejnost nová kárná řízení hodnotila kladněji, nicméně je jí ještě potřeba dopřát času. V tomto smyslu je nicméně systém zatím neefektivní.

8.4. Zhodnocení kritérií

Zhodnocení námi nastavených kritérií přineslo tyto výsledky efektivity systému kárné odpovědnosti soudců:

- a) Babjakovo kritérium vyváženosti práv a povinností soudce - spíše neefektivní**
- b) kritérium funkce kárné odpovědnosti jako jednoho z prvků vyvažování moci ve státě - spíše neefektivní**
- c) kritérium jednostupňovosti kárného řízení - efektivní**
- d) kritérium vnímání veřejnosti - neefektivní.**

Pouze jednostupňovost systému lze hodnotit jako efektivní. Zbylá kritéria ukazují na neefektivitu systému, zvláště závažným problémem se pak dle našeho názoru jeví neefektivnost dle kritéria Babjakova.

9. Závěr

Práce se zabývala kárnou odpovědností soudců v několika rovinách. Vymezeny byly povinnosti soudců v současné právní úpravě, na což navazovala analýza právní úpravy sankčního systému za porušování soudcovských povinností v historickém vývoji a v současnosti. Po výzkumu těchto teoretických předpokladů práce přirozeně přechází do praktické roviny kárné odpovědnosti, k judikatuře českých soudů.

Přitom se podařilo zachovávat ucelenější pohled na systém sankcionování soudců, vedle samotné kárné odpovědnosti byla vnímána i rovina trestněprávní a mediální, která v rámci daného tématu představuje specificky důležitou oblast.

Po provedení nezbytné zahraniční komparace práce vrcholí zkoumáním efektivity kárné odpovědnosti soudců. V úvodu práce jsme si položili otázky, zda je koncept kárné odpovědnosti soudců účinný v praxi tak, aby plnil svůj účel. Je vytvořen spravedlivý, adekvátně přísný, sankční systém, který zároveň nebude zasahovat do nezávislosti soudců? Dokáží nové senáty složené i z „nesoudců“ posuzovat dané případy objektivněji?

Hypotéza práce předpokládala, že systém kárné odpovědnosti dříve sankcionoval kárná provinění příliš mírně, ale nyní je rozhodování přísnější a spravedlivější. Nutno ovšem říci, že tato hypotéza se zatím příliš nenaplnuje. Pořád nastávají případy, kdy je soudce zvláště za průtahy v řízení postihován příliš mírně. Byť kárné senáty již využívají rozšířené možnosti sankce snížení platu, neodvažují se přikročit k odvolávání soudů z funkce. Naštěstí již ale nemohou nastávat situace, že by sankce byly kárnými senáty odvolacího soudu ještě zmírňovány.

Závažným problémem zůstává nedostatečně upravený institut drobných nedostatků v práci vyřizovaný výtka předsedy soudu dle ust. § 88a ZSS. Ta je kárnou judikaturou považována za disciplinární sankci, jež má v kárném řízení účinek překážky *res iudicata*. Mnohdy jsou takto předsedou vyřízena provinění soudců, která objektivně rozhodně nelze považovat za drobná. Přitom kárný soud dle svého výkladu nemá možnost výtka předsedy soudu přezkoumat. Tyto výtky, činěné předsedy soudů v dobrém úmyslu, se mnohdy obrátí negativně proti daným soudům, neboť soudce ve svých pochybeních pokračuje a poškozuje tak účastníky řízení a výkon soudnictví obecně.

Navrhujeme proto změnu právní úpravy v ZSS a ZŘSSZE určující, že výtka nevyvolává překážku věci rozsouzené nebo že jí je kárný soud oprávněn zrušit a všechny navržené skutky sám přezkoumat.

Stejně tak by bylo záhodno novelizovat ust. § 95 ZSS. V případě, když se soudce vzdá funkce v průběhu kárného řízení, kde je vůči němu navrženo odvolání z této funkce, by mu mandát měl zaniknout okamžitě, nikoliv až po uplynutí třech měsíců od začátku následujícího kalendářního měsíce. Soudcovské procesní klíčky s rezignacemi v průběhu kárného řízení vnímá veřejnost negativně a obrazu soudnictví to rozhodně neprospívá, nemluvě o nákladech takového jednání soudců pro státní rozpočet.

Obecně výkon dohledu funkcionářů soudu nad povinnostmi soudců nelze považovat za vždy zcela důsledný, viz shora označená zpráva Bezpečnostní informační služby. Je zjevné, že dohled představuje náročnou činnost. Proto by ji předsedové soudů měli více delegovat na své místopředsedy nebo v tomto spolupracovat se soudcovskou radou, aby došlo ke zlepšení jejího výkonu. Pokud by byl tento dohled důslednější, nemuselo by docházet k mnohým křiklavým kauzám, které soudnictví v očích veřejnosti poškozují.

Právní úprava kárného řízení a senátů je dosti nová a měla by dostat možnost dlouholetého uplatnění v praxi, časté změny právní úpravy nejsou dle našeho názoru příliš účelné. Celkově by také bylo záhodno zlepšit obraz systému kárné odpovědnosti soudců v očích veřejnosti, což by mělo být učiněno lepší komunikací ze strany ministerstva spravedlnosti, ale i Soudcovské unie České republiky, o.s.

Závěrem je třeba zdůraznit, že kárná odpovědnost skutečně představuje jenom „jednu stranu mince“ problémů soudnictví, které stále potřebuje další modernizaci. Pokud se nezlepší podmínky pro výkon práce soudců, aby bylo objektivně možné zvládat nápad kauz (např. zkvalitněním práce soudní administrativy, zavedením tzv. minitýmů apod.) nebo pokud nebude konečně přijat motivační kariérní řád pro soudce, nedokáže ani nejefektivnější systém kárné odpovědnosti soudců vyřešit problémy českého soudnictví.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

DAVID, Vladislav, NETT Alexandr. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 354 s.

DUNČKO, Marián. *Soudní samospráva v zemích EU. Diplomová práce*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2008, 67 s.

HORÁLEK, Petr. „*Spravedlnost*“ *mocných*. Krásná Lípa: Marek Belza, 2010, 479 s.

JELÍNEK, Jan. *Psychologické, právní a osobnostní předpoklady pro výkon funkce soudce. Diplomová práce*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2009, 77 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 623 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Linde, 2005, 794 s.

KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 233 s.

KOCOUREK, Jiří, ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích. Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 621 s.

MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. 3. vydání. Praha: Ediční středisko Právnické fakulty Univerzity Karlovy, 1998, 68 s.

MILOTA, Daniel. *Průtahy v řízení jako jeden z problémů českého soudnictví. Diplomová práce*. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2009, 112 s.

PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. Díl. Ústavní právo České republiky. Část 1*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, 797 s.

ULČ, Otto: *Malá doznání okresního soudce*. Toronto: 68 PUBLISHERS TORONTO, 1974, 321 s.

Články, studie, příspěvky ve sbornících

ČERVENÁ, Kateřina. *Soudní průtahy: preventivní a kompenzační prostředky nápravy. Analýza problému po třech letech účinnosti novely č. 160/2006 Sb.* Brno: Liga lidských práv, 2007, 21 s.

DOLEŽÍLEK, Jiří. Psychologicko-diagnostické vyšetření uchazečů o funkci soudce - „mýty“ a realita. *Soudce*, 2010, roč. 7, č. 10, s. 12-16.

LUCOVÁ, Marie. Nesud'te se, domluvte se. *Ekonom*, 13. ledna 2011, s. 34-37.

JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 6, s. 198-208.

JIRSA, Jaromír. Soudcovská nezávislost a kárné řízení. *Soudce*, 2011, roč. 8, č. 8, s. 8-14.

NĚMEČEK Tomáš. Špatného soudce poznám. A vy taky. Rozhovor s Romanem Podlešákem o jeho rozsudku nad Kavkovou, zvláštním řemesle a o tom, jestli je justice svatá. *Lidové noviny*, 7. listopadu 2011, s. 18.

NOVÝ, Zdeněk. Občanské právo procesní. In BOBEK, Michal, MOLEK, Pavel, ŠIMÍČEK Vojtěch (eds). *Komunistické právo v Československu*. Brno: Mezinárodní politický ústav, Masarykova univerzita v Brně, 2009, s. 513-552.

ŠPERKEROVÁ ALFÖLDI, Marcela. Trochu zasmrdlý talár. Příběh ještě nedávno obdivovaného insolvenčního soudce, který přišel o svou pověst kvůli kontroverzním rozhodnutím. *Euro*, 17. října 2011, s. 28-30.

VŮJTĚCH, Jan. *Profesiogram soudce a státního zástupce. Profesiografická studie zaměřená na výběr čekatelů a výběrová kritéria*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. 154 s.

ZÁHORSKÁ, Jindřiška, ZÁHORSKÝ, David. Soudce je také člověk. *Soudce*, 2001, roč. 3, č. 7, s. 5-7.

Judikatura a kazuistika. *Soudce*, 2010, roč. 7, č. 6-7.

Judikatura a kazuistika. *Soudce*, 2010, roč. 7, č. 11.

Judikatura a kazuistika. *Soudce*, 2011, roč. 8, č. 1.

Judikatura a kazuistika. *Soudce*, 2011, roč. 8, č. 3.

Další dokumenty

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích). Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, volební období 1998 - 2002, sněmovní tisk č. 878/0, 2001, 22 s.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o řízení ve věcech soudů a státních zástupců. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, volební období 1998 - 2002, sněmovní tisk č. 877/0, 2001, 8 s.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 314/2008 Sb. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, volební období 2006 - 2010, sněmovní tisk č. 425/0, 2008, 15 s.

European Judicial Systems. Edition 2006 (data 2004). Strasbourg: European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2006, 219 s.

European Judicial Systems. Edition 2008 (data 2006): Efficiency and quality of Justice. Strasbourg: European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2008, 337 s.

European Judicial Systems. Edition 2010 (data 2008): Efficiency and quality of Justice. Strasbourg: European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2010, 390 s.

Pravidelná zpráva za rok 2000 Evropské komise o pokroku ČR v procesu přistoupení. Brusel: Evropská komise, 2000, 45 s.

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2010. Praha: Bezpečnostní informační služba, 2011, 22 s.

Internetové zdroje

BABJAK, Juraj. *Čo je základom disciplinárnej zodpovednosti sudcu?* [online]. otvorenepravo.sk, 10. února 2011 [cit. 9. září 2011]. Dostupné na <<http://www.otvorenepravo.sk/m/clanok/97/co-je-zakladom-disciplinarnej-zodpovednosti-sudcu>>.

JEMELÍK, Zdeněk. *JUSTICE: O odpovědnosti soudců* [online]. neviditelnypes.lidovky.cz, 21. října 2010 [cit. 11. ledna 2012]. Dostupné na <http://neviditelnypes.lidovky.cz/justice-o-odpovednosti-soudcu-de8-/p_spolecnost.asp?c=A101019_221752_p_spolecnost_wag>.

RŮŽIČKA, Daniel. *Národní fronta Čechů a Slováků (NF)* [online]. totalita.cz [citováno 15. května 2011]. Dostupné na <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/nf.php>>.

RYCHETSKÝ, Pavel. *Stav justice. Projev v parlamentu ze dne 10. dubna 2003.* juristic.cz, 23. dubna 2003 [cit. 11. ledna 2012]. Dostupné na <<http://pravnik5.juristic.cz/239338.html>>.

ZELENÝ, Petr. *V práci se utopíme, pokud se něco nezmění, varují soudci* [online]. iDNES.cz, 14. července 2011 [cit. 12. ledna 2012]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/v-praci-se-utopime-pokud-se-neco-nezmeni-varuji-soudci-ppc-/domaci.aspx?c=A110714_124848_domaci_zep>.

Definitiva [online]. iuridictum.pecina.cz [cit. 10. ledna 2012]. Dostupné na <<http://iuridictum.pecina.cz/w/Definitiva>>.

Klaus ke kauze Vítkov: Tresty pro žháře jsou nečekaně vysoké [online]. ihned.cz, 20. října 2010 [cit. 12. ledna 2012]. Dostupné na <<http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-47368100-klaus-ke-kauze-vitkov-tresty-pro-zhare-jsou-necekane-vysoke>>.

Judikatura správních soudů - základní formulář [online]. nssoud.cz, [citováno 6. srpna 2011]. Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/main0Col.aspx?cls=JudikaturaBasicSearch&menu=262>>, resp. na tam uvedených odkazech na jednotlivá rozhodnutí.

Rozhodnutí v kárných řízeních - soudci [online]. justice.cz [citováno 6. srpna 2011]. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4208&d=138153>>, resp. na tam uvedených odkazech na jednotlivá rozhodnutí.

Soudce - opilec definitivně svleče talár [online]. novinky.cz, 27. listopadu 2003 [cit. 16. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.novinky.cz/krimi/20639-soudce-opilec-definitivne-svlece-talar.html>>.

Právní předpisy (včetně použitých zkratk), podzákoné normy

Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

Ústavní zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře

Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
(„*Ústava*“)

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
(„*LZPS*“)

Zákon č. 46/1868 ř. z., o kárném řízení proti soudcovským úředníkům a jejich nedobrovolném přeložení na jiné místo nebo do výslužby, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví

Zákon č. 67/1950 Sb., o pracovních a platových poměrech soudců z povolání

Zákon č. 36/1957 Sb., o volbách soudců a soudců z lidu lidových a krajských soudů a o úpravě některých jejich poměrů

Zákon č. 37/1957 Sb., o kárné odpovědnosti lidových a krajských soudů

Zákon č. 62/1961 Sb., o organizaci soudů

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů („*PůvTZ*“)

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
(„*TŘ*“)

Zákon č. 142/1961 Sb., o kárné odpovědnosti soudců z povolání, ve znění pozdějších předpisů
(„*ZKOSP*“)

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů („*OSŘ*“)

Zákon č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a volbách soudců, ve znění pozdějších předpisů
(„*ZOSVS*“)

Zákon České národní rady č. 35/1970 Sb., o volbách soudců z lidu

Zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů („*ZKV*“)

Zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů („*PůvZSS*“)

Zákon č. 412/1991 Sb., o kárné odpovědnosti soudců, ve znění pozdějších předpisů („**PůvZKOS**“)

Zákon České národní rady č. 436/1991 Sb., o některých opatřeních v soudnictví, o volbách přísedících, jejich zproštění a odvolání z funkce a o státní správě soudů České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů („**ZOPL**“)

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů („**ZSE**“)

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů („**ZSS**“)

Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, ve znění zákona č. 151/2002 Sb. a zákona č. 192/2003 Sb. („**ZŘSSZ**“)

Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění všech pozdějších předpisů („**ZŘSSZE**“)

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů („**SŘS**“)

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů („**IZ**“)

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů („**ZP**“)

Zákon č. 314/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů („**TZ**“)

Zákon č. 286/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 385/2000 Z.z., o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov („*SlovZSP*“), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 757/2004 Z.z., o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov („*SlovZSÚ*“), ve znění pozdějších předpisů

Vládní nařízení č. 53/1943 Sb., kterým se mění a doplňují některé předpisy zákona ze dne 21. května 1868, č. 46 ř. z., o kárném řízení proti soudcovským úředníkům a jejich nedobrovolném přeložení na jiné místo nebo do výslužby

Vyhláška ministerstva spravedlnosti ČR č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů

Mezinárodní smlouvy

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., ve znění pozdějších dodatků

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 14. září 1994, sp.zn. IV. ÚS 55/94

Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 1997, sp.zn. III. ÚS 218/97

Nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2006, sp.zn. Pl. ÚS 18/06, vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 397/2006 Sb.

Nález Ústavního soudu ze dne 21. ledna 2008, sp.zn. III. ÚS 1076/07

Nález Ústavního soudu ze dne 29. září 2009, sp.zn. Pl. ÚS 33/09, vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 332/2010 Sb.

Nález Ústavního soudu ze dne 6. října 2010, sp.zn. Pl. ÚS 39/08, vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 294/2010 Sb.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 10. prosince 2009, č.j.13 Kss 4/2009-102

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. dubna 2010, č.j. 13 Kss 8/2009-129

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 10. srpna 2010, č.j. 13 Kss 10/2009-67

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 13. prosince 2010, č.j. 13 Kss 5/2010-78

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. ledna 2012, sp.zn. 11 Kss 18/2011

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. května 2003, sp.zn. 1 Skno 2/2003

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5. března 2008, sp.zn. 1 Skno 1/2008

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5. března 2008, sp.zn. 1 Skno 9/2007

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2008, sp.zn. 1 Skno 3/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2010, č.j. 11 Td 38/2011-6

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2010, sp.zn. 1 Skno 3/2010

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2002, č.j. 1 Ds 3/02-149

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 5. října 2007, sp.zn. 2 Ds 10/2007

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 26. října 2007, sp.zn. 1 Ds 3/2007

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 25. dubna 2008, sp.zn. 1 Ds 5/2008

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 17. června 2008, sp.zn. 2 Ds 14/2008

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 9. července 2008, sp.zn. 2 Ds 8/2008

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. září 2010, sp.zn. 2 Ds 1/2010

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. června 2007, sp.zn. 1 Ds 8/2007

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. srpna 2007, sp.zn. 1 Ds 4/2007

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. září 2008, sp.zn. 1 Ds 13/2008

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. listopadu 2008, sp.zn. 1 Ds 15/2008

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích, pobočky v Táboře, ze dne 6. dubna 2010, č.j. 9 T 1/2007-6159

Abstrakt rigorózní práce

Abstrakt v českém jazyce

Rigorózní práce se obšírně zabývá systémem kárné odpovědnosti soudců v České republice. Zejména analyzuje efektivitu systému v praxi, proto si v první kapitole pokládá otázku, zda nové kárné senáty Nejvyššího správního soudu projednávají případy objektivněji než předešlé kárné senáty.

Základy právní úpravy kárné odpovědnosti soudů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, a zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, jsou v celém díle podrobeny kritické analýze svého vývoje a užívání v praxi. Zvláštní pozornost je věnovaná jejich novele provedené zákonem č. 314/2008 Sb.

Zpočátku se práce zabývá východisky současného systému kárné odpovědnosti, proto zkoumá společenské a právní normy povinností soudců. Dále popisuje historii kárného práva soudcovského v tuzemsku, zabývá se vývojem tohoto práva od 19. století až do konce komunistického režimu a poté i do současné doby. Zdůrazněny jsou specifické prvky postavení soudců v jednotlivých obdobích.

Pátá kapitola poté analyzuje současné hmotněprávní normy kárné odpovědnosti soudců, stejně jako procesní normy, upravující kárné řízení. Šestá kapitola představuje odraz těchto norem v praxi, zabývá se judikaturou českých kárných soudů. Jednotlivé druhy kárných provinění jsou typizovány, popsána je zejména kárná praxe v oblasti průtahů v řízení, korupčního jednání nebo požívání alkoholu ze strany soudců. Průtahy v řízení jsou zvláště zkoumány, neboť jsou důvodem pro zhruba 70 % nápadu kárných soudů. Mediálně známé případy porušení profesionální etiky soudců jsou reflektovány také, stejně jako jejich trestněprávní přesah.

Sedmá kapitola srovnává kárný systém v České republice se zahraničními úpravami, zvláště s úpravou ve Slovenské republice. Osmá kapitola představuje vyústění práce, když se zabývá se efektivitou systému kárné odpovědnosti. Při tomto procesu jsou použity předchozí nabyté poznatky v kombinaci se získanými statistickými daty.

Výsledkem práce je zjištění, že systém kárné odpovědnosti soudců je spíše neefektivní, proto její závěr přináší několik návrhů na zlepšení situace.

Abstract in English

The rigorous thesis dwells on a system of disciplinary liability of judges in the Czech Republic. It analyses an efficiency of the system in practice. A question is asked in the first chapter, whether the new judicial disciplinary panels of the Supreme Administrative Court hear the cases more objectively than the former disciplinary panels.

The bases of a legal regulation of disciplinary liability of judges, Act no. 6/2002 Coll., Courts and Judges Act and Act no. 7/2002 Coll., Proceedings in Matters of Judges, Public Prosecutors and Court Distrainers Act, are subjected to critical analysis of their development and use in practice through whole thesis. Particular focus is dedicated to their amendment Act no. 314/2008 Coll.

At the beginning, the thesis deals with grounds of the present system. First it investigates the social and legal rules of judge's duties. Inland history of disciplinary law is described afterwards. The development of this legal area is represented since 19th century to communist regime period and to recent times too. The specific components of judge status are emphasized in particular eras.

The fifth chapter analyzes present substantive rules governing the disciplinary liability of judges and procedural rules, which establish the disciplinary proceedings. The sixth chapter presents a reflection of these rules in practice, it deals with a case law of Czech disciplinary courts. Particular types of disciplinary violations are standardized. The disciplinary practice is described notably in fields of delays in proceedings, venal actions and consumption of alcohol by judges. The delays in proceedings are especially investigated, because they comprise approximately 70 % of case load of disciplinary panels. Notorious cases of breach of judge's professional ethic are compiled too, as well as their criminal enjambments.

The seventh chapter compares the disciplinary system in the Czech Republic to systems in foreign countries, especially in the Slovak Republic. The eighth chapter is a result of the thesis, it deals with the efficiency of the system of the disciplinary liability while using the former pieces of knowledge together with statistical data.

The result of the work is finding, than the system is rather inefficient, thus the work offers several proposals to improve the situation.

Seznam klíčových slov

Seznam klíčových slov v českém jazyce

efektivita kárné odpovědnosti, kárná odpovědnost funkcionářů soudu, kárná odpovědnost soudců, kárné opatření, kárné provinění, kárné řízení, kárný senát, kárný soud, korupce, nezávislost a nestrannost soudnictví, průtahy v řízení, soud, soudce, soudnictví, funkcionář soudu, vzdání se funkce soudce

Keywords in English

corruption, court, court official, delays in proceedings, disciplinary court, disciplinary proceedings, disciplinary punishment, disciplinary liability of court officials, disciplinary liability of judges, disciplinary violation, efficiency of disciplinary liability, independence and impartiality of judiciary, judicial disciplinary panel, judiciary, judge, resignation of judge's office